स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना
(अद्यावधिक २०८१)

राप्तीसोनारी गाउँपालिका

बाँके जिल्ला, लुम्बिनी प्रदेश

प्रकाशक: राप्ती सोनारी गाउँपालिका
आर्थिक सहयोगः ए. डब्लु. ओ अन्तर्राष्ट्रिय (AWO International), ए.डी.एच (ADH)
स्थानीय साझेदार संस्थाः भेरी वातावरणीय विशिष्टता समूह (BEE Group) बाँके ।
सर्वेक्षण तथा अद्यावधिक टोलीः डा अमृतप्रसाद शर्मा, टोली प्रमुख ; रामनिवास यादव, रापप्रसाद चौधरी, उपेन्द्रकुमार पाण्डे, टोली समुह
समिक्षा टोलीः जीवन न्यौपाने, विपद् व्यवस्थापन फोकल पर्सन, राप्ती सोनारी गा.पा.भुवन कार्की, कार्यक्रम संयोजक, बी-ग्रुप; भुपेन्द्र बहादुर खत्री, लेखा अधिकृत, बी-ग्रुप, र नोखिराम वली, फिल्ड संयोजक, बी-ग्रुप, बाँके ।
अद्यावधिक गरियको योजना स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७८ र उक्त योजना नक्सा प्रा लि, इन्स्टिच्युट अफ हिमालयन रिस्क रिडक्सनको प्राविधिक सहयोगमा तयार गरियको थियो ।

सर्वाधिकार राप्ती सोनारी गाउँपालिका

विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापनमा सम्बन्धी महत्वपूर्ण शब्दावलीहरु

नेपाली शब्द	अङ्ग्रेजी शब्द
अनुकुलन	Adaptation
भवन निर्माण संहिता	Building Code
क्षमता	Capacity
क्षमता विकास	Capacity Building
जलवायु परिवर्तन	Climate Change
सामना क्षमता	Coping Capacity
विपद्	Disaster
विपद् जोखिम	Disaster Risk
विपद् जोखिम व्यवस्थापन	Disaster Risk Management
पूर्वचेतावनी प्रणाली	Early Warning System
आपत्कालीन व्यवस्थापन	Emergency Management
सम्मुखता	Exposure
पूर्वानुमान	Forecast
भौगर्भिक प्रकोप	Geological Hazard
प्रकोप	Hazard
अल्पीकरण	Mitigation
पूर्वतयारी	Preparedness
रोकथाम	Prevention
पुर्नलाभ	Recovery
उत्थानशिल	Resilience
प्रतिकार्य	Response
प्रवलीकरण	Retrofitting
जोखिम	Risk
जोखिम विश्लेषण	Risk Assessment
जोखिम व्यवस्थापन	Risk Management
जोखिम स्थानान्तरण	Risk Transfer
सङ्कटासन्न	Vulnerable
सङ्कटासन्नता	Vulnerability

विषय सुचि

खण्ड- एकः प्रारम्भिक परिचय ६

१.१ पृष्ठभूमिः स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७८ को अद्यावधिक ६

१.२. पृष्ठभूमिः राप्ती सोनारी गाउँपालिका ६

१.३. भौगोलिक अवस्थिति स्थिति ७

१.४. गाउँपालिकाको सङ्क्षिप्त विवरण ७

१.५.स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको परिचय तथा अद्यावधिक आवश्यकता १२

१.६.योजना निर्माणका मार्गदर्शक नीतिगत व्यवस्था १३

१.७.योजना अद्यावधिक विधि तथा प्रक्रिया र स्थानीयस्तरमा प्रकाशित आवश्यक दस्तावेजहरुको समिक्षा १४

खण्डः दुईः प्रकोप, सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिम विश्लेषण १९

२.१ गाँउपालिकामा प्रकोपको अवस्था १९

२.२ विपद् ऐतिहासिक समयरेखा २०

२.३ प्रकोपको सूचीकरण र स्तरीकरण ३४

२.४ प्रकोप, मौसम र बाली पात्रो ३६

२.४.१ प्रकोप पात्रो ३६

२.४.२ मौसमी पात्रो ३७

२.४.३ बाली पात्रो ३७

२.५. प्रकोप, जोखिम तथा सामाजिक स्रोत नक्साङ्कन र सङ्कटासन्नता तथा क्षमता पहिचान : ३८

२.५.१ वडाको सम्पन्नता स्तरीकरण ३८

२.५.२ स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच ३९

२.६ जोखिम र समस्या विश्लेषण खाका ६२

२.७ संस्थागत विश्लेषण वा सम्बन्ध चित्र ६५

२.८ वर्षा र त्यसको प्रभाव ६७

२.९ लक्षित समूह छलफल ६८

२.१० स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधिको लेखाङ्कन ७१

२.११ समुदाय तथा वडाहरूको सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण ७२

२.१२. सामुदायिक भवन (आश्रयस्थल) को भौगोलिक विवरण ७३

खण्डः तीनः दिर्घकालिन सोच, परिदृश्य, लक्ष्य, नीति तथा रणनीति ७५

३.१ दिर्घकालिन सोंच ७५

३.२ परिदृश्य ७५

३.३.ध्येयः ७५

३.४ लक्ष्य ७५

३.५ उद्देश्य ७५

३.६ यस अद्यावधिक योजनाको आवश्यकता तथा महत्व ७६

३.७ नीति ७६

३.८ रणनीति ७७

खण्ड - ४ : स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना ७८

४.१ जोखिम विश्लेषण ७८

४.२ स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील सम्बन्धि क्रियाकलापहरु ८०

४.३ पूर्वतयारी योजना ९७

४.४ प्रतिकार्य योजना १०१

४.५ पुर्नलाभ (पुर्नस्थापना र पुर्ननिर्माण) का क्रियाकलापहरू १०५

खण्ड - ५ : योजना कार्यान्वयन, योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा अद्यावधिक १०८

५.१ योजना कार्यान्वयन रणनीति १०८

५.२ योजनाको अनुगन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन १०९

५.३ योजनाको अद्यावधिक तथा बृहत पुनरावलोकन १०९

५.४ योजनाको प्रभावकारीता र सिकाई १०९

अनुसूचीहरु १११

अनुसूची १: सङ्कटासन्नता स्तरीकरण अङ्कभार आधार १११

अनुसूची २: राप्ती सोनारी गाउँपालिका तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति ११३

अनुसूची ३: राप्ती सोनारी गाउँपालिका संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणको नक्सा ११९

अनुसूची ४: राप्ती सोनारी गाउँपालिकामा गरिने खेतीको विवरण १२०

अनुसूची ५: राप्ती सोनारी गाउँपालिकामा भएको विपद्को घटना विवरण १२३

खण्ड- एकः प्रारम्भिक परिचय

१.१ पृष्ठभूमिः स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७८ को अद्यावधिक

यस राप्तीसोनारी गाउँपालीकाले प्रकाशित गरेको ‘‘स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७८’’ को बुँदा ५.३ मा आवश्यकताअनुसार अद्यावधिक गर्ने भन्ने उल्लेख भए बमोजिम यो योजना लाई अद्यावधिक गरियको छ । उक्त बुँदामा यस योजना कार्यान्वयनका क्रममा भएका पाठ सिकाइ, अनुभव र चुनौती, सुधार गर्नुपर्ने विषयवस्तु समावेश गरी सहज र प्रभावकरी बनाउनका लागि योजनालाई आवश्यकताअनुसार अद्यावधिक गर्दै लागिने व्यहोरा जनाईएको छ साथै उक्त योजनाको कुल अवधि ५ वर्ष राखिए तापनि प्रत्येक २ वर्षमा मूल्याङ्कन, समीक्षा तथा पुनरावलोक र पाँच वर्षमा योजनाको बृहत् पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गरिनेछ भन्ने जनाइएको छ । यो योजना यसै २ बर्षमा गरिने पुनरावलोकन र सिकाईको आधारमा अद्यावधि गरिएको छ ।

१.२. पृष्ठभूमिः राप्ती सोनारी गाउँपालिका

राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको नाम ‘राप्ती’ र ‘सोनारी’ दुई शब्दको संयोजनबाट बनेको छ । यहाँ ‘राप्ती’ शब्दले प्युठान जिल्लाबाट दाङदेउखुरीको विस्तीर्ण फाँटमा झरेर देउखुरीको दक्षिणी काख हुँदै पश्चिमतिर बगेको राप्ती नदीलाई बुझाउँछ भने ‘सोनारी’ शब्दले चुरेको तलहटीमा बसेको ‘सुनार’ क्षेत्रलाई बुझाउँछ । बाँके जिल्लाका साबिकका खासकुश्मा, कचनापुर, बैजापुर, बिनौना, फत्तेपुर र महादेवपुरी समेत ६ गाविसलाई मिलाएर राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको निर्माण गरिएको हो जुन ९ ओटा वडामा विभाजित छ । यसबाट स्पष्ट हुन्छ, राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको नामकरण राप्तीदेखि सुनारसम्मको भूखण्डलाई समेट्ने गरी भौगोलिक विशेषताका आधारमा गरिएको हो ।

राप्ती सोनारी गाउँपालिका लुम्बिनी प्रदेशको बाँके जिल्लामा अबस्थित छ। राप्ती सोनारी गाँउपालिकाका जनसंख्याको हिसाबले नेपालको सबै भन्दा ठूलो गाँउपालिका हो । कुल क्षेत्रफल १०४१.७६ वर्ग कि.मि रहेको यो गाउँपालिकाको अधिकांश क्षेत्र बाँके जिल्लाको उत्तर भावर क्षेत्रलाई समेटेको छ। गाउँपालिकाको अधिकांश क्षेत्र बाँके जिल्लाको उत्तर भावर क्षेत्रलाई समेटेको छ । यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या ५९९४६ मध्ये पुरुष २८६१७ र महिला ३१३२९ बाट बढेर हाल २०७८ को जनगणना अन्तर्गत कुल जनसंख्या ६७,७८२ मध्य पुरुष ३२०१५ र महिला ३५७६७ रहेका छन् । गाउँपालिकाको कुल खेतीयोग्य जमिन करिब ९५८२ हेक्टर क्षेत्र रहेको छ। राप्ती सोनारी सर्भेक्षण २०१८ अनुसार यस गाउँपालिकाका बासिन्दाको आम्दानीका स्रोतहरूमध्ये सबैभन्दा धेरैको आयआर्जनको स्रोत कृषि तथा पशुपालन र ज्याला मजदुरी रहेको देखिन्छ। राप्ती सोनारी गाउँपालिका प्राकृतिक, सांस्कृतिक र पर्यटकीय दृष्टिले निकै मनोरम र महत्त्वपूर्ण क्षेत्र हो ।

१.३. भौगोलिक अवस्थिति स्थिति

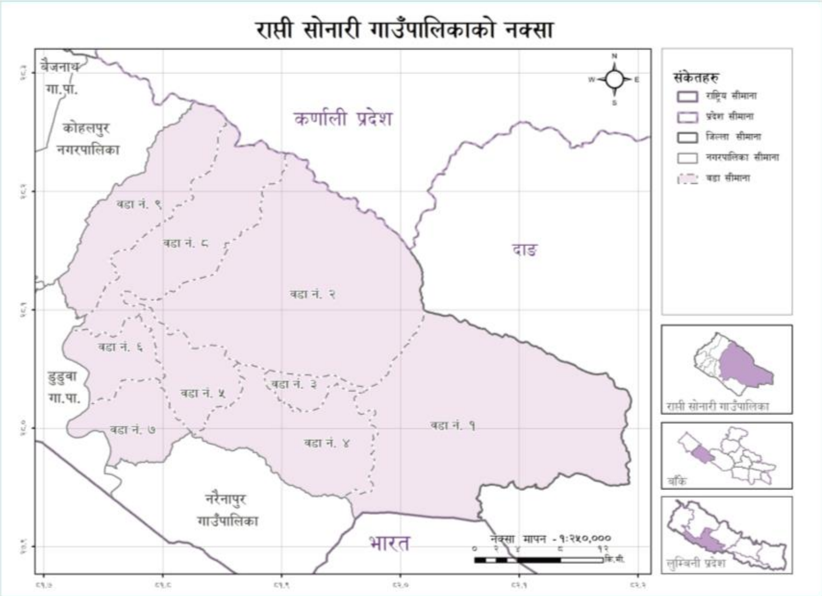

सात प्रदेशमध्ये लुम्बिनी प्रदेशको पश्चिमी भेगको मुख्य केन्द्रका रूपमा बाँके जिल्ला रहेको छ । बाँके जिल्लाको दक्षिणी भाग भारतीय सीमानासँग जोडिएकोले यस क्षेत्र लुम्बिनी प्रदेशको प्रमुख व्यापारिक केन्द्र पनि हो । यो गाउँपालिकाको पूर्व-पश्चिम लम्बाइ करिब ५३.५ किलोमिटर रहेको छ भने उत्तर-दक्षिणको चौडाइ करिब ४ कि.मि. छ । पूर्वमा दाङ जिल्ला, पश्चिममा कोहलपुर न.पा र डडुवा गा.पा, उत्तरमा दाङ र सल्यान जिल्ला र दक्षिणमा नरैनापुर गा.पा र भारतीय सीमानाको चौघेरामा यो गाँउ पालिका रहेको छ। यस गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति समुद्र सतहबाट १६६ मिटर उचाइँदेखि १२३६ मिटर उचाइँसम्म रहेको छ।

यस गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति समुद्र सतहबाट १६६ मिटर उचाइँदेखि १२३६ मि उचाइँसम्म रहेको। यो गाउँपालिका २८° १५” ००’ उत्तरी अक्षांश र ८१° ७८” ००’ पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ।

१.४. गाउँपालिकाको सङ्क्षिप्त विवरण

तालिका 1 गाउँपालिकाको सङ्क्षिप्त विवरण

गाउँपालिका/वडा	विवरण
भौगोलिक बनोट	तराई क्षेत्र तथा उत्तरी क्षेत्रमा भावर र चुरे पर्वत
वन र नदी क्षेत्र	८४,२३२.१९ हेक्टर (८०.८५ प्रतिशत)
कृषि क्षेत्र	९५८२.०1 हेक्टर (९.२ प्रतिशत)
सिमाना	पूर्वमा दाङ जिल्ला, पश्चिममा कोहलपुर न.पा र डडुवा गा.पा, उत्तरमा दाङ र सल्यान जिल्ला र दक्षिणमा नरैनापुर गा.पा र भारतीय सीमानाको चौघेराम
वडा सङ्ख्या	९
घरधुरी	१२६७७ (राप्ती सोनारी घरधुरी सर्भेक्षण, २०१८) हाल १४९४६ (जनगणना २०७८)
जनसङ्ख्या	कुल ६७,३००: पुरुष ३४१६८, महिला ३३,१२६(राप्ती सोनारी घरधुरी सर्भेक्षण, २०१८) हाल ६७,७८२ (पुरुष ३२०१५, महिला ३५७६७) (जनगणना २०७८)
जनघनत्व	६४
शैक्षिक अवस्था	साक्षरता दर ८५ प्रतिशत पुगेको छ।

	हाल ७५ (पुरुष ८२, महिला ६८.९) (जनगणना २०७८)
चाडपर्व	नयाँवर्ष, रामनवमी, बुद्धजयन्ती, नागपञ्चमी, ऋषितर्पणी/रक्षाबन्धन, श्रीकृष्णजन्माष्टमी, तीज/ऋषिपञ्चमी, दशै, तिहार, माघे सङ्क्रान्ति, शिवरात्रि, फगुवा/होली, मुहर्रम, रमजान, इद उल फित्र, इदअजहा उल या बकरिद, नमाज अदा, क्रिसमस डे, नमस्ते डे
जातीय बसोबास	ब्राह्मण/क्षेत्री, जनजाती, मुस्लिम, दलित, मधेशी, अन्य (क्षेत्री, मगर, कुमाल)
प्रमुख पेशा	कृषि, ज्यालादारी,
सहायक पेशा	वैदेशिक रोजगारी, नोकरी, उद्योग व्यापार, पशुपालन
प्रमुख सडक	पूर्वपश्चिम राजमार्ग
प्रमुख नदीहरू	राप्ती नदी
तापक्रम औसत र वर्षा	औसत वर्षा १३१७ मिमि औसत मासिक तापक्रम २५ डिग्री सेल्सियस न्यूनतम तापक्रम औसतमा १९ डिग्री सेल्सियस र अधिकतम तापक्रम ३२ डिग्री

श्रोत: राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र

(क) जलवायुको अवस्था

हावापानीका हिसाबले यो गाउँपालिका समशीतोष्ण हावापानी भएको क्षेत्रमा पर्दछ। यहाँ जलवायुको रेकर्ड खजुरा र नेपालगञ्जस्थित जलवायु मापन केन्द्रबाट लिइएको छ। यहाँको औसत वर्षा १३१७ मिमि रहेको छ भने न्यूनतम तापक्रम औसतमा १९ डिग्री सेल्सियस र अधिकतम तापक्रम ३२ डिग्री रहेको देखिन्छ। औसत मासिक तापक्रम २५ डिग्री सेल्सियस छ।

तालिका 2 मासिक औसत अधिकतम तथा न्यूनतम तापक्रम र वर्षाको विवरण

महिना	वर्षा (mm)	तापक्रम न्यूनतम (°C)	तापक्रम अधिकतम (°C)	औसत मासिक तापक्रम (°C)	आर्द्रता (%)	हावाको गति (km/hr)	सूर्योदय (hrs)
जनवरी	१८.५	७.५	२०.३	१३.९	६४.९३	१.३	५८.५८
फेब्रुवरी	२२.४	९.६	२५.५	१७.६	५४.२७	१.८	८.२५
मार्च	१२.६	१३.३	३१.३	२२.३	४८.५५	२.२	८.७३
अप्रिल	१६	१८.७	३६.७	२७.७	३८.९	२.५	९.७३
मे	६६	२३.३	३७.३	३०.३	४४.१६	२.९	९.४५
जून	१८८.६	२५.५	३६.३	३०.९	६२.७८	२.८	६.०८
जुलाइ	४०५.७	२६.२	३३.५	२९.८५	७४.६४	२.४	४.९२
अगस्त	३३६.२	२६	३३.२	२९.६	७५.५२	२	४.८३
सेपटेम्बर	१८५.६	२४.९	३२.९	२८.९	७४.८४	१.८	५.१७
अक्टुवर	५४.७	१९.८	३१.६	२५.७	६२.३८	१.२	७.२२
नोभेम्वर	४.६	१३.७	२८.१	२०.९	५७.३६	१	८.४७
डिसेम्वर	६.७	८.८	२३.४	१६.१	५९.८४	०.९	८.०७
औसत	१३१७.६	१८.९५	३१.५२	२५.२४	५९.८५	१.९९	७.३१

स्रोत : डि.एच.एम, राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र २०१८

(ख) प्राकृतिक श्रोत

प्रमुख खोला, नदी र तालहरू

राप्ती सोनारी सर्भेक्षण २०१८ अनुसार यस गाउँपालिकामा बग्ने प्रमुख खोला, नदी तथा तालहरूमध्ये राप्ती नदी प्रमुख रहेको छ भने कुन्डा र पोखरा गरी दुईवटा ताल छन् । तल उल्लिखित तालिकामा यससम्बन्धी विवरण दिइएको छ :

तालिका 3 गाउँपालिकाभित्रका खोला, नदीहरु

क्र.सं.	खोला नदी तथा तालहरू	ठेगाना	अवस्था र असर
१.	राप्ती नदी	राप्ती सोनारी पूरै	डुबान, कटान र भूक्षय
२.	मोरङ्गवा खोला	बैजापुर	डुबान, भूक्षय
३.	तीन मुहान खोला	फत्तेपुर	डुबान, भूक्षय
४.	सिघाइया खोला	फत्तेपुर	डुबान, भूक्षय
५.	भैंसा बुडावा खोला	फत्तेपुर	डुबान, भूक्षय
६.	इमालिया खोला	बिनौना	डुबान, भूक्षय
७.	छोटा खोला	बिनौना	डुबान, भूक्षय
८.	उल्टो खोला	फत्तेपुर	डुबान, भूक्षय
९.	कुन्डा ताल	फत्तेपुर	डुबान, भूक्षय
१०.	पोखरा ताल	कुसुम	डुबान, भूक्षय
११.	बैरिया खोला	कुसुम	डुबान, भूक्षय
१२.	गबर खोला	महादेवपुरी	डुबान, भूक्षय
१३.	अमृता खोला	महादेवपुरी	डुबान, भूक्षय
१४.	गेरुवा खोला	महादेवपुरी	डुबान, भूक्षय
१५.	मिमरी खोला	महादेवपुरी	डुबान, भूक्षय
१६.	चगाई नाला	महादेवपुरी	डुबान, भूक्षय
१७.	परुवा सोता	कुसुम	डुबान, भूक्षय
१८.	खर्से ताल	साबिक खासकुश्मा गाविस-९	तीन वर्ग किलोमिटरमा फैलिएको यो सिमसार क्षेत्र अजिंगर, गोही र माछाको वासस्थानका रूपमा प्रसिद्ध छ ।

स्रोत : राप्ती सोनारी घरधुरी सर्भेक्षण, २०१८

(ग) टोलबस्तीहरू

राप्ती सोनारी गाउँपालिकाभित्र रहेका टोलबस्तीहरू धेरै भएता पनि वडाअनुसार मुख्यमुख्य टोलबस्तीहरूको विवरण तल उल्लेख गरिएको छ :

तालिका 4 गाउँपालिकाभित्रका टोलबस्तीहरु

वडा नं.	टोल/बस्तीको नाम
१	बक्सवा, बढोपुर, भम्का, बसेरी, चप्परगौरी, ढिप्पुरटोल, गाभर, घारीटोल, हरूवा, खैरेनी, खेतानटोल, खोकरी, कुसुम, लौकी, सौरी, सिक्टा, सिउपुर, सिउपुरटोल, भगरटोल
२	अघैया, गोबरपुर, गुराखोला, हर्देवा, कचनापुर, खोरिया, मदुवा, माथेबास, ओभरी
३	भैंसा, बेलासपुर, बेलडाँडा, भगौतीपुर, भवानियापुर, गलसाबाँस, नारायणपुर, नवलपुर, सानो खैरेनी, सिनाबाँस, सिसुवा, ठूलो खैरेनी, उज्यालो बजार

४	आँधरपुर, बैजापुर, बनतरी, बिच्काटोल, बुद्धचोक, कुम्भर, लामिडाँडा, लटानिया, नारायणपुर, नयाँबस्ती, राजपुर
५	बैजापुर, बिनौना, लटानिया, नयाँबस्ती
६	डाँडाटपरी, ढलैया, गोडियनपुर, हब्रहवा, मोहनपुर, पडनाहा, पनेरिया, शान्तिपुर
७	वसन्तपुर, भेलुनिया, विसम्भरपुर, छप्परतल्ली, डाँडाटपरी, देउपुरा, फरेदा, गेडवा, नालापारी, भेलौनिया, पहाडीपुर, पिप्रहवा, सर्रा, सर्री, शान्तिपुर, सिसमघारी
८	बालापुर, ओभरी, पेरनी
९	बाह्रबिघा, दंगालीटोल, ढकेरी, गुरुवागाउँ, कौवाकरा, खैरानी, खैरेनी, खैरी, लाहुरेटोल, महदेवा, परानी, उड्डैन

स्रोत : राप्ती सोनारी घरधुरी सर्भेक्षण, २०१८

(घ) घरधुरी विवरण

२०६८ को जनगणनामा राप्ती सोनारी गाउँपालिका भित्र जम्मा १०,७४२ घरधुरी रहेकोमा हाल गरिएको राप्ती सोनारी सर्भेक्षण २०१८ का क्रममा सो सङ्ख्या बढेर १२,६७७ पुगेको देखिन्छ। साथै २०७८ को जनगणनामा राप्ती सोनारी गाउँपालिका भित्र जम्मा १४,९४६ घरधुरी रहेको छ।

स्रोत : तथ्यांक विभाग (CBS) २०७८

(च) जातीय आधारमा परिवारमूली

राप्ती सोनारी सर्भेक्षण २०१८ अनुसार यस गाउँपालिकामा विविध जातजातिको सुन्दर संगम रहेको देखिन्छ। यहाँ पहाडी र तराई मूलका विभिन्न जातजातिहरू मिलेर बसेका छन्। यस गाउँपालिकामा विभिन्न ४० जातजातिका मानिसहरूका बसोवास रहेका देखिन्छ।

तालिका 5 जातीय समूहका आधारमा घरधुरी

	वडाहरु									जम्मा	गाउँपालिका प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९		
ब्राह्मण/क्षेत्री	४६७	९१०	११३	२०९	३७२	२२९	२०५	५२९	६२७	३६६१	२८.९
जनजाती	६३०	८१८	८१३	१०५५	१०३३	१२०३	६३४	२३७	४४७	६८७०	५४.२
मुसलमान	१	६		२	१	२	३७७			३८९	३.१
दलित	२००	२३६	४४	७५	५६	१०५	२१९	८७	६७	१०८९	८.६
मधेशी अन्य	४	११	२	१	५	६	६०८	७	७	६५१	५.१
अन्य	१	२		१	२	४	६	१		१७	०.१
जम्मा	१३०३	१९८३	९७२	१३४३	१४६९	१५४९	२०४९	८६१	११४८	१२६७७	१००.०

स्रोत : राप्ती सोनारी घरधुरी सर्भेक्षण २०१८

(छ) उमेरगत जनसङ्ख्या

यसमा सवैभन्दा ज्यादा संख्या १५ देखि २४ वर्षका बीचको उमेर का मानिसहरूको रहेको छ । यस गाउँपालिकामा यो समूहको जनसङ्ख्या १६,५८१ जना रहेको छ । यसैगरी सवैभन्दा कम संख्यामा रहेका उमेर समूहका मानिसहरू भन ७५ देखि माथि उमेर का मानिसको रहेको छ ।

तालिका 6 उमेरगत जनसङ्ख्या

उमेर समूह	वार्डहरू									जम्मा	गाउँपालिका प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९		
५ वर्षभन्दा मुनि	४९३	६८१	४४१	५७५	५९२	६६४	१०१६	३०५	४३३	५२००	७.७
५-९ वर्षसम्म	६६८	९०२	४७९	६७८	६८८	८१०	११६५	३४५	४८८	६२२३	९.२
१०-१४ वर्षसम्म	७३५	१०६५	६५३	८३७	८६०	१०२२	११४६	४०१	५९८	७३१७	१०.९
१५-१८ वर्षसम्म	७३८	११६६	७९७	९९५	९८७	११६०	१३०९	४३६	६९०	८२७८	१२.३
१९-२४ वर्षसम्म	७०१	११९८	७६५	१०१०	९८०	११७७	१२५१	४८२	७३९	८३०३	१२.३
२५-२९ वर्षसम्म	६६२	१०५८	५८५	८१२	८१६	९३४	१०२५	४६६	५८६	६९४४	१०.३
३०-३४ वर्षसम्म	४२०	६९९	४५९	५६९	६६०	७३९	७६६	३६१	४६६	५१३९	७.६
३५-३९ वर्षसम्म	४०५	७१४	४३९	५२९	५७५	७१८	६८९	२८६	४५७	४८१२	७.२
४०-४४ वर्षसम्म	२५३	४८१	२८४	३९९	४२७	४७५	४५९	२०८	३४३	३३२९	४.९
४५-४९ वर्षसम्म	२०४	४९४	२५९	४१८	४१०	४६७	४५३	१६९	२५०	३१२४	४.६
५०-५४ वर्षसम्म	११५	३७७	२०९	२४३	२८०	३१५	३३०	१४७	१६७	२१८३	३.२
५५-५९ वर्षसम्म	११३	२९४	१२८	१९३	२४०	२१६	२३६	१३८	१५३	१७११	२.५
६०-६४ वर्षसम्म	१४२	२३३	१४९	१८४	२११	१९४	२१७	१२८	१४१	१५९९	२.४
६५-६९ वर्षसम्म	११२	२१६	१२१	१५४	१७१	१७६	१९८	६६	१५७	१३७१	२.०
७०-७४ वर्षसम्म	७२	१३१	१९५	१२६	१३१	१४६	१८५	४२	८९	१०१७	१.५
७५ वर्षभन्दा माथि	६२	१०१	५६	५६	१११	११४	१४९	४०	६१	७५०	१.१

जम्मा	५८९५	९८१०	५९१९	७७७८	८१३९	९३२७	१०५९४	४०२०	५८१८	६७३००	१००

स्रोत : राप्ती सोनारी घरधुरी सर्भेक्षण २०१८

(ज) असक्तताका आधारमा जनसङ्ख्या

राप्ती सोनारी गाउँपालिकामा शारीरिक तथा मानोसामाजिक रूपमा अशक्त मानिसहरूको संख्या ७३३ जना रहेको छ ।

तालिका 7 असक्तताका आधारमा जनसङ्ख्या

असक्तता अवस्था	वडाहरु									जम्मा	गाउँपालिका प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९		
शारीरिक	२३	६१	२३	३९	३३	६५	९७	२४	३०	३९५	०.६
दृष्टि सम्बन्धी	४	१२	४	१	२०	७	६१	८	८	१२५	०.२
बहिरा व्यक्ति	३	१३	२	२	५	३	२२	२		५२	०.१
सुनाइ तथा दृष्टि सम्बन्धी		१	१				३			५	०.०
स्वर बोलाइ सम्बन्धी	४	१२	९		१०	६	२१	३	३	६८	०.१
मनोसामाजिक				४	२	४	८		१	१९	०.०
बौद्धिक	१	७	१		१४	५	१६	१	५	५०	०.१
बहु असक्तता		६	१	१	३	२	१		१	१५	०.०
अन्य					२	१		१		४	०.०
जम्मा	३५	११२	४१	४७	८९	९३	२२९	३९	४८	७३३	१००

स्रोत : राप्ती सोनारी घरधुरी सर्भेक्षण, २०१८

१.५. स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको परिचय तथा अद्यावधिक आवश्यकता

राप्ती सोनारी गाउँपालिकामा विपदबाट हुनसक्ने क्षति घटाउनको लागि विकास योजना सञ्चालन गर्दा विपद्सम्बद्ध जोखिम घटाउन र नयाँ जोखिम उत्पन्न हुन नदिई विपद् तथा जलवायु उत्थानशील विकासका निमित्त समयानुकुल परिमार्जनका लागि यो योजना अद्यावधिक गरिएको छ । यस योजनाले गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका मौजुदा विपद्जन्य जोखिम र जलवायु परिवर्तनका असर घटाएर दिगो, भरपर्दो, प्रतिफलदायी र सुरक्षित विकास प्रक्रियालाई प्रोत्साहित गर्नेछ । गाउँपालिकामा सञ्चालन हुने विषयगत विकास क्षेत्रमा जोखिम पहिचान गरी न्यूनीकरण गर्ने, जलवायु परिवर्तनबाट पर्ने प्रतिकूल प्रभावको सामना गर्न दक्षता विकास गर्ने कार्यमा यस योजनाले मार्गदर्शनका रुपमा सहयोग गर्नेछ। तसर्थ, विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनीकरणलाई विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गर्दै जोखिम घटाउने र विपद् परिहालेमा प्रभावित व्यक्ति तथा परिवारको उद्धार, प्राथमिक उपचार तथा आवश्यक आपत्कालीन मानवीय सहयोग उपलब्ध गराई मानव जीवन र जीविकोपार्जनका साधन तथा सम्पत्तिको संरक्षणका कार्य गर्न गाउँपालिकाका जिम्मेवार विभाग, महाशाखा, शाखा, वडा कार्यालयहरू र समुदायका प्रतिनिधिहरूबीच जिम्मेवारी बाँडफाँड गरिएको योजनाबद्ध खाका नै विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना हो । यो योजना विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय र प्रादेशिक नीतिका साथै विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय र प्रादेशिक रणनीतिक कार्ययोजनाले मार्गदर्शन गरेको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समुदायको विकासमा आधारित अवधारणा अनुरुप तर्जुमा गरिएको छ । यस अद्यावधिक योजनामा विषेशगरी जनसाङ्ख्यिक तथा नयाँ गठन भएका समितिका साथै उक्त योजना अन्तर्गत भएका क्रियाकलापहरुको पहिचान तथा नक्सांकन गरिएको छ । साथै यस समयक्रममा प्रकाशन भएका जिल्ला तथा स्थानीयस्तरका विपद्, जलवायु परिवर्तन, वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत तथा दिगो विकासका नीति तथा योजनालाई आधार मानिएको छ ।

१.६.योजना निर्माणका मार्गदर्शक नीतिगत व्यवस्था

नेपाल बाढी, पहिरो, महामारी, आगलागी, शीतलहर र हिमताल विस्फोट, हिमपहिरो तथा विनाशकारी भूकम्पको जोखिममा रहेको मुलुक हो । जलवायु परिवतर्नका कारण पर्ने प्रतिकूल प्रभावबाट पनि नेपाल संवेदनशील अवस्थामा रहेको छ । जलवायु परिवर्तनको प्रत्यक्ष प्रभाव खासगरी जीविकोपार्जन, कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा उर्जा, जलवायु उत्पन्न प्रकोप, मानव स्वास्थ्य र ग्रामीण बसोबास तथा भौतिक पूर्वाधारको क्षेत्रमा देखा पर्न थालेको यथार्थलाई राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ ले जनाएको छ । जलवायु परिवर्तनसँगै विपद्का घटनाहरू बढ्दै गएका र निरन्तर दोहोरिइ रहने क्रम बढेको छ । जलवायु परिवर्तन एवं विपद्का कारण सामाजिक, आर्थिक, पर्यावरणीय र विकासका संरचनाहरूमा प्रतिकूल असर गरेको कुरा विभिन्न तथ्याङ्क र प्रमाणहरूले पुष्टि गरेका छन् । यसको असरबाट गरिब, विपन्न, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धाहरू, साधन स्रोतको पहुँचमा कमी र प्राकृतिक स्रोतमा आश्रित समुदाय बढी प्रभावित हुन्छन् भन्ने तथ्य विभिन्न अध्ययनहरूले प्रष्ट पारिसकेको छन् ।

जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल असर नेपाल र नेपालजस्ता अति कम विकसित एवं विकासोन्मुख देशहरूमा धेरै परिरहेको छ । नेपाल विश्वका १९८ मलुकमध्ये भूकम्पीय जोखिमको हिसाबले ११ औं, पानी जन्य विपद्का दृष्टिले ३०औँ स्थानमा रहेको छ । त्यसैगरी नेपाल जलवायु परिवर्तनका दृष्टिले विश्वका २०५ मुलुमध्ये चौथो जोखिमयुक्त मुलुक रहेको छ । खासगरी ग्रामीण क्षेत्रमा जनजीविका वा जीविकोपार्जनका स्रोतमा जलवायु परिवर्तनका कारण प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष दुवै प्रकारको प्रभाव पारिरहेको छ ।

जलवायु अनुकूलनका लागि नेपाल सरकारले लागू गरेको राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA) २०६७, जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ कार्यान्वयन भइरहेको छ । जसले जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि प्राथमिकताका दिनुका साथै उपलब्ध बजेटको ८० प्रतिशत स्थानीय तहमै लगानी गनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । त्यसैगरी जलवायु परिवर्तन समानुकूलनलाई स्थानीय तथा राष्ट्रिय विकास योजना प्रक्रियामा समायोजन गर्ने लक्ष्य अनुरुप वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय ढाँचा (LAPA Framework) २०६८ ल्याएको छ । नेपाल सरकारले जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी आवश्यकताहरू पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्ने र सोही आधारमा मध्यकालीन (सन् २०३० सम्म) र दीर्घकालीन (सन् २०५० सम्म) समयका लागि वान तथा वातावरण मन्त्रालयको समन्वयमा राष्ट्रिय अनुकूलन योजना तयारी भइरहेको छ ।

त्यसैगरी नेपाल सरकारबाट विपद् जोखिम व्यवस्थापनको क्षेत्रमा पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यलाई विशेष महत्व दिई विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ का साथै स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०६८ बमोजिम योजना निर्माण, मूलप्रवाहीकरण तथा कार्यान्वयनमा जोड दिँदै आएको छ । हाल नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१९-२०२० जस्ता नीतिगत व्यवस्थाले विपद् व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपदबाट सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्न जोड दिएको छ ।

राप्ती सोनारी गाउँपालिका विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयारीका क्रममा निम्न मार्गदर्शक सिद्धान्तहरू अवलम्बन गरिएका छन् :

(क) केन्द्र, प्रदेश र गाउँपालिकाबाट लागू हुने कानुन र गाउँपालिकाले लागू गर्ने विकास नीति तथा कानूनी व्यवस्थालाई आधार मानिएको छ ।

(ख) गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापनका लागि सहजीकरण, नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी गाउँपालिका प्रमुखको हुनेछ। यो जिम्मेवारी पूरा गर्न गाउँपालिकाले गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र वडा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरी परिचालन गर्ने काम गरेको छ।

(ग) विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई प्रभावकारी बनाउन केन्द्र र गाउँपालिका सरकार, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र वडाहरूसँगको समन्वयमा संस्थागत विकास भएको छ।

(घ) यस योजनाको कार्यान्वयनका लागि सार्वजनिक क्षेत्र, विकास साझेदार, सरोकारवाला सङ्घसंस्थाहरू तथा समुदाय, निजी क्षेत्र, नागरिक समाजको सहभागिता तथा साझेदारी अभिवृद्धिको अवधारणा पनि यस योजना निर्माणको आधारस्तम्भ रहेको छ।

(ङ) आपत्कालीन प्रतिकार्यका क्रममा गाउँपालिकावासीको जीवन तथा सम्पत्ति, स्वास्थ्य, जीविकोपार्जन तथा उत्पादनका साधनहरू, सांस्कृतिक तथा वातावरणीय सम्पदाको रक्षा गर्दै मानव अधिकार तथा विकासको अधिकारलाई संरक्षण गर्ने अवधारणा समेत यस योजनाको निमार्णको आधार हो।

(च) यस योजनालाई आधार मानेर विपद्को जोखिममा रहेका समुदायको उत्थानशीलता बढाएर विपद्को सामना गर्ने क्षमताको विकास गरिनेछ। त्यसका लागि अपत्कालीन समयमा गरिने मानवीय सेवाका क्रममा विशेषगरी बृद्ध-वृद्धा, अपाङ्गता भएका वर्ग, महिला, बालबालिका र अति गरीब समुदायलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ र सेवा प्रवाहमा उनीहरूको पहुँच बढाइनेछ।

(छ) समावेशी विपद् व्यवस्थापनलाई उच्च प्राथमिकता दिइनेछ र महिला तथा युवा नेतृत्वको निर्माण गरी आवश्यकताअनुसार क्षमता विकास गरिनेछ।

(ज) विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा विज्ञान तथा प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्नुका साथै स्थानीय श्रोत, साधन, ज्ञान, सीप तथा श्रमलाई उपयोग गर्दै प्रविधि हस्तान्तरणलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

(झ) जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, दिगो विकास लक्ष्य, खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य सुरक्षा, विपद् ज्ञान व्यवस्थापनमा आधारित शिक्षा, वातावरण संरक्षण र विपद् उत्थानशील विकासबीच सामञ्जस्य कायम गरिनेछ।

१.७. योजना अद्यावधिक विधि तथा प्रक्रिया र स्थानीयस्तरमा प्रकाशित आवश्यक दस्तावेजहरुको समिक्षा

राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको यो योजना तर्जुमाका क्रममा विगतमा तयार भएका योजना र ती योजना तयार गर्दा अपनाइएका प्रक्रियासमेतलाई आधार मानिएको छ।

तत्कालीन विभिन्न गाउँ विकास समितिमा स्थानीय विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जमा बनेर कार्यान्वयन भएको थियो। नेपाल सरकारको तत्कालीन वातावरण मन्त्रालयले तयार गरेको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय ढाँचा २०६८, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ ले गरेका व्यवस्थालाई आत्मसात गरिएको छ। त्यसैगरी, नेपाल सरकारको तत्कालीन संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले जारी गरेको "स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन मार्गदर्शन,२०६८ र स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिकाको (मस्यौदा) २०७४ ले तय गरेको प्रक्रियालाई अबलम्बन गरिएको छ। यस योजनाको अद्यावधिका लागि उक्त निर्देशिकामा उल्लेख भएअनुसार चरणअन्तर्गन देहायका प्रक्रिया अवलम्बन गरिएको छः

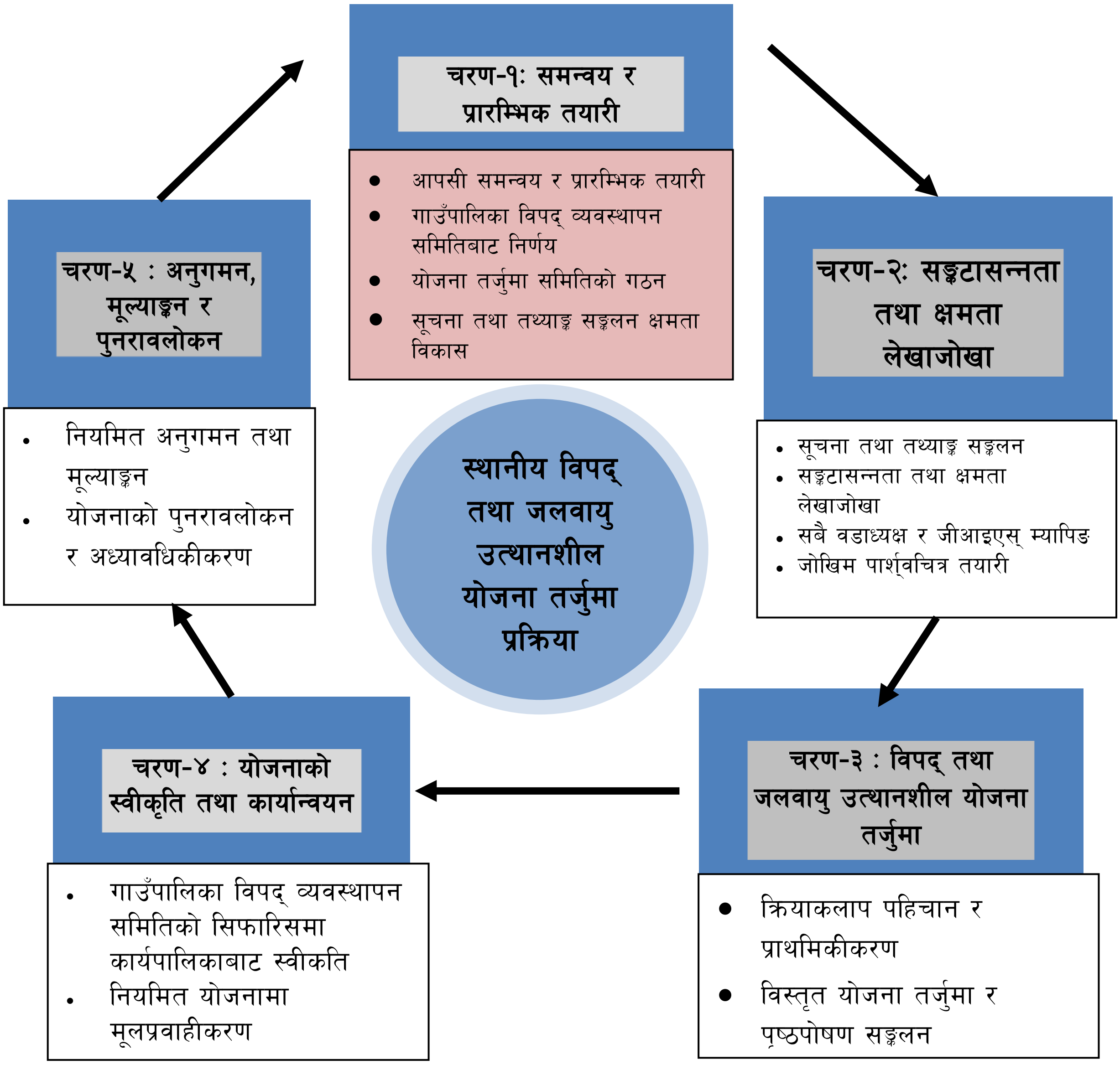

(क) **चरण-१: समन्वय र प्रारम्भिक तयारी:** योजना निर्माणका लागि प्रारम्भिक चरणमा निम्न कार्य सम्पादन गरिएको छ। :

- गाउँपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन अनुरुप गाउँपालिकाबाट निर्णय भई गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको ।
- गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा योजना तर्जुमा उपसमिति गठन भएको ।
- सञ्चालित कार्यक्रमहरूको विश्लेषण गरी जोखिम लेखाजोखा गरिएको ।
- योजना तयारीका लागि गाउँपालिका स्तरीय कार्यशालाको आयोजना सम्पन्न भएको ।
- योजना निर्माणका लागि ९ वडा तहमा कार्यशालाको आयोजना सम्पन्न भएको ।

(ख) **चरण-२: सङ्कटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखा**

- सहभागितामूलक रुपमा विपद् जोखिम र जलवायु अनुकूलनसँग सम्बन्धित सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको छ ।
- गाउँपालिकाको पार्श्वचित्रमा प्रयोग भएका सूचना तथा तथ्याङ्कको लेखाजोखा गरी जोखिम पहिचान गरिएको छ ।
- विज्ञहरुबाट सबै वडाबाट सहभागितामूलक विधिबाट सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने कार्य भएको छ ।

- सङ्कलित सूचना तथा तथ्याङ्कको प्रशोधन गरी वडा हुँदै समग्र गाउँपालिकाको सङ्कटासन्नता जोखिम लेखाजोखा गरी विपद् र जलवायु परिवर्तनका असर, प्रभाव र त्यसबाट उत्पन्न हुने समस्याको पहिचान गरिएको छ ।
- गाउँपालिकाको भूउपयोगको अवस्था, नदी प्रणाली, बाढी र पहिरोको जोखिम क्षेत्र पहिचानका लागि भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट नक्शांकल गर्ने र सोअनरुप नक्सा तयारीका काम गरिएको छ ।
- उल्लिखत विधि र प्रक्रिया पूरा गरेर गाउँपालिकामा विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिमको लेखाजोखा गरी विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम नक्शांकन तयार गरिएको छ ।

(ग) चरण-३: विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा:

- जोखिम पार्श्र्वचित्रका नतिजाका आधारमा विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलाप पहिचान गरिएको छ । त्यसैगरी विकासका विषयगत क्षेत्रमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न आवश्यक क्रियाकलाप अभिलेखित गरियो भने प्रकोपका घटनाअनुरुप जोखिम न्यूनीकरणका कार्य पहिचान गरी प्राथमिकीकरण गरियो । विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताका लागि मार्गदर्शनले गरेको व्यवस्था अनुसार आपत्कालीन प्रतिकार्य र त्यसका लागि गरिने पूर्वतयारीका क्रियाकलाप पहिचान गरी योजना तयार गरियो । यसका साथै विपद्पछिको पुनर्निर्माण र पुनःस्थापनका लागि गाउँपालिकाले गर्नु पर्ने मूख्य क्रियाकलाप तयार गरियो ।

(घ) चरण-४: योजनाको स्वीकृति तथा कार्यान्वयन

- उल्लिखित विधि र प्रक्रिया पूरा गरी तयार भएको योजनाको मस्यौदामाथि गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र सरोकारवालाबीच २०७८ साल पुष २ गते छलफल गरी मस्यौदामा सुझाव सङ्कलन गरिएको थियो र यहि पौष २०८१ मा विभिन्न दस्तावेजको लेखाजोखा, वडास्तरीय तथा सरोकारवाला निकायविचको छलफल, फिल्ड अनुगमन तथा गाउँपालीकास्तरीय वैठकबाट यो योजना अद्यावधिक गरिएको छ ।
- अद्यावधिक मस्यौदा योजनामाथि भएको छलफलबाट प्राप्त सुझावलाई समावेश गरी भाषागत सम्पादन समेत गरेर योजनालाई अन्तिम रुप प्रदान गरी गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।

(ङ)चरण-५: अनुगमन, मूल्यांकन र पुनरावोलकन

- यस "स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७८" मा उल्लेख भएबमोजिम, "योजना कार्यान्वयनका क्रममा भएका पाठ सिकाइ, अनुभव र चुनौती, सुधार गर्नुपर्ने विषयवस्तु समावेश गरी सहज र प्रभावकरी बनाउनका लागि योजनालाई आवश्यकता अनुसार अद्यावधिक गर्दै लागिनेछ" अन्तर्गत अद्यावधिक गरिएको छ जुन योजनाको अद्यावधिक प्रत्येक २ वर्षमा गरिन लागिएको हो र पाँच वर्षमा योजनाको बृहत् पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गरिनेछ ।

राप्ती सोनारी गाउँपालीकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील अद्यावधिक योजना २०८१ को प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि यि पछिल्ला दस्तावेजसंगको समन्वयन र सामञ्जस्यता कायमगरी उपलब्ध स्रोत तथा साधनको दोहोरो प्रयोग नभई उपर्यूक्त परिचालनकालागि सबै सरोकारवाला निकायको सहभागितामूलक सहकार्यको सुनिश्चिस्तता गरी सुरक्षित, उत्थानशील तथा दिगो समाज निर्माण गर्न आवश्यक छ । उपलब्ध पछिल्ला महत्वपूर्ण दस्तावेजहरु तल तालिका १० मा उल्लेख गरिएको छ ।

तलिका ८ विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धि पछिल्ला दस्तावेजको महत्व तथा समिक्षा

क्र.सं.	दस्तावेज	विशेषता	महत्व तथा अद्यावधिक योजनासंगको सम्बन्ध
१.	स्थानीय विपद् तथा जलवायु	यो योजना अलिक अस्पष्ट र कमजोर रूपमा कार्यान्वयन योग्य	यस योजनालाई अद्यावधिक गर्न मात्र नभई विपद् जोखिम न्यूनीकारणका प्राथमिकताहरूलाई

	उत्थानशील योजना २०७८	देखिन्छ । यो अद्यावधिकको लागि केही संक्षिप्त सारांश वा नीति तथा संक्षिप्त रिपोर्ट बनाई कार्यान्वयन गर्न आवश्यक छ ।	प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न तथा समुदायको अपनत्व बढाई उत्थानशीता समुदाय निर्माण गर्न यसलाई समुदायका तथा सरोकारवालाहरुसँग छलफल गरि पूर्ण रूपमा परिमार्जन गर्न जरुरी देखिन्छ। पूर्ण परिमार्जन नहुँदासम्म यस अद्यावधिक योजना २०८१ मा उल्लेख भए अनुसारको विपद्को जोखिम मूल्यांकन तथा क्षमता विष्लेषणलाई आधारमानी कार्यक्रम तय गर्नुपर्ने आवश्यक छ ।
२.	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८०	अद्यावधिक गरिएको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनासंग कलष्टर अनुसारको विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरु र सरोकारवालको भूमिकाको समन्वय गराउनु महत्वपूर्ण देखिन्छ ।	अद्यावधिक गरिएको योजनाकालागि यो महत्वपुर्ण दस्तावेज हो र यसलाई अद्यावधिक गरिएको योजनामा दोहऱ्याउनु जरुरी देखिदैंन ।
३.	बाढी पुर्वानुमान कार्ययोजना, २०८०	विशेष गरी बाढीको लागि, विस्तृत पुर्वसुचना तथा प्रतिकार्य संयन्त्र अद्यावधिक रिपोर्टमा समावेश गर्न आवश्यक छ ।	राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको लागि यो महत्वपूर्ण दस्तावेज हो किनभने बाढी यस क्षेत्रको मुख्य जोखिम हो ।
४.	आपतकालीन सञ्चालन केन्द्रको कार्ययोजना, २०८०	यी प्रतिवेदनहरू प्रारम्भिक द्रुत मूल्याङ्कन र बहुक्षेत्रीय द्रुत मूल्यांकनका लागि महत्त्वपूर्ण छन् र यसबाहेक, यो प्रतिवेदनले आपतकालीन समयमा आपतकालीन सामग्रीको उपयोग उचित तरिकाले गर्न मद्दत गर्दछ ।	आपतकालीन समयमा, यी प्रतिवेदनले जिल्ला, प्रदेश र केन्द्रीय आपतकालिन कार्य सञ्चालन केन्दसँग समन्वय गरी स्थानीय आपतकालीन सञ्चालन केन्द्र (LEOC) को उचित परिचालनका लागि योगदान गर्दछन् ।
५.	विपद् जोखिम व्यवस्थापन कोष सञ्चालन निर्देशिका, २०८०	समुदाय स्तरमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन कोषको उचित उपयोगका लागि यो निर्देशिका पालना गर्न आवश्यक रहेको छ ।	यद्दपि विस्तृत कार्यसञ्चालन निर्देशिका आवश्यक भए पनि यो विपद् व्यवस्थापन कोष विशेषगरी आपतकालीन समयमा धेरै आवश्यक छ । साथै वडास्तरबाटै कोष सहजै परिचालन गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने माग बढेको छ ।
६.	वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण ऐन, २०८०	यी प्रतिवेदनले नदी र अन्य प्राकृतिक स्रोतका उत्पादनहरू बालुवा र गिट्टी निकासीको लागि क्ष्भ्रभ्क्ष् प्रावधानहरूको उचित संयन्त्रको साथ भूमि उपयोग योजनाको लागि महत्त्वपूर्ण रहेका छन ।	नदीजन्य सामग्रीको उत्खनन बाढी नियन्त्रण र जीविकोपार्जन दुवैको लागि विपद्को सवालमा महत्वपूर्ण हुन्छ । यी सामग्रीहरु निकासीको मापदण्डसंग तालमेल गरि नियमित निगरानी गर्नुपर्छ ।
७.	दिगो विकास लक्ष्यहरुको स्थानीयकरण नीति, २०७९	यो नीतिले राप्तिसोनारी गाउँपालिकाको विपद् संवेदनशील विकास मुद्दाहरूकोलागि राम्रो संग एकीकृत गरि विपद् पूर्वतयारीको प्रवर्द्धन र अभियानहरु पनि समावेश गरेको छ ।	उक्त प्रतिवेदनमा विपद्को विस्तृत विवरण त राखिएको छैन, तर विपद् पूर्वतयारीका मुद्दाहरूसँगको सम्बन्धलाई उजागर गर्न खोजिएको छ ।

८.	जिल्ला विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८०, बाँके	यस दस्तावेजले विपद्मा मा कामगर्ने सरोकारवालाहरूको राम्रोसँग पहिचान गर्नुका साथै विपद् प्रतिक्रार्यका गतिविधिहरू व्यवहारमा कार्यन्वयन गर्न क्लस्टर अनुसार कार्य योजनाका साथ जोखिम क्षेत्रहरूको पहिचान गरेको छ ।	यो जिल्ला स्तरको दस्तावेज हो यद्यपि, यसलाई राप्तिसोनारी गाउँपालिकाको सवालपनि उल्लेख भएकोले अद्यावधिक योजना २०८१ मा संयोजन गर्न सकिन्छ ।
९.	मनसुन पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८०, बाँके	यी दस्तावेजहरू विशेष गरी जलउत्पन्न प्रकोपहरूको लागि पुर्व तयारी कार्यहरूको उचित योजनाको लागि महत्त्वपूर्ण छन ।	यस जिल्लास्तरका दस्तावेज राप्ती सोनारी गाउँपालिकाकालागि पनि उपयोगी छ, जुन अद्यावधिक गरिएको LDCRP योजनाकोलागि महत्वपूर्ण छ ।

खण्डः दुईः प्रकोप, सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिम विश्लेषण

२.१ गाँउपालिकामा प्रकोपको अवस्था

राप्ती सोनारी गाँउपालिकामा प्राकृतिक र मानव सृजित दुवै किसिमका प्रकोपहरुको विद्यमान रहेको पाइन्छ । भूकम्पबाहेकलाई हेर्ने हो भने यस गाँउपालिकामा बाढीबाट हुने कटान र डुबान, सडक दुर्घटना, वन्यजन्तुको आक्रमण, कृषिमा रोग र कीट आंतक, हुरीबतास, चट्याङ, स्वास्थ्यसम्बन्धी महामारी लगायतका प्रकोपको जोखिम देखिन्छन् । त्यस्तै, विश्वव्यापी महामारी कोभिड-१९ (COVID-19) ले समेत यस गाँउपालिकामा प्रतिकूल असर पारेको देखिन्छ । तथापी यस्ता विश्वव्यापी महामारीसंग जुध्न केहि सिकाई पनि यस गाउँपालीकाले लिएको देखिन्छ ।

भूकम्पः यस गाँउपालिकाका अधिकांश समुदायमा भूकम्पसँग सम्बन्धित विषयमा चेतनाको कमी रहेको छ । राप्ती सोनारी घरधुरी सर्भेक्षण २०१८ अनुसार सोनारी गाउँपालिकामा भएका घरको किसिम हेर्दा ७२ प्रतिशत घरहरू कच्ची रहेका छन् भने झण्डै २८ प्रतिशत घर पक्की रहेको देखिन्छ । गाँउपालिकामा भवन तथा पूर्वाधार निर्माणका क्रममा राष्ट्रिय भवन संहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयन हुन नसकेका कारण भूकम्पीय जोखिम न्यूनीकरणका लागि अपनाइने विधि र प्रक्रियासमेत कमजोर रहेको छ ।

बाढीः यस पालिका भएर बग्ने राप्ती नदी र विभिन्न खोलामा आउने बाढी तथा सो क्षेत्रमा हुने डुबानका कारण धेरै वस्तीहरु उच्च जोखिममा रहेका छन् । यस पालिका समुद्र सतहबाट १६६ मिटर उचाइँदेखि १२३६ मि उचाइँसम्म रहेको छ । राप्ती नदीबाहेक मोरङ्गवा खोला, तीन मुहान खोला, सिघाइया खोला, भैंसा बुडावा खोला, इमालिया खोला, छोटा खोला, उल्टो खोला, बैरिया खोला, गबर खोला, अमृता खोला, गेरुवा खोला, मिमरी खोला लगायतका खोलाका कारण यहाँ डुबान तथा बाढीको सम्सया व्याप्त रहेको छ । यस पालिकामा बाढीबाट नियमित हुने डुवानको व्यवस्थापनको अभाव देखिएको छ । होचो जमिनमा वस्तीहरु भएका कारण डुवानबाट हुने क्षति उच्च रहेको छ ।

सडक दुर्घटनाः गाउँपालिकामा विकास निर्माणको कामले द्रुत गति लिएको छ । हुलाकी सडक निर्माण तथा साना सडक विस्तार गर्ने कार्य तीव्र बनेको छ । यस तिन वर्षको अवधि भित्र मुल सडक (विषेसगरी अगैया देखि सिधनिया पुल हुँदे नेपालगंज जाने सडक) कालोपत्रे भैसकेको छ । कतिपय ठाउँमा सडक साँघुरो तथा बिग्रेको अवस्था बाँकीनै रहेकोले र कालो पत्रे सडकमा ट्राफिक बढि देखिएकोले सडक दुर्घटनाको समस्या पनि उतिकै बढेको देखिन थालेको छ ।

हुरीबतासः नेपालका अन्य क्षेत्रजस्तै यहाँ पनि हुरीबतासबाट निरन्तर क्षति हुने गरेको छ । हुरीबतासबाट अन्न वालीमा ठूलो क्षति हुने गरेको छ । राप्ती सोनारी घरधुरी सर्भेक्षण २०१८ अनुसार पालिकामा ७२ प्रतिशत घरहरु कच्ची रहेका र अधिकांश घरहरुमा खर, टायल, जस्तापाताको छानो कारण हुरीबतासबाट घर भत्किने, छानो उडाउने जोखिम रहेको छ ।

शीतलहरः होचो भूक्षेत्र भएका कारण मङ्सिरको अन्तिम सातादेखि माघको मध्यसम्म कहिले निरन्तर र कहिले केही दिन बिराएर शीतलहर चल्ने गर्दछ । यो समस्या पूरै गाउँपालिका र तराई क्षेत्रका अधिकांश स्थानीय तहको समस्याको रुपमा रहेको छ । शीतलहरका कारण विपन्न परिवार, हिउँदे बाली, तरकारी र पशुपालनमा धेरै ठूलो क्षति हुने गरेको छ तथापि यसको यकीन तथ्याङ्क उपलब्ध छैन ।

जनावर आतंकः बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज नजिकै रहेको हुँदा यस पालिकामा वन्यजन्तुको जोखिम उच्च छ । यसका साथै वनमा वन्यजन्तुका लागि आवश्यक खाद्यान्न दिने प्रजातिका फलफूलका वृक्ष नासिनु, वन क्षेत्र कमजोर भएर वन्यजन्तुको आश्रयस्थल खुम्चिनु, केही क्षेत्रमा बस्ती तथा कृषियोग्य भूमिसँगै वन विस्तार हुनु, वन्यजन्तु नियन्त्रणका

लागि नवप्रवर्तनमुखी कार्यक्रम नबन्नु नै वन्यजन्तु आक्रमणको जोखिम बढ्नुका कारण रहेका छन् । पछिल्लो समय बाघको आक्रमणको घट्नाहरु पनि बढ्न थालेको छ ।

कृषि रोगः बालीमा लाग्ने विभिन्न किराहरुले पनि बालीमा व्यापक क्षति गर्ने गरेको पाइन्छ जस्को कारण कृषि उत्पादनमा समेत ह्रास आएको समुदायको भनाइ रहेको छ ।

पशुमा रोगः समुदायमा भएका छलफलअनुसार पालिकामा पशुमा देखिने रोगहरु पनि व्यापत छ ।

आगलागीः यस पालिकामा घरहरु कच्ची तथा खर वा फुसको छाना भएको वा जस्तापाता वा टायलको छाना भएको घर विस्तारै घट्दै गएतापनि आगलागिको घटनामा समुदाय अझै जोखिमानै देखिन्छ ।

चट्याङः यस गाउँपालिकामा चट्याङ्गका घट्नाहरु पनि रहेको समुदायको भनाइ रहेको छ ।

सर्पदंशः गाउँपालिका तराई क्षेत्रमा अवस्थित हुँदा यहाँ सर्पको टोकाइको पनि समस्या रहेको छ ।

महामारीः जनस्वास्थ्यसँग सम्बन्धित समस्या र महामारी पनि यस पालिकाको समस्या रहेको छ । स्थानीय महामारीको ठूलो समस्या नभए पनि विश्वव्यापी महामारीको सङ्क्रमण नियन्त्रण गरी यस्ता भैपरि आउने समस्या संग जुध्न समुदाय तथा स्थानीय सरकार अलिक चनाखो भएको पाइएको छ । साथै बाढी तथा अन्य पानीजन्य विपद्को समयमा महामारीबाट बच्न अझै ध्यान दिनु जरुरी देखिनुका साथै बैदेशिक रोजगारीको तिब्र गति भएकोले आवागमन गर्ने नागरिकबाट पनि महामारीको जोखिम भएकोले त्यस्ता व्यक्तिलाई पनि निगरानी गर्ने संयन्त्रको विकास गर्न आवश्यक्ता महशुस भएको छ ।

२.२ विपद् ऐतिहासिक समयरेखा

राप्ती सोनारी गाउँपालिकाका विभिन्न वडामा विपद्को घटनाबाट निम्न किसिमका क्षतिहरु भएको छ । यस विपद् ऐतिहासिक समयरेखामा वडास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन समुहहरुको छलफलको आधारमा विपद्ले निम्त्याएको क्षतिको विवरण थप गरिएको छ ।

तालिका 5 वडा नं. १ को ऐतिहासिक समयरेखा

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक तथा आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०५०	राप्ती नदी कुसुम		१ डुङगा बगाएको	२ जनाको मृत्यु		वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको छलफल
	२०७२	राप्ती नदी कुसुम	८ घर क्षति	९ लाख जतिको खाद्यान्न, खेतिवाली र पशुचौपायाँको क्षति			
	२०७४	राप्ती नदी कुसुम	४३ घर पूर्ण क्षति ४१ घर आंशिक क्षति र २ वटा पुलमा क्षति	१ करोड ५० लाख जतिको खाद्यान्न, खेतिवाली र पशुचौपायाँको क्षति	२ जना घाइते	२० विगाह खेति योग्य जमिन कटान	
	२०७४			४० विगाहमा धान बाली नष्ट			
	२०८० अषाढ	राप्ती नदी	भवनीयपुर, बाघखोर, तीनघारी	कटान, पटान, लगभग ७५ लाख			
वन्यजन्तु आतंक	२०७० - २०७४	शिवखोला देखि सिक्टा सम्म	१० घर भत्काएका		१ जना घाइत		
	२०७५	गाबर			१ जनाको मृत्यु		
	प्रत्येक वर्ष			५० वटा चितुवाले पशुचौपाया खाने गरेको र बाँदर र बँदेलले खेति बाली नष्ट गर्ने गरेको			
सर्पदंश	प्रत्येक वर्ष				२ जनाको मृत्यु		
छाडा पशु चौपाया	२०७२ देखि २०७८	सिक्टा, गाबर, बैरीया		४०% खेत बारीको उत्पादन नष्ट गरेको			
आगलागी	२०५९	बैरिया खेतान टोल	६ घर पूर्ण क्षति	१२ लाख जतिको आर्थिक क्षति	१ जना घाइते		

	२०६२	बैरिया बजार पछाडि टोल	७ घर पूर्ण क्षति	१४ लाख जतिको आर्थिक क्षति			
	२०७३	जरुवा, कुसुम, बाघखोर	९ घर पूर्ण क्षति	३० लाख जतिको आर्थिक क्षति			
	२०७९, चैत्र	भवानीयापुर	४ वटा घर ४ वटा गोठ	१० लाख बराबरको			
सडक दुर्घटना	२०४५ - २०७४	शिवखोला देखि सिक्टा सम्म			१४५ को मृत्यु र ३०० जना घाइते		

तालिका 10 वडा नं. २ को ऐतिहासिक समयरेखा

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक तथा आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०५९	कचनापुर				४ बिगाह खेति योग्य जमिन कटान	वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको छलफल
	२०७१		३२ घर क्षति	६० लाख जतिको खाद्यान्न, खेतिवाली र पशुचौपायाँको क्षति	१ बालकको मृत्यु	५ बिगाह खेति योग्य जमिन कटान	
	२०७४		४५० पूर्ण क्षति २२५ आंशिक क्षति बस्ति विस्थापित (अमरवा ६५ घर, राजपुर ४३ घर, समशेगंज ५६ घर, कचानापुर २७ घर)			१५ बिगाह खेति योग्य जमिन कटान	
	२०७९ अषाढ	कचनापुर	१ घर भत्केको, जग्गा कटान र पटान	५ लाख बराबर			

सर्पदंश	प्रत्येक वर्ष				२ जनाको मृत्यु		
वन्यजन्तु आतंक	२०७६	हरिहरपुर			१ जनाको मृत्यु		
	२०७८				१ जना घाइते		
	२०७८	हरिहरपुर			२ जनाको मृत्य		
	प्रत्येक वर्ष			३० वटा पशुचौपायाँको क्षति (बाखा, भेडा), १०% कृषि बाली बाँदर र बँदेलले नष्ट गरिदिने			
हावाहुरी	२०५८	पुरै वडा	करिब ३०० घरधुरीको छानाहरु उडाएको	१२ लाख बराबरको क्षति			
	२०७५	पुरै वडा	१३ घरको छानो उडाएको				
	प्रत्येक वर्ष		३/४ घरको छाना उडाएको				
	२०७० फाल्गुन	पुरै वडा	१२ वटा घरको छानो उढाएको	७३ लाख			
छाडा पशु	प्रत्येक वर्ष	समशेरगंज, साजपुर, टिक्लिपुर		३० प्रतिशत खेतिबाली नष्ट			
असिना पानी	२०६५			१६ हेक्टरमा धानबाली नष्ट			
सडक दुर्घटना	२०७७	खत्ति			१ जनाको मृत्यु		
चट्याङ्ग	२०७५	मदुवा		१२ भेडा मरेको			

तालिका 6 वडा नं. ३ को ऐतिहासिक समयरेखा

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक तथा आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०५३ साउन	सिनाबाज				२ बिगाहा कटान	वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको छलफल
	२०६६ भदौ				२२ जनको मृत्यु (लाखेनाच हेर्न जाँदा राप्ति नदीमा डुङगा पल्टिएर)		
	२०७१ साउन	भवानीयापुर, नवलपुर, सिनाबाज, नारायणपुर र खैरहनी	५ वटा घरको क्षति	५० लाखको क्षति		२५ बिगाहा खेति योग्य जमिन कटान	
	२०७४ साउन	भवानीयापुर, नवलपुर, गर्लावाज, वैशा, सिक्टा, भगौतीपुर, सिनाबाज, नारायणपुर र खैरहनी	७० घरहरुको पूर्ण र ९८० घरहरु आंशिक क्षति र बाटोघाटोमा क्षति	२ करोड जतिको खाद्यान्न, खेतिवाली र पशुचौपायाँको क्षति	१ जनाको मृत्यु	१०० विगाह जति खेत	
	२०७९ अषाढ	सायपुर, जंगपुर	३० घरमा प्रभाव	१५ लाख			
डुबान	२०७८	पुरै वडा	१७ घरको भित्ता भत्केको	धानबाली नष्ट			
हावाहुरी	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि नै	१० वटा घरको छाना उडाउने गरेको				
	२०७५		घरको छाना उडाएको				
आगलागी	२०५८	नवलपुर	१ घर, १ गोठ जलेको		१ बच्चाको मृत्यु		
असिना पानी	२०४९	खैरेनी, नवलपुर		१५ बिगाहाको चना नष्ट			

कुकुर आतंक	२०७५ देखि २०७८			४० वटा बाखा मरेको	१५ जनालाई टोकेको		
शीतलहर	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि नै		१० प्रतिशत आलु, प्याज, तोरीलाई नष्ट गर्ने गरेको			
छाडा गाई आतंक	२०७२ साल यता			धान बाली, मकै, गहुँ, तोरी बाली नष्ट गर्ने गरेको			
वन्यजन्तु आतंक	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि नै		२० वटा (पशुचौपाया) बाखा र भेडा मर्ने गरेका			
कृषिमा रोग	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि नै		१० प्रतिशत धान, तोरी, मकै बाली नष्ट गरेको			
सर्पदंश	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि नै			सरदर ३ जनाको मृत्यु		

तालिका 7 वडा नं. ४ को ऐतिहासिक समयरेखा

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक तथा आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०६३	बैजापुर			१ जनाको मृत्यु		वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको छलफल
	२०७०	बैजापुर मोरङ्गा			१ जनाको मृत्यु		
	२०७१	बैजापुर	३० घरको पूर्ण क्षति	५० लाख जतिको खाद्यान्न, खेतिवाली र (३०० बाखा र भेडा, १५० बंगुर) पशुचौपायाँको क्षति		५०० विगाहा कटान	

	२०७४	राजपुर, लालपुर, कुम्मर	२८० घरको पूर्ण क्षति ५४ घर विस्थापित	४ करोड जतिको खाद्यान्न, खेतिवाली र पशुचौपायाँको क्षति	३ जनाको मृत्यु	५०० विगाहा कटान	
आगलागी	२०५२		१ घर १ गोठ जलेको	३ लाख बराबरको क्षति			
	२०६४ चैत्र	नयाँबस्ति	१९ घरको क्षति	५० लाख बराबरको क्षति			
	२०८० चैत्र	खैरभट्ठी	९ घर जलेको	१८ लाख			
हावाहुरी	२०६२	बैजापुर			१ जनाको मृत्यु		
	२०७४	वडा भरि नै	२०० घरको छाना उडाएको				
सर्पदंश	वार्षिक	वडा भरि नै			४ जनाको मृत्यु		
	२०७८			५ वटा बाख्रा मरेको			
वन्यजन्तु आतंक	वार्षिक	वडा भरि नै		२० वटा (पशुचौपाया) बाख्रा र भेडा मर्ने गरेको			
	२०७६, २०७७			७ वटा बाख्रा अजिङगरले खाएको			
कृषिमा रोग	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि नै		१५% धान, तोरी, मकै बाली नष्ट गरेको			
पशु रोग	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि नै		२० वटा बाख्रा मर्ने गरेको			
कुकुर आतंक	२०७५ देखि २०७८			३० वटा बाख्रा मरेको	१० जनालाई टोकेको		
शीतलहर	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि नै		१० % आलु, प्याज, तोरीलाई नष्ट गर्ने गरेको			
छाडा गाई आतंक	२०७२ साल यता	वडा भरि नै		धान बाली, मकै, गहुँ, तोरी बाली नष्ट गर्ने गरेको			

तालिका ४वडा नं. ५ को ऐतिहासिक समयरेखा

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक तथा आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०३२ साल असार महिना	बिनौना		६ वटा गोरु बगाएको			वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको छलफल
	२०६४/४	ललही, बिनौना, आलिनगर		४० लाख जतिको खाद्यान्न, खेतिवाली र पशुचौपायाँको क्षति		१० हे. जति खेत योग्य जमिन कटान	
	२०७२	बिनौना	९० घर क्षति			३० बिगाह खेति योग्य जमिन कटान	
	२०७४	बिनौना	१३० घर क्षति	खाद्यान्न, खेतिवाली र १०० वटा पशुचौपाया (भेडा, गाई, बाख्रा) को क्षति		५० बिगाह खेति योग्य जमिन कटान	
आगलागी	२०६४ चैत्र	टडुवा, ललही, वनजरिया	१० घरमा आगलागि	२० लाख बराबरको क्षति			
	२०४२	बिनौना	४० घरमा आगलागि	२.५ करोड बराबरको क्षति			
	२०७८ मंसिर		५ घरमा आगलागि				
हावाहुरी	२०५१, २०६२	पुरै वडा	भुवरभवानी मा.वि. को छाना उडाएका				
	२०५१, २०६२, २०७२, २०७५	पुरै वडा	१५० घरको छानो उडाएको र वाल भत्काएको	५० लाख बराबरको क्षति			
सर्पदशं	विगत ३० वर्ष यता	पुरै वडा			४०/४५ जनाको मृत्यु		

चट्याङ्ग	२०६१	वनजरिया			१ जनाको मृत्यु		
पशु रोग	प्रत्येक वर्ष रोग देखिने	पुरै वडा		२५० पशु चौपाया (गाई, बाखा, गोरु)			
कृषिमा रोग	प्रत्येक वर्ष रोग देखिने	पुरै वडा		२० प्रतिशत धान, मकै, गहुँमा रा्ग देखिने गरको			

तालिका ७वडा नं. ६ को ऐतिहासिक समयरेखा

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक तथा आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०४६	जोरैया	७० घर भत्किए, १५० घर डुबान	५० लाख जतिको खाद्यान्न, खेतिवाली र पशुचौपायाँको क्षति		७०० विगाहा पटान	वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको छलफल
	२०५२ को अषार	सानो सिधनवा, जोरैया	५० घर भत्किए	६० लाख जतिको खाद्यान्न, खेतिवाली र पशुचौपायाँको क्षति			
	२०५५	जोरैया	७० घर विस्थापित सिद्धेश्वर मा.वि. विस्थापित			५०० विगाहा कटान	
	२०६३	धुलैया	१७ घर पूर्ण क्षति			५०० विगाहा कटान	
	२०७१	वडा नै डुबान	१५० घर पूर्ण क्षति, ७०० घर डुबान, ५० घर आंशिक क्षति	करिब १ करोड जतिको खाद्यान्न, खेतिवाली र र पशुचौपायाँ (बाखा, भेडा, गाई गरेर १५० वटा) को क्षति	१ जनाको मृत्यु	२०० विगाहा कटान	
	२०७४	वडा भरि नै डुबान	३८ घर क्षति	करिब २ करोड जतिको खाद्यान्न, लत्ताकपडा, खेतिवाली र र पशुचौपायाँ (बाखा, भेडा, गाई गरेर १०० वटा) को क्षति		३०० विगाहा कटान	
आगलागी	२०४२	पिपरहवा	४० घर पूर्णरुपमा				
वन्यजन्तु आतंक	प्रत्येक वर्ष			वार्षिक रुपमा १०० बाखा खाइदिने गरेको			
छाडा गाई आतंक	२०७२ साल यता	वडा भरि नै		धान बाली, मकै, गहुँ, तोरी बाली नष्ट गर्ने गरेको			
कुकुर आतंक	२०७७,र २०७८			२५० बाख्राको मृत्यु			

असिना	२०७७		१५ घरको टायहरु पेरेको	गहुँ मसुरो बाली नष्ट			
विधुतीय करेण्ट	२०७२	मेहेमानपुर	१ राइस मिल जलेको				
	२०७५ सालमा	पधना, जुरैया		५ वटा राँगा	२ जनाको मृत्यु		
सर्पदशं	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि नै			सरदर ४ जनाको मृत्यु		

तालिका 10 वडा नं. ७ को ऐतिहासिक समयरेखा

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक तथा आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०४५		३०० घर क्षति	करिब ५० लाख जतिको खाद्यान्न, लत्ताकपडा, खेतिवाली र र पशुचौपायाँ (बाखा, भेडा, गाई गरेर २०० वटा) को क्षति		२००० बिगाहा कटान	वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको छलफल
	२०६३	सर्री, विस्मभरपुर, गुलालदिया, कचनापुर, भवनीयापुर, झ्यबरा, बसन्तपुर, खल्ला, झगडिया र पिपरहवा	९०० घर क्षति हेल्थपोष्ट, विद्यालय, वडा कार्यालय डुवान	करिब २ करोड जतिको खाद्यान्न, लत्ताकपडा, खेतिवाली र र पशुचौपायाँ (बाखा, भेडा, गाई गरेर १५० वटा) को क्षति		१५० हेक्टर खेति योग्य जमिन कटान	
	२०७१	सर्री, बसन्तपुर, खल्ला, झगडिया र पिपरहवा, देउपुर	१५०० घर क्षति	करिब ३ करोड जतिको खाद्यान्न, लत्ताकपडा, खेतिवाली र र पशुचौपायाँ (बाखा, भेडा, गाई गरेर २५० वटा) को क्षति		२०० विगाहा खेति योग्य जमिन कटान	

	२०७४	सर्री, सोनपुर, छपरटली, , पहाडीपुर, नानपुर, लालपुर, हेलोनिया, सयापुर, उच्चा, गेन्दवा, बसन्तपुर, खल्ला, झगडिया र पिपरहवा, देउपुर	२१०० घर क्षति	करिब ७ करोड जतिको खाद्यान्न, लत्ताकपडा, खेतिवाली र र पशुचौपायाँ (बाखा, भेडा, गाई गरेर ३५० वटा) को क्षति	२ जना घाइते	३०० विगाहा खेति योग्य जमिन कटान	
	२०७९	लालपुर	५ घरमा प्रभाव, २ घर भत्केको	२ लाखको क्षति			
आगलागी	२०४०, २०४२, २०४५, २०५४	वसन्तापुर, गेंदवा भर्ता, पिप्रहवा, भवानियापुर, शान्तिपुर, लालपुर	३०० घर जलेको	अनुमानित ५ करोड बराबरको क्षति			
	२०७४ जेठ	वसन्तापुर	७ घर जलेको	२८ लाख बराबरको क्षति	१ बच्चा जलेको		
	२०७५			२४ बाखा जलेको करिब २.५ लाखको क्षति			
	२०८० चैत्र	पिपरहवा	३० घर जलेको	३५ लाखको क्षति			
हावाहुरी	२०६३		दिप प्रकाश स्कुल, नेरा मा.वि., मदरसा, आधारभुत फत्तेपुर को भित्ता भत्केको, छानो उडाएको		१ जनाको मृत्यु		
	२०६४ देखि २०७४		१५० घरको छानो उडाएको	२० लाखको क्षति			
	२०७७ भदौ		१ घरको छानो उडाएको				
सर्पदंश	२०५० देखि २०७८				७० जनाको मृत्यु		

पशु रोग	वार्षिक रुपमा			१५० बाखा, भेडाको मृत्यु			
कृषि रोग	वार्षिक			१५% खेतिबाली नष्ट			
	२०७६	वडा भरि नै		फौजि किराले धान बाली नष्ट			

तालिका 11 वडा नं. ८ को ऐतिहासिक समयरेखा

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक तथा आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
बाढी	२०५१	वालापुर, पेरानी	१५ घरमा क्षति	२० लाख घरायसी समाग्रि, लत्ताकपडा, खाद्यान्न, खेतिवाली र पशुचौपायाँको क्षति		२ विगाह खेतियोग्य जमिन, कटान, डुवान	वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको छलफल
	२०६१	वालापुर, पेरानी	७ घरमा क्षति	१५ लाख घरायसी समाग्रि, लत्ताकपडा, खाद्यान्न, खेतिवाली र पशुचौपायाँको क्षति		५ विगाह खेतियोग्य जमिन, कटान, डुवान	
	२०७१/४	वालापुर, पेरानी	३० घर क्षति	५० लाख बराबरको घरायसी समाग्रि, लत्ताकपडा, खाद्यान्न, खेतिवाली र पशुचौपायाँको क्षति		१० खेतियोग्य जमिन, कटान, डुवान	
	२०७४	वडा भरि नै	५० घर क्षति	१ करोड बराबरको घरायसी समाग्रि, लत्ताकपडा, खाद्यान्न, खेतिवाली र पशुचौपायाँको क्षति		२० विगाह खेतियोग्य जमिन, कटान, डुवान	
	२०७९ अषाढ	बालापुर	३ घर ढुबेको	२ लाख			
आगलागी	२०७०	ओभरी	४ घर क्षति	२० लाख जतिको घरायसी समाग्रि, लत्ताकपडा, खाद्यान्न			
	२०७२	पेरानी	१ घर क्षति	५ लाख जतिको घरायसी समाग्रि, लत्ताकपडा, खाद्यान्न			

	२०७४	ओभरी, पेरानी	३ घर क्षति	१२ लाख जतिको घरायसी समाग्रि, लत्ताकपडा, खाद्यान्न			
	२०८० चैत्र	बालापुर	४ घरमा क्षति	२.५ लाख			
हावाहुरी	२०६७	ओभरी सहित सबै टोल	घरहरुको छाना उडाएका	१० लाख बराबरको क्षति			
सर्पदशं	२०५३, ०५८ र ०६५	बालापुरमा २ र ओभरीमा १ जना			३ जनाको मृत्यु		
	२०७८				२ जनाको मृत्यु		
	प्रत्येक वर्ष				सरदर ३ जनाको मृत्यु		
असिना	२०४८ र ०६८			गहुँ वाली नष्ट			
सडक दुर्घटना	प्रत्येक बर्ष				सरदर १ जना		
खुल्ला चौपाया	प्रत्येक बर्ष			गहुँ वाली, धान बाली, मकै बाली नष्ट			
वन्यजन्तु आतंक	प्रत्येक बर्ष			सरदर ४५ वटा बाख्राका साथै खेतिबालीमा गहुँ वाली, धान बाली, मकै बाली, आलु नष्टे गरेको			

तालिका 12 वडा नं. ९ को ऐतिहासिक समयरेखा

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक तथा आर्थिक क्षति	मानवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि

बाढी	२०७१	पुरै वडा	७ घर क्षति	करिब ४५ लाख		५ खेतियोग्य जमिन, कटान, डुवान, वाली र वोट बिरुवा नष्ट	वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको छलफल
	२०७४	पुरै वडा	६ घर क्षति, १०० घर डुबान	करिब ५० लाख बराबर		१० विगाह खेतियोग्य जमिन कटान, १० विगाह पटान	
सडक दुर्घटना	२०४५ - २०७५				४०जनाको मृत्य		
वन्यजन्तु आतंक	प्रत्येक वर्ष	पुरै वडा		सरदर ३५ वटा बाख्रा खाने गरेको, बाँदर र बँदेलले मकै, गहुँ, आलु, नष्ट गरेको			
छाडा गाई	प्रत्येक वर्ष			४०% मकै, गहुँ, धान बाली, आलु साथै तरकारी बाली नष्ट गरेको			
हावाहुरी	प्रत्येक वर्ष	सरदर २० वटा घरको छानो उडाउने गरेको					
पशु रोग	प्रत्येक वर्ष			सरदर १५० बाख्रा मरेको			
कृषिमा रोग	प्रत्येक वर्ष			१०% धान, मकै, गहुं बारीमा किराको प्रकोप			
सर्पदशं	प्रत्येक वर्ष				सरदर २ जनाको मृत्यु		

२.३ प्रकोपको सूचीकरण र स्तरीकरण

स्थानियसंगको छलफलको आधारमा राप्ती गाउँपालिकामा जम्मा १३ वटा प्रकोपहरु रहेको पाइएको छ । भूकम्प लामो समयको अन्तरालमा देखिने गरेता पनि यसको प्रभाव र असरको क्षेत्र ठूलो हुन गरेको छ, जसका कारण यसलाई मूख्य प्रकोपमा राखिएको छ र प्रकोप स्तरीकरणमा स्वतः पहिलो प्राथमिकतामा भूकम्पलाई राखिएको छ । प्रस्तुत तालिकामा भूकम्पबाहेकका अन्य प्रकोपहरुलाई स्तरीकरण गरिएको छ । सबै ९ वटै वडामा वडा विपद व्यवस्थापन समिति र स्थानिय प्रतिनिधिलाई भेला गराई गरिएको जोखिम विश्लेषण अनुसार बाँके जिल्लाको राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको प्रकोपहरु निम्न अनुसार रहेका छन् :

तालिका 13 गाउँपालिकाको प्रकोपको सूचीकरण र स्तरीकरण

वडा	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथौं	पांचौ	छैठौं	सातौं	आठौं	नवौं	दशौं	एघारौं	बाह्रौ	तेह्रो
१	बाढी	जनावर आतंक	सर्पदंश	सडक दुर्घटना	खुल्ला चौपाया	कृषिमा रोग	शीतलहर	पशुमा रोग	हुरीबतास	असिना पानी	आगलागि	महामारी	चट्याङ
२	बाढी	जनावर आतंक	सर्पदंश	खुल्ला चौपाया	कृषिमा रोग	शीतलहर	पशुमा रोग	असिना पानी	आगलागि	सडक दुर्घटना ा	हुरीबतास	महामारी	चट्याङ
३	बाढी	सर्पदंश	खुल्ला चौपाया	कृषिमा रोग	शीतलहर	जनावर आतंक	पशुमा रोग	हुरीबतास	असिना पानी	आगलागि	महामारी	सडक दुर्घटना	चट्याङ
४	बाढी	सर्पदंश	खुल्ला चौपाया	कृषिमा रोग	शीतलहर	पशुमा रोग	जनावर आतंक	असिना पानी	हुरीबतास	आगलागि	सडक दुर्घटना	महामारी	चट्याङ
५	बाढी	सर्पदंश	खुल्ला चौपाया	कृषिमा रोग	शीतलहर	पशुमा रोग	जनावर आतंक	असिना पानी	हुरीबतास	आगलागि	सडक दुर्घटना	महामारी	चट्याङ
६	बाढी	सर्पदंश	कृषिमा रोग	खुल्ला चौपाया	जनावर आतंक	पशुमा रोग	शीतलहर	हुरीबतास	असिना पानी	आगलागि	सडक दुर्घटना	महामारी	चट्याङ
७	बाढी	सर्पदंश	कृषिमा रोग	खुल्ला चौपाया	जनावर आतंक	पशुमा रोग	शीतलहर	हुरीबतास	असिना पानी	आगलागि	सडक दुर्घटना	महामारी	चट्याङ
८	बाढी	जनावर आतङ्क	सर्पदंश	खुल्ला चौपाया	कृषिमा रोग	सडक दुर्घटना	शीतलहर	पशुमा रोग	असिना पानी	हुरीबतास	आगलागि	महामारी	चट्याङ
९	बाढी	जनावर आतङ्क	सर्पदंश	खुल्ला चौपाया	कृषि रोग	शीतलहर	सडक दुर्घटना	हुरीबतास	पशुमा रोग	आगलागि	असिना पानी	महामारी	चट्याङ
	बाढी	सर्पदंश	जनावर आतङ्क	खुल्ला चौपाया	कृषिमा रोग	शीतलहर	पशुमा रोग	हुरीबतास	असिना पानी	सडक दुर्घटना	आगलागि	महामारी	चट्याङ

माथिको तालिकालाई विश्लेषण गर्दा भूकम्प पश्चात् राप्ती गाउँपालिकाको लागि बाढी सबैभन्दा ठूलो प्रकोपको रुपमा रहेको छ । वडाबाट आएको तथ्याङ्कलाई अङ्कभार राखी हेर्दा क्रमशः बाढी, सर्पदंश, जनावर आंतक, खुल्ला चौपाया, कृषिमा रोग, पशुमा रोग, शीतलहर, हुरीबतास, असिना पानी, आगलागि, सडक दुघटना , महामारी, चट्याङ ठूलो प्रकोपको रुपमा रहेको छ। माथि उल्लेखित प्रकोपहरुको आधारमा यस गाउँपालिका बहुप्रकोपबाट प्रभावित रहेको पाइएको छ । यसका साथै २०८१मा गरिएको पूनरावोलकनका आधारमा बाढी, जनावर आतंक र सर्पदंश पछाडी आगलागि बढी देखिएको अवस्था छ ।

२.४ प्रकोप, मौसम र बाली पात्रो

२.४.१ प्रकोप पात्रो

तालिका 14 गाउँपालिकाको प्रकोपको पात्रो

मुख्य प्रकोपहरु		बैशाख	जेठ	अषाढ	श्रावण	भदौ	असोज	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फागुन	चैत
बाढी	प												
	अ												
हुरीबतास	प												
	अ												
आगलागी	प												
	अ												
चट्यांङ्ग	प												
	अ												
जनावर आतंक	प	वाली लगाएको समयमा, अन्नवाली क्षति हुने गरेको ।											
	अ	जनावरको संख्यामा बृद्धि भई बर्षेनी वाली लगाएको समयमा र अन्य समयमा पनी अन्नवाली र पशु चौपायाको क्षति हुने गरेको											
पशुरोग	प	छिटफूट रोगहरु देखापर्ने गरेको र पहिचान हुन नसकेको											
	अ	हरेक समयमा पहिचान भएका र नभएका बिभिन्न रोगहरु देखापर्ने गरेको											
कृषिमा रोग	प	रोगहरु देखापर्ने गरेको र उपचार हुन नसकेको											
	अ	हरेक समयमा पहिचान भएका र नभएका बिभिन्न रोगहरु देखापर्ने गरेको											
भुकम्प	प												
	अ												
सर्पदंश	प												
	अ												
खुल्ला चौपाया	प												
	अ												
असिना पानी	प												
	अ												
सडक दुर्घटना	प												
	अ												
महामारी	प												

	अ												
शीतलहर	प												
	अ												

संकेतः पः पहिले, अः अहिले   श्रोतः सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण २०७८

माथिको तालिकालाई विश्लेषण गर्दा प्रकोप हुने समय केही परिर्वतन भएको पाइन्छ । पहिले बाढी प्रकोप अषाढ, श्रावण तथा भदौमा हुने गर्थ्यो भने हाल आएर अषाढ, श्रावण, भदौ, असोज तथा कार्तिकमा हुने गरेको छ जसले वर्षा हुने र प्रकोपको घटना हुने समय थप लम्बिएको देखिन्छ । त्यस्तै गरी खुल्ला चौपायाको समस्या विगतमा नभएता पनि पछिल्लो समय देखिन थालेको छ । नोटः यस दुई तिन वर्षको अन्तरालमा यस प्रकोप पात्रोमा खासै परिवर्तन देखिएको छैन ।

२.४.२ मौसमी पात्रो

स्थानीय मौसम र मौसमी अवस्थामा आएको परिवर्तन बारे जानकारी हाँसिल गर्न यस पात्रोको सहयोग लिने गरिन्छ । मौसमी पात्रो सम्बन्धि जानकारी हासिल गर्न विगतको करिब ३० वर्ष पहिले र हालको प्रकोपहरु बारे तुलनात्मक अध्ययन गरी प्रकोप हुने समयमा परिवर्तन आएको वा नआएको प्रस्ट देखिन्छ । सहभागितामूलक तरिकाबाट तयार गरिएको यस पालिकाको मौसमी पात्रो निम्न उल्लेखित छ ।

तालिका 15 गाउँपालिकाको मौसमी पात्रो

मौसम		बैशाख	जेठ	अषाढ	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मङसिर	पौष	माघ	फाल्गुन	चैत्र
वर्षा	**प**												
	अ												
जाडो	**प**												
	अ												
खडेरी	**प**												
	अ												
हिउदे वर्षा	**प**												
	अ												
शितलहर	**प**												
	अ												

संकेतः पः पहिले, अः अहिले   श्रोतः सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण २०७८

माथिको तालिकालाई विश्लेषण गर्दा वर्षा र जाडोका दिनहरु घटेको, खडेरी एवं गर्मीका दिनहरु बढदै गएको देखिन्छ । यसै गरि हिउदे वर्षा अनिश्चित भएको देखिन्छ । समग्रमा भन्नुपर्दा सम्पुर्ण मौसमी पात्रोमा विगतभन्दा अहिले केही परिवर्तन आएको प्रष्ट हुन्छ । प्रायः सबै मौसमका गतिविधि एक/एक महिनाले तल-माथि भएको महसुस समुदायका मानिसले गरेका छन् । नोटः यस दुई तिन वर्षको अन्तरालमा यस मौसमी पात्रोमा खासै परिवर्तन देखिएको छैन ।

२.४.३ बाली पात्रो

यस पालिकामा मौसमी पात्रो जस्तै वालीनालीमा आएको परिवर्तन विश्लेषण गर्न वाली पात्रो प्रयोग गरिएको छ । जिल्लाको अन्य भू-भागमा झै यहाँ पनि खेतीपाती प्रमुख पेशा रहेको छ । यस वडामा धान, मकै, गँहु, प्रमुख वालीका रुपमा लगाउने भएकाले यी वालीहरु लगाउने र भित्राउने समयमा आएको परिवर्तन लाई तालिकामा प्रस्ट पारिएको छ ।

तालिका 16 गाउँपालिकाको बाली पात्रो

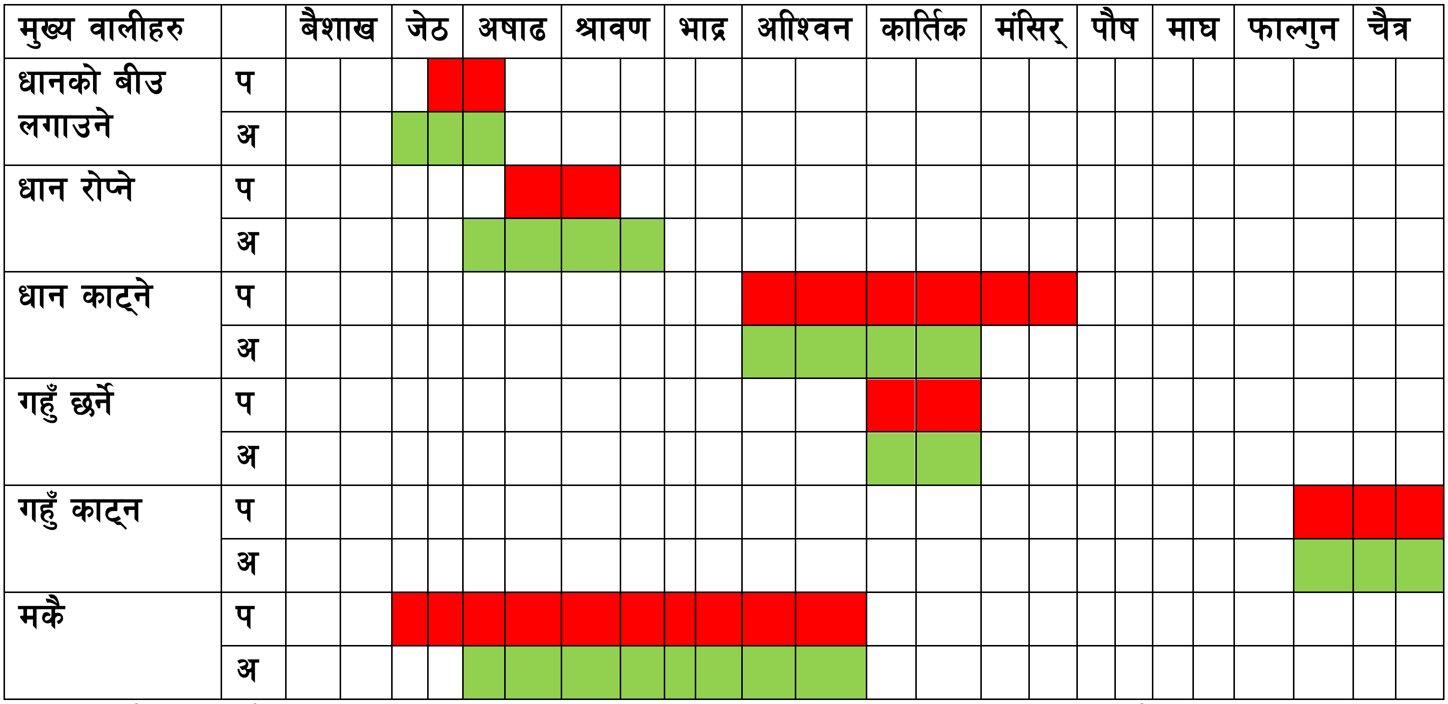

संकेतः पः पहिले, अः अहिले श्रोतः सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण २०७८

यस पालिकामा मौसमसंगै वालीनालीमा पनि जलवायु परिवर्तनको असर परेको प्रष्ट देख्न सकिन्छ । प्रत्येक वालीनाली लगाउने समय र भित्र्याउने समयमा परिवर्तन भएको र जस्तै धान र मकैवाली पाक्ने समय कम भएको छ । वाली पात्रोलाई नियाल्दा मौसमसंगै वालीनालीमा पनि जलवायु परिवर्तनको असर परेको प्रष्ट देख्न सकिन्छ । खासै धेरै भिन्नता नदेखिए तापनि प्रत्येक वालीनाली लगाउने समय र भित्र्याउने समयमा परिवर्तन भएको देख्न सकिन्छ । धान पाक्ने समय कम भएको छ । नोटः यस दुई तिन वर्षको अन्तरालमा यस बाली पात्रोमा खासै परिवर्तन देखिएको छैन ।

२.५. प्रकोप, जोखिम तथा सामाजिक स्रोत नक्साङ्कन र सङ्कटासन्नता तथा क्षमता पहिचान :

२.५.१ वडाको सम्पन्नता स्तरीकरण

राप्ती सोनारी सर्भेक्षण २०१८ अनुसार यस गाउँपालिकाभित्रका घरधुरीलाई आफ्नो स्वविवेकको आधारमा आर्थिक हैसियतको श्रेणी यकिन गराउँदा निम्न बमोजिम वर्गीकरण रहेको पाइन्छ । वडाको सम्पन्नता स्तरीकरण गर्न सर्भेक्षणको विवरणलाई निम्न बमोजिम वर्गीकरण गरिएको छ:

- धेरै गरिब वर्गीकरणलाई ***अति विपन्न***,
- गरिब वर्गीकरणलाई ***विपन्न***,
- निम्न मध्यम वर्ग, मध्यम वर्ग तथा उच्च मध्यम वर्गका वर्गीकरणलाई ***मध्यम*** तथा
- धनी र धेरै धनीलाई ***सम्पन्न***

तालिका 17 गाउँपालिकाको सम्पन्नता स्तरीकरण पात्रो

वडा	सम्पन्नता स्तरीकरण (घरधुरी सङ्ख्या)				
	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम	सम्पन्न	जम्मा
१	१९७	५२८	५५२	२६	१३०३
२	३८	६३०	१२६४	३८	१९७०

३	१६	२८९	६६६	०	९७१
४	६०	६३९	५५२	८७	१३३८
५	१४	३७४	१०८०	१	१४६९
६	३९	६३६	८७३	१	१५४९
७	२४१	९५३	८३६	१४	२०४४
८	७४	३०८	४००	१५	७९७
९	३०	४०२	७११	३	११४६
जम्मा	७०९	४७५९	६९३४	१८५	१२५८७
प्रतिशत	५.६	३७.८	५५.१	१.५	१००

२.५.२ स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच

गाउँपालिकामा भएको क्षमताको यकिन गर्दै निम्नबमोजिमको फारममा एकीकृत क्षमताको सूची तयार गरिएको छ।

तालिका 18 गाउँपालिकाको स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच

वडा नं. १

क्र.सं	विवरण	नाम	संख्या	अवस्था	कैफियत
भौतिक स्रोत					
१	पुल	लौकी पुल, शिव खोला पुल, भाराले पुल, गोथलेवा पुल, तिलकन्या, बाँसखुली, ओजखोला, हकरी खोला, दपरिया खोला, रानी गजेरी, बेरीया, डोगँनाला, सौरी, खोचे, काले, गावर, भट्टीनाला, लम्बी	१८	लौकी, दपरिया र डोगँनाला पुल जीर्ण	
२	विद्यालय भवन	श्री भानु प्रा.वि. सिक्टा, श्री नेपाल राष्ट्रिय प्रा.वि, नेरा प्रा.वि. खोकरी, श्री शिवशक्ति प्रा.वि., श्री हरिसिद्ध प्रा.वि. भम्का, श्री सती भवानी आ.वि खुटि, श्री ज्ञानपूर्णोदय प्रा.वि., श्री जनज्योति प्रा.वि., श्री कुसुमेश्वर मा.वि., श्री सिद्धेश्वर महादेव मा.वि., इङलिस बोडिङ स्कुल	११	राम्रो	
३	सञ्चारका	एन.टि.सी, एन.सेल टावर			
४	पूर्वसूचना प्रणाली	बैरीयाको जलवायु बाढी मापन केन्द्र अर्न्तगत वडा नं. १ पुर्व सुचना सामाग्री स्थापना		राम्रो	
५	लाइफ ज्याकेट		२० सेट		रेडक्रसबाट वितरण गरेको
६	डुङ्गा		१ वटा		
७	मचान		१ वटा		
८	स्वास्थ्य सेवा	खासकुस्मा स्वास्थ्य चौकी, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उप शाखा कुसुम, प्रेरणा मेडिकल, कृष्ण मेडिकल, रमेश चौधरी मेडिकल, गाबर खोप घर, भवानियापुर खोप घर, लौकी खोप घर, बाघखोर खोप केन्द्र, पशु स्वास्थ्य केन्द्र			
मानविय स्रोत					
१	आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	वडा भरि नै	४ जना	सक्रिय	

२	तालिम प्राप्त पौडीबाज	वडा भरि नै	१० जना	सक्रिय	
३	तालिम प्राप्त महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक	वडा भरि नै	१३ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
४	तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक	वडा भरि नै	२ जना	सक्रिय	
५	शिक्षक	वडा भरि नै	६४ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
६	कर्मचारी	वडा भरि नै	२५ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
७	पशु प्राविधिक	वडा भरि नै	२ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
८	सिकमी	वडा भरि नै	१०० जना	सक्रिय	
९	डकर्मी	वडा भरि नै	१२० जना	सक्रिय	
सामाजिक स्रोत					
१	सामुदायिक भवन	सौरी सामुदायिक भवन, लक्ष्मी सामुदायिक भवन, पाथीभारा सामुदायिक भवन, सुनसरी सामुदायिक भवन, अशोकथामा सामुदायिक भवन	५ वटा	राम्रो	हुरीबतास, आगलागी, र वन्यजन्तु आतंकको जोखिम
२	खानेपानी वितरण धारा	घर घरमा कल नक्ला प्रयोग गरिएको			
३	महिला/आमा समूह		१०		
४	निर्णय तहमा भएका महिला		२ जना	सक्रिय	
५	मन्दिर	कुस्मेश्वर शिव मन्दिर, हनुमान मन्दिर, राधा कृष्ण मन्दिर, ओरल घारी गुफा, सतिभवानी मन्दिर भवानीयापुर, सिद्धेश्वर महादेव मन्दिर, तपतपेश्वर महादेव, गैलेक क्षेत्र	८	राम्रो	

आर्थिक स्रोत					
१	व्यापार व्यवसाय		२० वटा		
२	उद्योग कलकारखाना	राइस मिल (बैरीया कुसुम, भवनीयापुर, खोकरी र चप्परगौडी)	४ वटा	राम्रो	
		ग्रिल उधोग (कुसुम र बैरीयामा)	४ वटा	राम्रो	
३	विपद् व्यवस्थापन कोष			१ लाख रुपैंया	
४	बैंक तथा सहकारी संस्था	ग्लोबल आ.इ.एम.ई बैंक, कुसुम गाम्रिण विधुत सहकारी संस्था, महालक्ष्मी कृषि सहकारी संस्था, विद्युतीय कृषि सहकारी संस्था, कुसुम कृषि सहकारी संस्था	१ बैंक, ४ सहकारी संस्था	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका	
प्राकृतिक स्रोत					
१	ताल तथा पोखरी	खर्चे ताल , रानी गजेर सिमसार क्षेत्र			बाढीको जोखिम
२	सामुदायिक वन	झरना महिला सा.व., भवानी सा.व. , सौरी सा.व., जय बागेश्वरी सा.व., जलजला सा.व., वनदेवी सा.व., रानी तलाउ सा.व., कुसुमेश्वर सा.व., बसेरी सा.व., लक्ष्मी सा.व., लालीगुँरास बाघखोर सा.व., जनकल्याण सा.व., सिद्धेश्वर सा.व., सुन्धारा सा.व., सुनसरी सा.व., सतीभवानी सा.व., गाईलेक सा.व., असोकथामा सा.व., लामीडाँडा सा.व.	१९ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका	
३	खानेपानी	कुसुम खानेपानी लिफ्ट सुनखरे, भवानीयापुर खानेपानी, अमुवा खानेपानी			कुसुक खानेपानी लिफ्ट सुनखरे निर्माणाधीन
४	खोला	शिव खोला, लौकी खोला, भर्ले खोला, गोठलेवा खोला, तिनकन्या खोला, लुम्बा खोला, भट्टी खोला, गाबर खोला, खोचें खोला, सौरी खोला, काले खोला, डोंगी खोला, बैरीया खोला, रानी गजरी, डबरीया, बाँस खोला, उज खोला			

वडा नं २

क्र.सं	विवरण	नाम	संख्या	अवस्था	कैफियत
भौतिक स्रोत					
१	पुल	माथिबास खोला, नहर पुल, खोरिया कलभट, हाारपुन्डी खोलाको कजयोय, गुरु खोला कजवे, धुर्न्दे खोला पुल, मदुइको दुर्न्दे खोला, मदुइ र मधोइको सिमाना को दुर्न्दे खोला, मेन रोडको दुर्न्दे खोला, मधोको कुलोको पुल, हरहर पुल ढलनिकास, महेन्द्र पुल, महेन्द्र पुल जङगलको छेउमा, सोताइ खोलाको पुल, टिल्केपुर को कल्भर्ट मेन बाटोमा, टिल्केपुरको उकालो कल्भर्ट, टिल्केपुरको गाउँको पुल, सिध्देशाही सा.व. को पुल, सिध्देशाही सा.व. का कजयोय, मटैया गाँउको पुल, अमुवा गाउँको मेन बाटो, अमुवा गाउँको ढलनिकास निस्कने बाटोको पुल, खल्लो समसेरगन्ज जाने बाटो कलभट, बेलबासको कल्भट, राजपुरको पुल		आवतजावत मा प्रयोग भएको	
२	विद्यालय भवन	श्री नेपाल राष्ट्रिय आ.वि., श्री दुर्गा भवानी मा.वि., श्री लक्ष्मी मा.वि., श्री नेपाल राष्ट्रिय आ.वि., सहिद स्मारक आ.वि., श्री नेपाल राष्ट्रिय आ.वि., श्री जयदुर्गा आ.वि., श्री नेपाल राष्ट्रिय मा.वि., लक्ष्मी सामुदायिक बहुमूखी क्याम्पस	८ विधालय, १ क्याम्पस	राम्रो	
३	सञ्चार	एन.टि.सी, एन.सेल टावर, अतिरिक्त हुलाक कार्यालय कचनापुर, पुर्व सुचना प्रणाली स्थापना			
४	पूर्वसूचना प्रणाली	टिकुलिपुरको साइरन वडा कार्यालयको मातहतमा		राम्रो	
५	डोरी, सिठ्ठी, पन्चा		१ सेट		
६	डुङ्गा		१ सेट		
७	स्वास्थ्य सेवा	स्वास्थ्य चौकी, दिपिका मेडिकल			
मानविय स्रोत					
१	आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	वडा भरि नै	६८ जना	सक्रिय	
२	तालिम प्राप्त पौडीबाज	वडा भरि नै	४० जना	सक्रिय	

३	तालिम प्राप्त महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक	वडा भरि नै	१६ जना	सक्रिय	
४	स्वास्थ्य कर्मी	वडा भरि नै	७ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
५	शिक्षक	वडा भरि नै	१०० जना	सक्रिय	
६	कर्मचारी	वडा भरि नै	९ जना	सक्रिय	
७	पशु प्राविधिक	वडा भरि नै	२ जना	सक्रिय	
८	सिकर्मी	वडा भरि नै	१०० जना	समुदायमा कार्यरत	
९	डकर्मी	वडा भरि नै	१०५ जना	समुदायमा कार्यरत	
१०	कृषि प्राविधिक	वडा भरि को	१ जना		
सामाजिक स्रोत					
१	सामुदायिक भवन	गोबारपुर सामुदायिक भवन, जनमुखी सामुदायिक उपभोक्ता समुह, युवा कोटैनी देवी सामुदायिक संस्था, जय दुर्गा भवन सामुदायिक संस्था, असोक सामुदायिक संस्था, मधु सामुदायिक भवन, लालीगुंरास सामुदायिक संस्था, हरियाली वन उपभोक्ता सामुदायिक भवन, हर्लाफाँटा सामुदायिक वन भवन, सिद्ध शाही कुमारी सामुदायिक वन भवन, वन शक्ति सामुदायिक वन उपभोक्ता भवन	११ वटा	राम्रो	
२	खानेपानी वितरण धारा	घर घरमा कल नल्का प्रयोग गरिएको			
३	महिला/आमा समूह		१६		
४	निर्णय तहमा भएका महिला		२ जना	सक्रिय	
५	मन्दिर	दूर्गा मन्दिर, सिद्धशाही कुमारी मन्दिर, जय दुर्गा मन्दिर, शिव मन्दिर, दूर्गा मन्दिर मदुवा	५ वटा	राम्रो	
आर्थिक स्रोत					
१	व्यापार व्यवसाय		३० वटा		

२	उद्योग कलकारखाना	खोरिया मिल, अगैया मिल, कचनापुर खाद्दान्न सहकारी संस्थाका मिल, मधुइको मिल, अशोक राइस मिल, हरिहर पुल गाउँको मिल, टिक्लिपुरको मिल	७ वटा	राम्रो		
३	बैंक तथा सहकारी संस्था	साना किसान , खाद्दान्न, र साकार सहकारी संस्था, विकास बैंक, चौतारी आरम्भ लघुवित्त, जननी सहकारी संस्था, खाद्दान्न तथा तरकारी उत्पादन सहकारी संस्था, गाम्रीण सामुदायिक विधुतिकरण संस्था, गौसाला कृषि सहकारी संस्था		कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका		
४	वित्तिय संस्था	आरम्भ चौतारी, महिला उपकार संच	२ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका		
प्राकृतिक स्रोत						
१	सामुदायिक वन	शिव, जनमुखी, कोटहीदेवी, जयदुर्गा, असोक, मधु, हरियाली, लालीगुराँस, हर्लाफाटाँ, सिद्धशाही, दुर्गाभवानी सा.व., वनशक्ति सा.व., जनकल्याण , जनकल्याण सा.व., दुर्गा सा.व.	१५ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका		
२	धार्मिक वन	राप्ति गौशाला धार्मिक वन	१ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका		
२	खोला	अगैया खोला, खैरी खोला, सुखार खोला, हरकुन्डी खोला, दुन्द्रा खोला, मुगुवा खोला, परुवा खोला, थीन खोला, स्कीउ खोला, झुरी खोला				

वडा नं ३

क.सं	विवरण	नाम	संख्या	अवास्था	कैफियत
भौतिक स्रोत					
१	पुल	अगैया पुल	१	राम्रो	
२	विद्यालय भवन	श्री जनजागृति आ.वि., श्री गणेश आधारभूत विद्यालय, श्री सरस्वति मा.वि., श्री जनज्योति प्रा.वि.	४	राम्रो	
३	सञ्चार	एन.सेल टावर			
४	पूर्वसूचना प्रणाली	अगैया पुलको साइरन, सामुदायिक सुचना प्रणाली स्थापना		रहेको	
५	लाईफ ज्याकेट		३५ सेट		
६	डुङ्गा		२ वटा		
७	स्वास्थ्य सेवा	आधारभुत स्वास्थ्य चौकी भवानीयापुर, नारायण क्लीनिक भवानीयापुर, रोजिना मेडिकल भवानीयापुर, सुमन मेडिकल सीस्वा	४		
मानविय स्रोत					
१	आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	वडा भरि नै	९ जना	सक्रिय	
२	तालिम प्राप्त पौडीबाज	वडा भरि नै	६० जना	सक्रिय	
३	तालिम प्राप्त महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक	वडा भरि नै	१२ जना	सक्रिय	
४	शिक्षक	वडा भरि नै	४५ जना	सक्रिय	
५	कृषि प्राविधिक	वडा भरि नै	१ जना	सक्रिय	
६	पशु प्राविधिक	वडा भरि नै	१ जना	सक्रिय	

७	सिकमी	वडा भरि नै	८० जना	समुदायमा कार्यरत		
८	डकर्मी	वडा भरि नै	५५ जना	समुदायमा कार्यरत		
९	कर्मचारी	वडा भरि नै	१२ जना	समुदायमा कार्यरत		
सामाजिक स्रोत						
१	सामुदायिक भवन	बहु उद्देश्यीय आश्रय भवन साईपुर, आश्रय भवन, आश्रय भवन खैरहिनी, भुवर भवानी सामुदायिक वन नवलपुर, जन जागृती सामुदायिक वन भवनीयापुर, आश्रम वनभुसरी, हरियाली सा.व. को भवन, भुवर भवानी सा.व.को भवन, जागृती सा.व.को भवन	९ वटा	राम्रो		
२	खानेपानी वितरण धारा	घर घरमा कल नक्ला प्रयोग गरिएको				
३	महिला/आमा समूह		२५			
४	निर्णय तहमा भएका महिला		२ जना	सक्रिय		
५	मन्दिर	भुवरभवानीया मन्दिर वनभुसरी, सन्देश चर्च मधुवन, भुइँयारथान, शिव मन्दिर	४	राम्रो		
६	थारु संग्रहालय		१ वटा			
आर्थिक स्रोत						
१	व्यापार व्यवसाय		५० वटा			
२	उद्योग कलकारखाना	सिसुवा र उज्यालो बजारमा ग्रिल उधोग	२ वटा	राम्रो		
		नवलपुर, खैरहनी, सिसुवा, सिनाबासमा राईस मिल	५ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका		
३	बैंक तथा सहकारी संस्था	वन तथा वातावरण सहकारी नारायणपुर, महिला उद्धमी सहकारी भवनीयापुर, जनपा लघुवित्त सहकारी, सोनारी कृषि सहकारी संस्था, भूवरभावनी बहुउद्देश्य	७ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका		

		कृषि सहकारी संस्था, सम्बृद्ध बचत तथा ऋण सहकारी संस्था, साना किसान संस्था			
४	विपद् व्यवस्थापन कोष		५ लाख		
५	फार्म	कृषि फार्म-३, बंगुर फार्म-५, बाखा फार्म-३, माछा फार्म-१	१२ वटा		
प्राकृतिक स्रोत					
१	सामुदायिक वन	हरियाली सा.व. बैंसा, भुवरभवानी सा.व. नवलपुर, जागृती सा.व. बेलडाँडा, बागेश्वरी सा.व., सरस्वती सा.व. भवनीयापुर, सम्झना सा.व. भगवतीपुर	६ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका	
२	खोला	मोरङगा खोला, खलखले खोला, खलखले खोला, भगवतीपुर ठूलो खोला, अजगर्वा खोला			

वडा नं ४

क्र.सं	विवरण	नाम	संख्या	अवस्था	कैफियत
भौतिक स्रोत					
१	पुल	मोरङगा पुल	१	निर्माणधीन	
२	विद्यालय भवन	श्री नेपाल राष्ट्रिय आ.वि., श्री सूर्योदय प्रा.वि., श्री जनशक्ति मा.वि., श्री नेपाल राष्ट्रिय प्रा.वि., श्री जनभावना प्रा.वि., श्री नेपाल राष्ट्रिय आ.वि.	६ वटा	राम्रो	
३	पूर्वसूचना प्रणाली	लालपुरबाट साइरन बज्ने गरेको		राम्रो	
४	लाइफ ज्याकेट		१५ सेट		रेडक्रबाट ५ वटा
५	डुङ्गा		छैन		
६	स्वास्थ्य सेवा	राप्ती सोनारी अस्पताल बैजापुर, स्वेता पोलिक्लिनिक बबैटोल, मायामेडिकल बैजापुर, शुभकामना मेडिकल हल बैजापुर	४		

मानविय स्रोत					
१	आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	वडा भरि नै	१२ जना	सक्रिय	
२	तालिम प्राप्त पौडीबाज	वडा भरि नै	१६ जना	सक्रिय	
३	तालिम प्राप्त महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक	वडा भरि नै	१२ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
४	स्वास्थ्य कर्मी	वडा भरि नै	१४ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
५	शिक्षक	वडा भरि नै	५५ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
६	पशु प्राविधिक	वडा भरि नै	१ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
७	सिकमी	वडा भरि नै	६५ जना	सक्रिय	
८	डकर्मी	वडा भरि नै	४० जना	सक्रिय	
सामाजिक स्रोत					
१	सामुदायिक भवन	आश्रय भवन पर्सरामपुर, गौरी सामुदायिक भवन लट्टानिया, सिक सामुदायिक भवन कुमभार, राम जानकी सामुदायिक भवन, सामुदायिक भवन देउपुरा	५ वटा	राम्रो	हुरीबतास, आगलागी, र वन्यजन्तु आतंकको जोखिम
२	खानेपानी वितरण धारा	घर घरमा कल नक्ला प्रयोग गरिएको			
३	महिला/आमा समूह		१५		
४	निर्णय तहमा भएका महिला		२ जना	सक्रिय	
५	मन्दिर	शिव मन्दिर लट्टैनिया		राम्रो	

आर्थिक स्रोत						
१	व्यापार व्यवसाय		८० वटा			
२	उद्योग कलकारखाना	राइस मिल ६, ग्रिल १	७ वटा	राम्रो		
३	विपद् व्यवस्थापन कोष			रहेको		
४	बैंक तथा सहकारी संस्था	कर्णाली विकास बैंक बैजापुर, साकार कृषि सहकारी संस्था बुद्ध चोक, ग्राम्रीण महिला उत्थान सहकारी संस्था बैजापुर, सहकारी बैजापुर, सुनकोशी सहकारी संस्था गौरी गाउँ	५ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका		

वडा नं. ५

क्र.सं	विवरण वडा नं.५	नाम	संख्या	अवास्था	कैफियत
भौतिक स्रोत					
१	विद्यालय भवन	श्री ज्ञानज्योति प्रा.वि., श्री नेपाल राष्ट्रिय मा.वि., श्री सिद्धेश्वरी प्रा.वि., श्री भुवरभवानी मा.वि., श्री बालक शान्ति प्रा.वि., श्री समय भवानी आ.वि., नव ज्योति अंग्रेजी माध्यमिक विधालय, चिल्ड्रेन प्याराडाइज अंग्रेजी माध्यमिक विधालय, ब्राइट ल्यान्ड अंग्रेजी माध्यमिक विधालय, श्री ने.रा. उच्च माध्यमिक विधालय चिलहरिया	९ विधालय, १ उच्च माध्यमिक विधालय	राम्रो	
२	सञ्चार	मोबाइल, टिभी, रेडियो			
३	पूर्वसूचना प्रणाली	साइरन बज्ने गरेको		राम्रो छ	
४	लाईफ ज्याकेट		१६		
५	डुङ्गा		२		
६	स्वास्थ्य सेवा	स्वास्थ्य चौकी - १, सेवा औषधी पसल, भुवर भवानी स्वास्थ्य क्लिनिक, अमर मेडिकल हल, चौधरी मेडिकल, पार्वती मेडिकल, सेवा मेडिकल			
मानविय स्रोत					

१	आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	वडा भरि नै	४८	सक्रिय	
२	तालिम प्राप्त पौडीबाज	वडा भरि नै	१२	सक्रिय	
३	तालिम प्राप्त महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक	वडा भरि नै	१६	सक्रिय	
४	तालिम प्राप्त स्वयंसेवक	वडा भरि नै	४३	सक्रिय	
५	शिक्षक	वडा भरि नै	९३	दक्ष, तालिम प्राप्त	
६	कृषि प्राविधिक	वडा भरि नै	१	दक्ष, तालिम प्राप्त	
७	पशु प्राविधिक	वडा भरि नै	२	दक्ष, तालिम प्राप्त	
८	सिकर्मी	वडा भरि नै	१५०	दक्ष, तालिम प्राप्त	
९	डकर्मी	वडा भरि नै	१००	दक्ष, तालिम प्राप्त	
सामाजिक स्रोत					
१	सामुदायिक भवन	समयभवानी सामुदायिक भवन, कर्णेराजा सामुदायिक भवन, सिद्धेश्वरी सामुदायिक भवन, आश्रय भवन	४	राम्रो	
२	खानेपानी वितरण धारा	घर घरमा कल नक्ला प्रयोग गरिएको			
३	निर्णय तहमा भएका महिला		२ जना	सक्रिय	
४	मन्दिर	शिव मन्दिर,			
५	आश्रय भवन		१	राम्रो	

आर्थिक स्रोत					
१	व्यापार व्यवसाय	खुद्रा पसल	१२०		
२	उद्योग कलकारखाना	राइस मिल	६	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका	
		ग्रिल उधोग	६	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका	
३	सहकारी संस्था	कन्याश्वरी कृषि सहकारी संस्था, दिदी बहिनी एकता कृषि सहकारी संस्था, अप्सरा सामाजिक उद्यमी सहकारी संस्था, सुनकोशी सामाजिक उद्यमी सहकारी संस्था, साना किसान कृषि सहकारी संस्था	५	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका	
४	वित्तिय संस्था	युनिक नेपाल, महिला उद्धार मंच, माइक्रो फाइनान्स	३	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका	
प्राकृतिक स्रोत					
१	सामुदायिक वन	समय भवानी सामुदायिक वन, कन्याश्वरी सामुदायिक वन, सिद्धेश्वरी सामुदायिक वन, सुनखोली सामुदायिक वन, कर्णेराजा सामुदायिक वन	५	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका	
२	खोला	बल्छैया, धुमैया, मनसाहे, चौधरीया, बनौरे, धोरधोरे, आपिस खोला, सुखैया			खहरे खोलाहरु
३	सिँचाई आयोजना	बल्छैया सिँचाई आयोजना, धुमैया सिँचाई आयोजना, बनौरे सिँचाई आयोजना, चौधरीया सिँचाई आयोजना	४	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका	

वडा नं ६

क्र.सं	विवरण	नाम	संख्या	अवास्था	कैफियत
भौतिक स्रोत					
१	विद्यालय भवन	श्री नेपाल राष्ट्रिय आ.वि., श्री सुकमैया प्रा.वि., श्री सरस्वती मा.वि., श्री सिद्धेश्वर मा.वि., श्री दीपज्योति प्रा.वि., जनसिद्धेश्वर बहुमुखी पब्लिक क्याम्पस	५ विधालय, १ क्याम्पस	राम्रो	
२	सञ्चारका	एन.टि.सी			
३	पूर्वसूचना प्रणाली	बैरीयाको जलवायु बाढी मापन केन्द्र अर्न्तगत, सामुदायिक सुचना प्रणाली स्थापना		राम्रो	
४	लाइफ ज्याकेट		२१ सेट		रेडक्रबाट ५ वटा
५	डुङ्गा		छैन		
६	स्वास्थ्य सेवा	स्वास्थ्य चौकी, खोप केन्द्र	२		
७	मेडिकल	गुलरी : १, सिधनवा : १, डाँडा टेपरी : १	३		
मानविय स्रोत					
१	आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	वडा भरि नै	१६ जना	सक्रिय	
२	तालिम प्राप्त पौडीबाज	वडा भरि नै	१५ जना	सक्रिय	
३	तालिम प्राप्त महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक	वडा भरि नै	१२ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
४	तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक	वडा भरि नै	१ जना	सक्रिय	
५	शिक्षक	वडा भरि नै	६५ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
६	पशु प्राविधिक	वडा भरि नै	१ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
७	सिकर्मी	वडा भरि नै	१२० जना	सक्रिय	
८	डकर्मी	वडा भरि नै	८० जना	सक्रिय	

९	स्वास्थ्यकर्मी	वडा कार्यरत	७ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
सामाजिक स्रोत					
१	सामुदायिक भवन	आश्रय भवन - २ (खल्ला टेपरीमा : १, गुलरी मा १) सिद्धेश्वर सामुदायिक भवन, राप्ती पिडित सामुदायिक वन भवन, शहिद स्मारक भवन	५ वटा	राम्रो	हुरीबतास, आगलागी, र वन्यजन्तु आतंकको जोखिम
२	खानेपानी वितरण धारा	घर घरमा कल नक्ला प्रयोग गरिएको			
३	महिला/आमा समूह		१७९		
४	निर्णय तहमा भएका महिला		२ जना	सक्रिय	
५	मन्दिर	शिव मन्दिर, दूर्गा मन्दिर, सन्देश र्चच, प्रकाश र्चच	४ वटा	राम्रो	
६	बाँके सहिद स्मृति पार्क		१ वटा	राम्रो	
७	खानेपानी	फत्तेपुर खानेपानी सरसफाई उपभोक्ता समिति निर्माणाधीन			
आर्थिक स्रोत					
१	व्यापार व्यवसाय		१५० वटा		
२	उद्योग कलकारखाना	राइस मिल ८, ग्रिल उद्योग ३	११ वटा	राम्रो	
३	विपद् व्यवस्थापन कोष			रहेको	
४	बैंक तथा सहकारी संस्था	सिद्धेश्वर कृषि सहकारी संस्था, नयाँ सृजनशील सामाजिक उद्यमी सहकारी संस्था, साकार सहकारी, प्रभा कृषि सहकारी संस्था, जनउद्धार कृषि सहकारी संस्था	५ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका	
प्राकृतिक स्रोत					
१	सामुदायिक वन (सा.व.)	सिद्धेश्वर सा.व., सिद्धबाबा सा.व., सदाबाहारव सा.व., राप्ती पिडित सा.व., खप्तड बाबा सा.ब.क	५ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका	
२	खोला	धलैया खोला, अम्बा खोला, भैंसी खोला			

वडा नं. ७

क्र.सं	विवरण	नाम	संख्या	अवास्था	कैफियत
भौतिक स्रोत					
१	विद्यालय भवन	श्री नेपाल राष्ट्रिय मा.वि., श्री आधारभूत विद्यालय, श्री ज्ञानोदय प्रा.वि., श्री अमरज्योति आ.वि., श्री दीपप्रकाश प्रा.वि, श्री बाल शान्ति आ.वि., मदरसा कादरिया गुल्सने गाजी, मदरसा मुस्ताफाकुल उलूम	८	राम्रो	
२	सञ्चारका	एन.टि.सी			
३	पूर्वसूचना प्रणाली	बैरीयाको जलवायु बाढी मापन केन्द्र अर्न्तगत, सामुदायिक सुचना प्रणाली स्थापना		राम्रो	
४	लाइफ ज्याकेट		१३ सेट		रेडक्रबाट ५ वटा
५	डुङ्गा		१		
६	स्वास्थ्य सेवा	स्वास्थ्य चौकी, राम जानकी मेडिकल, मौर्या मेडिकल स्टोर, क्लिनिक	४		
मानविय स्रोत					
१	आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	वडा भरि नै	९ जना	सक्रिय	
२	तालिम प्राप्त पौडीबाज	वडा भरि नै	१५ जना	सक्रिय	
३	तालिम प्राप्त महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक	वडा भरि नै	२० जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
४	तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक	वडा भरि नै	१ जना	सक्रिय	
५	शिक्षक	वडा भरि नै	५० जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
६	पशु प्राविधिक	वडा भरि नै	१ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	

७	सिकर्मी	वडा भरि नै	१०० जना	सक्रिय	
८	डकर्मी	वडा भरि नै	१२० जना	सक्रिय	
सामाजिक स्रोत					
१	सामुदायिक भवन	आश्रय भवन, सामुदायिक भवन देउपुरा, सिहपुर सामुदायिक भवन, लालपुर आश्रय भवन, भगवत वन सामुदायिक भवन	५ वटा	राम्रो	हुरीबतास, आगलागी, र वन्यजन्तु आतंकको जोखिम
२	खानेपानी वितरण धारा	घर घरमा कल नक्ला प्रयोग गरिएको			
३	आमा/महिला समूह	समुदायमा	२०७		
४	निर्णय तहमा भएका महिला		२ जना	सक्रिय	
५	मन्दिर	पोखरा माता मन्दिर, शिवपुर मन्दिर, मारथान मन्दिर, शिव मन्दिर गेन्दवा, मस्जिद गेन्दवा, मस्जिद पिप्रहवा, सन्देश चर्च, प्रकाश चर्च, चर्च	९ वटा	राम्रो	
६	क्लब	समावेशी किशोरी क्लब	१ वटा	राम्रो	
७	युवा क्लब	राप्ति युवा क्लब	१ वटा	राम्रो	
आर्थिक स्रोत					
१	व्यापार व्यवसाय		६० वटा		
२	उद्योग कलकारखाना	राइस मिल १०, ग्रिल ४	१४ वटा	राम्रो	
३	विपद् व्यवस्थापन कोष			रहेको	
४	बैंक तथा सहकारी संस्था	परिवर्तन सामाजिक उद्यमी सहकारी संस्था, रोशनी सामाजिक उद्यमी सहकारी संस्था, राप्ती पीडित कृषि सहकारी संस्था	३ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका	
प्राकृतिक स्रोत					

१	खोला	सर्री नहर, सोनपुर सोता खोला, निबुवाटार खोला, छपरतल्ली खोला, सर्रा शाखा नहर, सिहपुर खोला, मुर्गौहुवा खोला, सिहैया खोला, नानकोपुर खोला			

वडा नं. ८

क.सं	विवरण	नाम	संख्या	अवास्था	कैफियत
भौतिक स्रोत					
१	विद्यालय भवन	श्री शिवशक्ति मा.वि., श्री जनशक्ति आ.वि., श्री भगवती आ.वि, गौतम अंग्रेजी मा.वि. समशेरगंज, अंग्रेजी मा.वि. समशेरगंज पेरानी	५	राम्रो	
२	सञ्चार	एन.टि.सी. ओभरी, एन.सेल ओभरी			
३	पूर्वसूचना प्रणाली	कुसुमबाट		राम्रो	
४	लाईफ ज्याकेट		१२ सेट		
५	डुङ्गा		४ वटा		
६	स्वास्थ्य सेवा	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा पेरानी, बागेश्वरी हेल्थ केयर ओभरी जिरो बजार, राप्ती फारमेसी ओभरी, मेडिकल हल ओभरी, रेश्मी मेडिकल ओभरी, ललित फारमेसी ओभरी, लाईफ केयर मेडिकल ओभरी, सर्पदर्शन उपचार केन्द्र ओभरी	८ वटा		
मानविय स्रोत					
१	आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	वडा भरि नै	२५ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
२	तालिम प्राप्त पौडीबाज	वडा भरि नै	२५ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
३		वडा भरि नै	७ जना		

	तालिम प्राप्त महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक			दक्ष, तालिम प्राप्त	
४	तालिम प्राप्त स्वयंसेवक	वडा भरि नै	२० जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
५	शिक्षक	वडा भरि नै	८५ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
६	पशु सम्बन्धि तालिम	वडा भरि नै	१२ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
७	पशु प्राविधिक	वडा भरि नै	१ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
८	सिकमी	वडा भरि नै	१२० जना	समुदायमा कार्यरत	
९	डकर्मी	वडा भरि नै	६५ जना	समुदायमा कार्यरत	
सामाजिक स्रोत					
१	सामुदायिक भवन	हाटबजार केन्द्र ओभरी, घन्टेश्वरी वन उपभोक्ता समिति भवन ओभरी, भगवति सामुदायिक भवन ओभरी, तारा देवि मध्यवर्ति भवन ओभरी, बालापुर सामुदायिक भवन, सामुदायिक भवन बालापुर, सामुदायिक भवन नयाँगाउँ, त्रिशक्ति सा.व.उ.स का् भवन, जनशक्ति सा.व.उ.सको भवन, पुष्पान्जलि सा.व.उ.स को भवन	१० वटा	राम्रो	
२	खानेपानी वितरण धारा	घर घरमा कल नक्ला प्रयोग गरिएको, बोरिङ २४ वटा			
३	निर्णय तहमा भएका महिला		२ जना	सक्रिय	
४	मन्दिर	राप्ती गौसाला मन्दिर समशेरगेन्ज, दूर्गा मन्दिर समशेरगेन्ज, गणेश मन्दिर ओभरी जिरो, शिव मन्दिर ओभरी, कालिमाटि देउती बज्यै ओभरी, शिव मन्दिर ओभरी, आराधना चर्च ओभरी	७ वटा	राम्रो	

आर्थिक स्रोत						
१	व्यापार व्यवसाय		२०० वटा			
२	उद्योग कलकारखाना	राइस मिल	५ वटा	राम्रो		
		ग्रिल उधोग	३ वटा			
३	बैंक तथा सहकारी संस्था	उपकार लघु वित्त समशेरगंज, कुमारी बैंक लिमिटेड ओभरी, हिमाल बैंक लिमिटेड ओभरी, एन.आई.सी एसिया माईको फाइनेन्स ओभरी, ज्योति विकास बैंक ओभरी, कर्णाली विकास बैंक माइको फाइनान्स, साना किसान सहकारी माहादेवपुरी, साना किसान कृषि सहकारी संस्था माहादेवपुरी, एन एम बि माइको फाइनान्स समशेरगन्ज, फरवाड माइको फाइनान्स, गाम्रिण विकास बैंक ओभरी, जन उत्थान विकास बैंक ओभरी, संगिनी कृषि सहकारी संस्था, परोकार कृषि सहकारी संस्था ओभरी, बहु उद्देश्यीय कृषि सहकारी संस्था ओभरी, जनसेवा स्वावलम्बन कृषि सहकारी संस्था		कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका		
प्राकृतिक स्रोत						
१	सामुदायिक वन	घन्टेश्वरी सा.व.उ.स, भगवति सा.व.उ.स, त्रिशक्ति सा.व.उ.स, जनशक्ति सा.व.उ.स, तारादेवि सा.व.उ.स, शिवशक्ति सा.व.उ.स, पुष्पान्जलि सा.व.उ.स, झिझिरी सा.व.उ.स	८ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका		
२	खोला	परुवा खोला, रिम्ना खोला, परुवा खोला				
३	खानेपानी	महादेवपुरी कचनापुर खानेपानी उपभोक्ता समिति,	१२०० घरधुरी			

वडा नं. ९

क्र.सं	विवरण	नम	संख्या	अवास्था	कैफियत
भौतिक स्रोत					

१	विद्यालय भवन	श्री गणेश मा.वि, श्री जनता मा.वि, श्री नेपाल राष्ट्रिय आ.वि., श्री सरस्वती प्रा.वि., सनराइज अँग्रेजी बोडिङ स्कुल उदइन, सेन्चुरी अँग्रेजी बोडिङ स्कुल ढकेरी	६	राम्रो	
२	सञ्चार	एन.टि.सी. महादेवपुरी, एन.सेल महादेवपुरी			
३	पूर्वसूचना प्रणाली	कुसुमबाट		राम्रो	
४	स्वास्थ्य सेवा	महादेवपुरी स्वास्थ्य चौकी	१ वटा	जिर्ण	
मानविय स्रोत					
१	आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	वडा भरि नै	३ जना	सक्रिय	
२	तालिम प्राप्त पौडीबाज	वडा भरि नै	१२ जना	सक्रिय	
३	तालिम प्राप्त महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक	वडा भरि नै	१० जना	सक्रिय	
४	शिक्षक	वडा भरि नै	५० जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
५	कृषि प्राविधिक	वडा भरि नै	१ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
६	पशु प्राविधिक	वडा भरि नै	३ जना	दक्ष, तालिम प्राप्त	
७	सिकमी	वडा भरि नै	२५ जना	समुदायमा कार्यरत	
८	डकर्मी	वडा भरि नै	३० जना	समुदायमा कार्यरत	
९	आमा/महिला समुह		१४७ वटा	सक्रिय	
१०	युवा क्लब		२ वटा	सक्रिय	
सामाजिक स्रोत					

१	सामुदायिक भवन	रिम्ना सामुदायिक वन भवन, झिंझरी महिला सामुदायिक भवन ढकेरी, झिंझरी सामुदायिक वन भवन पश्चिमपूर्व, बागेश्वरी सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह वन भवन बैजनाथपुर, प्रगतिशिल सामुदायिक वन भवन माहादेव, बाघेसार सामुदायिक भवन, आँपखोली सामुदायिक भवन, प्रसुती केन्द्र	७ वटा, १ प्रसुती केन्द्र	राम्रो		
२	खानेपानी वितरण धारा	घर घरमा कल नक्ला प्रयोग गरिएको, बोरिङ २०० वटा				
३	निर्णय तहमा भएका महिला		२ जना	सक्रिय		
४	मन्दिर	वनकटेश्वर मन्दिर महादेवपुरी, कालिका मन्दिर उदइन, भगवती मन्दिर महादेवा, विलिवर्स चर्च ढकेरी, चर्च उदइन, थान उदइन, शिव मन्दिर, कृष्ण मन्दिर, दुर्गा मन्दिर	९	राम्रो		
आर्थिक स्रोत						
१	व्यापार व्यवसाय	खुद्रा पसल	१५० वटा			
२	उद्योग कलकारखाना	राइस मिल	५ वटा	राम्रो		
		ग्रिल उधोग	३ वटा			
३	सहकारी संस्था	प्रगतिशिल बहु उद्देश्य सहकारी संस्था महादेवपुरी, संघर्षशील सामाजिक उद्यमी सहकारी संस्था, महिला जागरण बहु उद्देश्य सहकारी संस्था महादेवपूरी, कृषि सहकारी संस्था	४ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका		
प्राकृतिक स्रोत						
१	सामुदायिक वन सा.व.	श्रमजिवी मध्यवर्ती सा.व., प्रगतिशील मध्यवर्ती सा.व., बाघेसाल मध्यवर्ती सा.व., झिँझँरी मध्यवर्ती सा.व., आँपखोली मध्यवर्ती सा.व., रिम्ना मध्यवर्ती सा.व., झिँझँरी महिला सा.व., जलनधाल सा.व.	८ वटा	कानुनी प्रकृया पुरा गरि चलायमान रहेका		
२	खोला	झिंझरी खोला, सुक्के नाला, भक्त खोला, बाघेसाल खोला				
३	खानेपानी	ढकेरी उद्धाइन खानेपानी तथा सरसफाई समिति	१००० घरधुरी			

२.६ जोखिम र समस्या विश्लेषण खाका

गाउँपालिकामा प्रमुख रुपमा पहिचान भएका र समुदायले भोगिरहेका प्रमुख प्रकोपहरु, ती प्रकोपले असर गर्ने प्रमुख तत्वहरु, विपद्का कारण, असर र सम्भावित समाधानका उपायबारे विश्लेष्ण गरिएको छ । छलफलको निष्कर्ष तपसिल बमोजिम छः

तालिका 19 विपद्को कारण र असर विश्लेषण

क्र. सं.	विपद्को संभावित अवस्था	विपदको कारण	प्रभाव	सम्भावित समाधानका उपायहरु
१	भूकम्पले घर, मानव, भौतिक संरचना, विद्यालय, सडक तथा अन्य महत्वपूर्ण पूर्वाधारहरु क्षति गर्न सक्ने	• कम्जोर भौगोलिक संरचना, • भूकम्प प्रतिरोधात्मक घर निर्माण नगर्नु, • विद्यालय तथा संरचनाहरु प्रवलिकरण नगर्नु, • बहुप्रकोप तथा विपद्को जोखिम मूल्याङकन नगर्नु	• मानविय तथा भौतिक क्षति • बालबालिकाको पढाईमा असर • खाद्दान्न नष्ट तथा अभाव • मनोसामाजिक समस्या हुने • घर तथा अन्य भौतिक क्षति • मुहान सुक्ने	• भूकम्प प्रतिरोधात्मक संरचना निर्माण • खुल्ला स्थानको पहिचान • भूकम्पीय जोखिमबारे सचेतना अभिवृद्धि • दक्ष कालीगढ परिचालन • सूरक्षित सेल्टर निर्माण
२	बाढीले घर, खेत, जग्गाजमिन, निजी सम्पत्ती र मानवीय क्षति गर्नु	• खोला किनार नजिक घर र बस्ती हुनु • जोखिम स्थानमा तटबन्ध नहुनु • खोला छेउछाउमा अव्यवस्थित बसोबास • खहरे खोलाहरु हुनु • कमजोर पर्खाल बनाउनु • वृक्षारोपणमा कमि • बाढी सम्बन्धि जनचेतनाको अभाव • बाढीबाट जोगिने उपायको पूर्वतयारी नगर्नु • गरिब तथा सुकुम्बासी आवास व्यवस्थित नहुनु • दिर्घकालीन योजना नबनाउनु	• मनविय क्षति हुनु • बालबालिकाको पढाईमा असर • खाद्दान्न, लत्ताकपडाको अभाव • मनोसामाजिक समस्या हुने • खानेपानीको अभाव • जमिन कटान हुनु • घर तथा अन्य भौतिक क्षति हुनु	• खोला किनार नजिक बस्ती बसाउन नदिने • जोखिम स्थानमा तटबन्ध लगाउने • जोखिम स्थानमा स्थानीय रुपमा हुने विरुवाहरु रोप्ने • जोखिम स्थानमा बस्ती तथा घर बस्न नदिन नीति बनाउने • खोला छेउमा भएको बसोबास व्यवस्थित गर्ने • जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने • वृक्षारोपण गर्ने • खोला नियन्त्रणका लागि दर्घकालीन योजना बनाउने • चरीचरणमा रोक लगाई चरिचणलाई व्यवस्थित गर्ने

		• खुल्ला चरिचरण हुनु		
३	जंगली जनावारको आतंक	• खुल्ला घर हुनाले • वनजगंलको छेउमा बस्ती बस्नाले र कमजोर घरहरु बनाउनाले • सुरक्षित घर तथा घेराबार नगर्नु • जंगल छेउमा खेती लगाउनु • जंगली जनावरको शिकार गर्नु • जंगली फलफुलको र खाद्दान्नको कमी	भौतिक, आर्थिक, खेतिबारी क्षति खाद्यान्नमा कमि, भोकमरी, अन्न बाली : धान, मकै लगायतका अन्य बाली नोक्सान गर्ने पशु चौपाया खाइदिने तथा घाइते पार्ने	राहत कोषको व्यवस्थापन गर्ने, जनावार व्यवस्थापनमा निति नियम बनाउने, जनावारले नखाने बाली तथा खेति प्रविधि अपनाउने, वन्यजन्तु आक्रमणलाई नियन्त्रणका लागि योजना बनाउनु पर्ने जंगल छेउछाउ बस्ती बसाउन रोक लगाउने राष्ट्रिय निकुञ्ज ताथ डिभिजन वन कार्यालयसंग समन्वय गर्ने पशु प्राविधिकद्वारा उपचार गर्ने खेती योग्य जमिन छेउछाउ तारबार लगाउ
४	कृषिमा रोग	विषादी तथा रसायनिक मलको अत्याधिक प्रयोग, बारम्बार एउटै जातको बाली लगाउने जलवायु परिवर्तन , बढी उत्पादन तिर आर्कषण हुनु	अन्न बाली नष्ट हुनु, खाद्यान्नमा कमी, आर्थिक कमी, स्वास्थ्यमा असर, माटोको गुणस्तरमा ह्रास हुनु	माटो परिक्षण गर्ने, प्रत्येक वडामा कृषि जेटिएको व्यवस्थापन गर्ने, आइपिएम व्यवस्थापन, जैविक विषादी मल, गोठे मल, कम्पोष्ट मलको प्रयोग गर्ने । घुम्ती बाली प्रणाली अपनाउने, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धि जनचेतामूलक कार्यक्रम संचालन
५	असिना	खडेरी, तापक्रम बृद्धि हुनु, हावापानीमा परिर्वतन	अन्न बाली नष्ट, उत्पादनमा कमी, भोकमरी, आार्थिक कमी भौतिक क्षति	वृक्षारोपण गर्ने, आधुनिक टनेल खेतीको व्यवस्थापन गर्ने बलियो घरको संरचना बनाउने
६	खडेरी	तापक्रममा वृद्धि जनचेतनाको कमि वन फडानी, जलवायू परिवर्तन, खुल्ला चरिचरण, धुँवा धुलोमा वृद्धि	तापक्रममा बृद्धि, डढेलो तथा आगलागिमा वृद्धि, खानेपानीको समस्या, कृषि पेशामा ह्रास, सिंचाईको समस्या, अन्न उत्पादनमा कमि, पानीको मुहान सुक्नु,	बृक्षारोपण, सिँचाईको व्यवस्थापन, पानीको मुहान संरक्षण, सिँचाई कुलो निर्माणका साथै सरसफाई, प्लाष्टिक पोखरी निर्माण, सिमेन्टको पोखरी निर्माण, पानीघैटो निर्माण, आकाशे पानी संकलन

		वनजंगल फँडानी पानीको मुहानहरु सुक्दै जानु,	रोग व्याधि बढनु, खाद्यान्नको अभाव, जिविकोपार्जनको समस्या, कृषि पेशा छाडि अन्य पेशा अपनाउन थाल्नु	
७	आगलागी	खडेरी, हावाहुरी, जंगलको छेउछाउ बस्ति हुनु अव्यवस्थित बसोबास जथाभावी आगो बाल्नु आगजन्य पदार्थरु असुरक्षित स्थान तथा बालबालिकाको पहुँच हुने ठाउँमा राख्नु जनचेतनाको कमी	घर भित्र रहेको अन्नपात धनसम्पत्ती जलेर नष्ट हुनु, भोकमरी, घर, गोठ तथा पशुचौपायमा क्षति	जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन, समुदायिक वन उपभोक्ता समूहलाई अग्निरेखा तथा वनसंरक्षणको तालिम, सिचाई व्यवस्थापन कार्यक्रम, वारुण यन्त्रको व्यवस्थापन
८	माहामारी	जनचेतनाको कमी, घर वरपर सरफाई नहुन सफा, बाढीको समयमा स्वच्छ खानेपानी अभाव	रोग फैलिनु, स्वास्थ्यमा असर	मुहान सफा गर्नु पर्ने, जनचेतना सम्बन्धि तालिम, बाढाको समयमा सफा खानेपानीको उपलब्ध गराउने
९	सडक दुर्घटना	अबैज्ञानिक बाटो निर्माण, चालकको लापरवाही	मानवीय क्षति, पशु बस्तुमा क्षति	सिप को व्यवस्थापन, कानुनी शासनमा कमी
१०	चट्याङ	मौसम परिवर्तन, जलवायु परिवर्तन, भौगोलिक बनावट अर्थिङ्ग व्यवस्था नगर्नु	मानविय क्षति हुनु, घरहरुमा आगलागी हुनु, बोटविरुवा नष्ट हुनु	जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन, अर्थिङ्ग जडान सम्बन्धि तालिम तथा जडान, घर निर्माण गर्दा अर्थिन जडान गर्नुपर्ने
११	शीतलहर	चिसो बढी भएर	खेतिमा असर, मानव स्वास्थ्यमा असर, पशु चौपायमा असर	घर तथा गोठको छानोदरिलो बनाउने, टनेल तथा पलाष्टिक खेति गर्ने
१२	हुरिबताँस	खडेरी, सुख्खा हुनु, पानी कम पर्नु जलवायु परिर्वतनको असर	अन्न बाली ढलेर नष्ट हुनु, उत्पादनमा कमी, भौतिक क्षति	बृक्षारोपण गर्ने, घर बनाउदा बलियो बनाउने, होचो जातको बिउ लगाउने, जनचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने

नोटः यस दुई तिन वर्षको अन्तरालमा यस विपद् जोखिम न्यूनीकरणमाका लागि आपतकालीन आश्रयस्थलको पूर्ण व्यवस्थापन तथा पूर्वसुचना प्रणाली चुस्त राख्न बेला बेला सबै समन्वयनकारी संघ संस्था बिच छलफल तथा क्षमता अभिवृद्धि हुनुपर्नेमा जोड थियो ।

२.७ संस्थागत विश्लेषण वा सम्बन्ध चित्र

विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तनका सवालमा आर्थिक, प्राबिधिक तथा सहजिकरण सहयोग गर्न सक्ने संघ, संस्था तथा निकायहरु देहाय बमोजिम पहिचान गरिएको छ ।

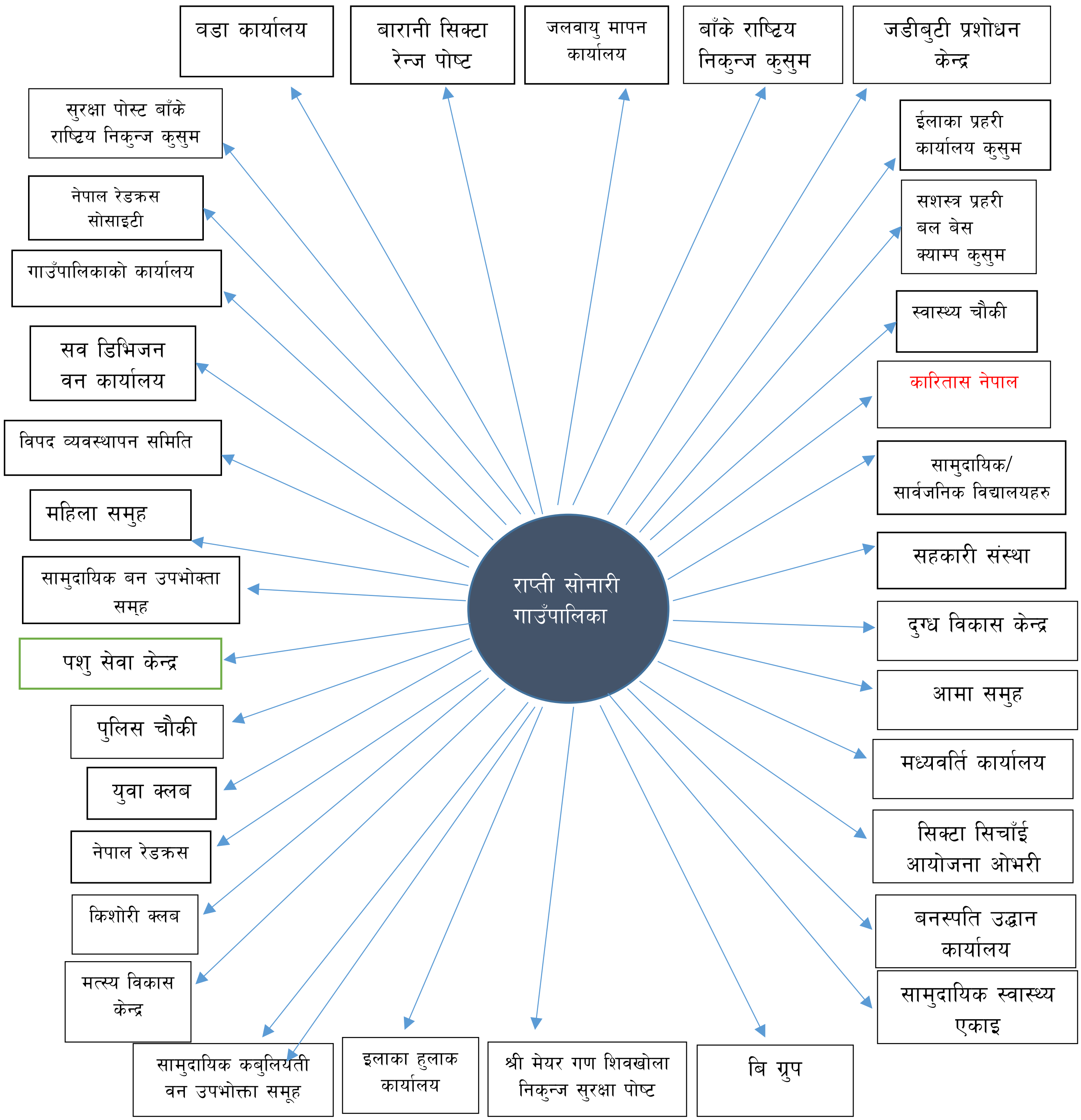

तालिका 20 गाउँपालिका भित्र रहेका कार्यालय संघसंस्था

क.सं.	कार्यालय संघसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दुरी
१	वडा कार्यालय	सम्पूर्ण वडामा	
२	सहकारी		समुदायमा
३	बैंक तथा वित्तिय संस्था		समुदायमा
४	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति		समुदायमा
५	पशु स्वास्थ्य केन्द्र	वडा नं. १	
६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा	वडा नं. १	
७	स्वास्थ्य चौकी	वडा नं. १	० कि.मी.
८	सशस्त्र प्रहरी बल	वडा नं. १	१ कि.मी.
९	ग्लोवल आइ.एम.इ	वडा नं. १	
१०	जलवायु मापन केन्द्र	वडा नं. १	
११	गजमिटर केन्द्र बैरिया	वडा नं. १	
१२	ईलाका प्रहरी कार्यालय	वडा नं. १	
१३	हुलाक कार्यलय, कुसुम	वडा नं. १	
१४	टिक्लिपुरको साइरन टावर	वडा नं. २	
१५	स्वास्थ्य चौकी	वडा नं. २	
१६	गाउँपालिकाको कार्यालय	वडा नं. २	
१७	पुलिस चौकी	वडा नं. २	
१८	स्वास्थ्य चौकी	वडा नं. ३	५०० मिटर
२०	सिक्टा डिभिजन वन कार्यालय बैंस	वडा नं. ३	२ कि.मी.
२१	युवा क्लब	वडा नं. ३	
२२	किशोरी क्लब	वडा नं. ३	
२३	पशु सेवा केन्द्र	वडा नं. ४	
२४	राप्ती सोनारी अस्पताल बैजापुर	वडा नं. ४	१ कि.मी.
२५	स्वास्थ्य चौकी	वडा नं. ५	८०० मिटर
२६	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा नं. ५	१ कि.मी.
२७	सिर्जना युवा क्लब	सिर्जना युवा क्लब	१.५ कि.मी.
२८	सव डिभिजन वन कार्यालय	वडा नं. ५	९ कि.मी.
२९	स्वास्थ्य चौकी	वडा नं. ६	
३०	नेपाल रेडक्रस उप शाखा	वडा नं. ६	
३१	सव डिभिजन वन कार्यालय	वडा नं. ६	२ कि.मी.
३२	पुलिस चौकी	वडा नं. ६	२ कि.मी.
३३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको क्षेत्रीय गोदाम घर	वडा नं. ६	
३४	स्वास्थ्य चौकी	वडा नं. ७	५०० मिटर
३५	बाल क्लब	वडा नं. ७	समुदायमा
३६	युवा क्लब	वडा नं. ७	समुदायमा
३७	पुलिस चौकी	वडा नं. ७	
३८	स्वस्थ्य चौकी	वडा नं. ८	० कि.मी.

३९	सब डिभिजन वन कार्यालय		१.५ कि.मी.
४०	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	वडा नं. ८	१.५ कि.मी.
४१	सर्पदंश कार्यालय	वडा नं. ८	१ कि.मी.
४२	मत्स्य विकास फारम	वडा नं. ८	१ कि.मी.
४३	प्रहरी चौकी	वडा नं. ८	१ कि.मी.
४४	सिक्टा सिँचाई आयोजना	वडा नं. ८	१ कि.मी.
४५	हिमालयन बैंक, ज्योति विकास बैंक, कर्णाली विकास बैंक, कुमारी बैंक	वडा नं. ८	समुदायमा
४६	निर्धन, फरवाड, महिला, उपकार, एन.एम.बि वित्तिय संस्था	वडा नं. ८	समुदायमा
४७	वन तथा वातावरण समन्वय समिति	वडा नं. ८	०.५ कि.मी.
४८	महादेवपुरी कचनापुर खानेपानी उपभोक्ता समिति	वडा नं. ८	०.५ कि.मी.
४९	भगवति जडिबुटि उधोग	वडा नं. ८	१ कि.मी.
५०	जडिबुटी प्रशोधन कार्यालय	वडा नं. ८	१ कि.मी.
५१	ब्राखा संकलन केन्द्र महादेवपुरी	वडा नं. ९	१ कि.मी.
५२	पशु सेवा केन्द्र महादेवपुरी	वडा नं. ९	१५० मिटर
५३	महादेवपुरी दुग्ध विकास केन्द्र	वडा नं. ९	१०० मिटर
५४	मध्यवर्ति कार्यालय महादेवपुरी	वडा नं. ९	१०० मिटर
५५	बनस्पति उद्धान कार्यालय	वडा नं. ९	१ कि.मी.
५६	जडिबुटि प्रशोधन केन्द्र	वडा नं. ९	१ कि.मी.
५७	अर्जुन वान गण सुरक्षा पोष्ट महादेवा	वडा नं. ९	४ कि.मी.
५८	बाँके राष्ट्रिय निकुन्ज महादेवा पोष्ट	वडा नं. ९	४ कि.मी
५९	हात्तिसार बैजनाथपुर	वडा नं. ९	१.५ कि.मी
६०	हात्तिसार चँगैया नाला	वडा नं. ९	२ कि.मी
६१	कारितास नेपाल	कोहलपुर	१५ कि.मि

२.८ वर्षा र त्यसको प्रभाव

यहाँको औसत वर्षा १३१७ मिमि रहेको छ भने न्यूनतम तापक्रम औसतमा १९ डिग्री सेल्सियस र अधिकतम तापक्रम ३२ डिग्री रहेको देखिन्छ। औसत मासिक तापक्रम २५ डिग्री सेल्सियस छ।

नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयले प्रकाशित गरेको जलवायु परिवर्तन सङ्कटासन्नता नक्साङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेखित इण्डेक्सको आधारमा बाँके जिल्ला उच्च जोखिमको सूचीमा रहेको छ। .कुसुम तथा सिक्टा मापन केन्द्रमा मापन गरिएको वर्षाको विगत ३० वर्ष (सन १९९० देखि २०२१ सम्म) को उपलब्ध तथ्याङ्क निम्नअनुसार रहेको छः।

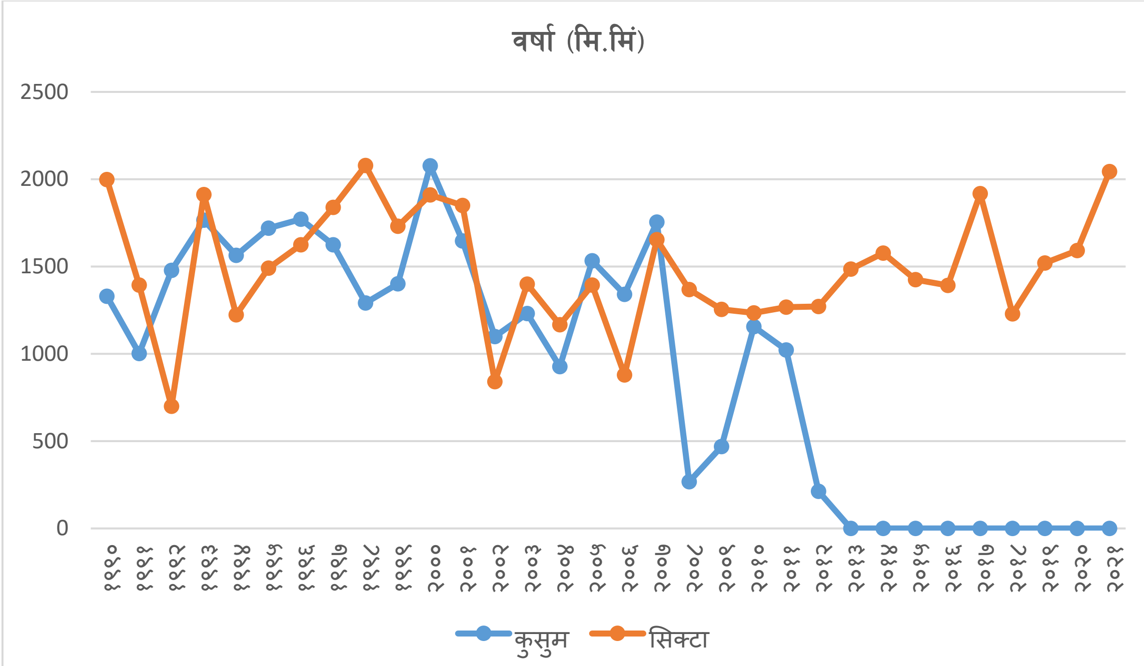

२.९ लक्षित समूह छलफल

सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका विभिन्न औजारको प्रयोबाट प्राप्त सूचना तथा तथ्याङ्कको पुनरावलोकन, अनुगमन, परीक्षण तथा छुटेका विषय पत्ता लगाउन वडामा सानो समूहमा छलफल गरिएको थियो । विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका कारण त्यस वडाको कृषि, पशुपालन तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैबिक विविधता, जलवायु जन्य प्रकोप, जलस्रोत र उर्जा, भौतिक पूर्वााधार, मानव स्वास्थ्य आदि क्षेत्रहरुमा ३० बर्ष पहिले र हाल महसुस गरिएका असर तथा प्रभाव एबं भबिष्यको अनुमानका बारेमा छलफल गरि निम्नअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका 21 विषयगत क्षेत्रको अवस्था तथा सम्भावित समस्था

विषयगत क्षेत्र	३० वर्ष भन्दा अगाडीको अवस्था	हाल महसुस गरिएको प्रभाव	भविष्यको अनुमान
कृषि तथा पशुपालन	प्रयाप्त पानी र कुलो सिचाईको व्यवस्था अव्यवस्थित थियो	कुलो सिचाईको व्यवस्था व्यवस्थित भएको	पक्की तथा व्यवस्थित सिचाई कूलो हुने । पानीका मुहानहरु सुक्ने संभावना
	खेतबारीको उर्वराशक्ति राम्रो थियो, अधिकतम प्रांगारिक र गोठे मलको प्रयोग गरिन्थ्यो	खेतबारीमा रासायनिक मलको प्रयोगबाट उर्वराशक्तिमा ह्रास आएको	प्रांगारिक मलको प्रयोग घटने तथा रासायनिक मलको प्रयोग बढने र किटनाशक विषाधिहरुको अत्यधिक प्रयोग हुने
	स्थानीय जातको वीउको प्रयोग । स्थानीय पशुपालन	उन्नत खेती तथा पशुपालन शुरु गरिएको	स्थानीय वीउविजनको लोप हुने । खाद्यान्न अभाव तथा भोकमरी हुन सक्ने

	धान, गहु, मकै, आलु राम्रो फल्थ्यो, पानी धेरै तथा समयमा पर्थ्यो, चौपायहरु धेरै पाल्ने चलन थियो वातावरण स्वच्छ थियो	अन्नवालीमा आधुनिकता तिर उनमुख भएको । पानी समयमा नपर्ने, बाढिले खेत बगाउने गरेको । घाँसको अभावका कारण गाइ वस्तु पाल्ने चलन कम हुदैं छ	बाढिले खेतियोग्य जमिनमा धेरै क्षति गर्न सक्ने, पानीको समस्या झन बढ्दै जानसक्छ जस्ले गर्दा कृषी उत्पादनमा कमि आउनेछ । उन्नत जातका पशुपालनमा बृद्धि हुने ।
वन तथा जैविक विविधता	घना जंगल थियो जंगली जनावर र चराचुरुङ्गीहरु प्रसस्त देख्न पाईन्थ्यो ।	वन फडानिमा आएको तिव्रता सँगै वन क्षेत्रमा कमि, बाँघ, चितुवा जस्ता वन्यजन्तुहरुको संख्यामा कमि, बँदेल र बाँदरको सङ्ख्यामा वृद्धि भएकोले वालि नष्ट	वन विनाश नरोकिए जैविक विविधतामा कमि आउन सक्नेछ, । जनावर र चराचुरुङ्गिहरु लोप भएर देख्न नपाईने ।
	प्रयाप्त मात्रामा जनावर र चराचुरुङ्गि देख्न पाईन्थ्यो ।	बँदेल र बाँदर बाहेक सबै वन्यजन्तु लोप हुँदै गएको	जनावरहरु पूर्णरुपमा लोप हुने, पशुपंक्षी सकिने, जडीबुटी पनि पूर्णरुपमा लोप हुने र बादरको संख्यामा बृद्धि हुने ।
	जडीबुटीमा हर्रो, बर्रो, अमला, खयर, पिपला, रोहिनीको फुल, धैँराको फुल आदि प्रयाप्त पाईन्थ्यो ।	हर्रो, बर्रो, अमला बाहेक सबैको उत्पादनमा कमि देखिएको साथै उचित व्यवस्थापन हुन नसकेको	सबैखालका जडिबुटिहरु लोप भएका हुनेछन ।
जलस्रोत तथा उर्जा	पानीका मुल तथा मुहानहरु प्रयाप्त थिए र पानकिो श्रोत राम्रो थियो ।	वन विनासको कारण पानीको मुहानहरु चाँडै सुक्ने गरेको	व्यापक वनजंगल फडानी भईरहने भएमा सुख्खा खडेरी, खण्डवृष्टि, अतिवृष्टि हुने अवस्था आउन सक्छ
	आकाशे पानी समय समयमा बढी नै पर्दथ्यो	हाल ऊर्जाको रुपमा विजुली वत्ती, ग्याँस, विजुलीबाट चल्ने समानहरुको बढी प्रयोग गरिन्छ ।	पानीको मुहानहरु सुक्दै जान्छन, भविष्यमा जमिनमुनकिो पानी पनि सुक्न सक्ने ।
	घना जंगल थियो, दाउरा, घाँस नजिकै पाईन्थ्यो	जंगल मासिदै गई पातलो भएको छ, घाँस दाउरा पाउन धेरै टाढा जानुपरेको, सामुदायिक वनको कारण आगलागी घटेको	जंगलको क्षेत्रफल क्रमिक रुपमा घट्दै जाने, दाउरा घाँस नपाउने, खडेरी तथा मरुभूमी हुने
	दाउरा र टुकी वत्तीको प्रयोग गरिन्थ्यो	विजुली वत्तीको प्रयोग हुने गरेको ।	सोलार र बिजुलीको अधिकतम प्रयोग भई नयाँ नयाँ ऊर्जाको अविष्कार हुनेछन् ।

मानव स्वास्थ्य तथा पोषण	विषादी रहित पोषणयुक्त भोजन हुन्थ्यो । ताजाताजा फलफुल, माछा, मासु, दुध, दही, घ्यू, मह, आदि प्रयाप्त पाईन्थ्यो । मानव रोग कमी, स्वास्थ्य चौकी थिएन । प्राकृतिक उपचार, जडीबुटी, धामीझाँक्रीको व्यापक प्रयोग गरिन्थ्यो ।	अधिकतम रासायनिक तथा खाद्यमलको प्रयोग, नयाँ नयाँ रोगहरु देखा परेको, मानव स्वास्थ्यमा असर । स्वास्थ्य चौकी तथा उपचार गर्ने ठाउँको व्यवस्था बढदै गएकोले मान्छेको स्वास्थ्यमा सुधार हुँदै गएको । हाल स्वास्थ्यकर्मीको संख्यामा वृद्धि, चेतनामा वृद्धि भईरहेको छ	रासायनिक विषाधिको प्रयोग भएको खाद्यान्नको प्रयोग हुनाले नयाँ नयाँ रोगहरु देखा पर्ने । मानिस अपाङ्ग हुने र महिलाको पाठेघर समस्या साथै गर्भ तुहिने हुन सकछ । ठुला ठुला स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्थापना हुन सकने ।
	झाडा पखाला रोग घेरै देखिन्थ्यो धामी, झाँक्री तथा आयुर्वेदिक आषधीको अत्याधिक प्रयोग ।	प्रेसर, सुगर, हाड जोर्नि, मृगौला जस्ता रोगहरु घेरै मानिसमा देखा परेको, धामी झाँक्रीहरु द्वारा उपचारमा कमि साथै अस्पताल र स्वास्थ्य चौकिमा उपचार गर्नेको सङ्ख्यामा वृद्धि	अस्पतालको पहुँचमा वृद्धि सँगै वडा स्तरमा अस्पतालको व्यवस्था हुनसक्ने । एम्वुलेन्स सुविधा उपलव्ध हुनसक्ने । नँया नया रोगहरु देखा पर्ने ।
जलवायु उत्पन्न प्रकोप	समयमा वर्षा हुन्थ्यो	वर्षा ढिलो हुन्छ	अतिवृष्टि तथा अनावृष्टि हुन सक्ने ।
	तापक्रम समय अनुकुल थियो, उर्वराशक्ति प्रसस्त थियो, पानीको स्रोतहरु प्रसस्त थियो	तापक्रम वृद्धि, उर्वराशक्ति घटदै गएको, पानीका स्रोतहरु सुक्दै गएको	प्रतिकुल तापक्रम
	हावापानीको प्रभावका कारण उत्पन्न रोगहरु कम थियो	रोगको मात्रा बढेको	उत्पादनको सम्भावनामा कमि, पानीका स्रोतहरु कहाँ थिए भनेर खोज्नु पर्ने अवस्था झन बढने सम्भावना
	वन विनास थिएन बाढी कम हुन्थ्यो	वन विनासमा वृद्धिका कारण बाढीको प्रकोप बढी	वन सम्पदाको अस्तित्व खतरामा
	वन्यजन्तु प्रसस्त थिए,जडीवुटी प्रचुर मात्रामा पाईन्थ्यो	वन्यजन्तुको संख्यामा कमि	वन्यजन्तु लोप हुने सम्भावना, जडीवुटी नरहने सम्भावना
	समयमा पानी पर्ने तर बाढीको जोखिम कम थियो	पानी पर्ने समय र मात्रामा अनिश्चितता देखिएको हुँदा बाढिले क्षति पुऱ्याएको ।	राप्ति नदी र खहरे खोलाको कारण जोखिम क्षेत्रमा वृद्धि भएको हुनेछ
ग्रामिण बसोवास	जनसंख्या कम थियो । पातलो वस्ती थियो	पक्की घरहरु निर्माणका कामहरु बढिरहेको ।	नदी तटीय क्षेत्रमा बस्तिको अव्यवस्थित बसोबास भएकाले

तथा भौतिक पूर्वाधार			डुबानको जोखिम अत्यधिक रहने
	सरकारी कार्यालयहरु टाढा थिए	सरकारी कार्यालय र गैसस हरुको क्रम बढदो रहेको	समुदायको पायक पर्ने गरि सरकारी तथा गैससहरु नजिक रहने र भौतिक संरचनामा व्यापकता रहने ।
	सामान्य गोरेटो बाटोको व्यवस्था थियो	बाटो विस्तारको कार्य भैरहेको	गउ गाउ तथा समुदायमा पक्की बाटो हुने । प्रयाप्त यातायात सुबिधा रहने
	सामान्य काठ र माटोले बनेका घरहरु थिए, खानेपानी योजना तथा विद्यालयहरु थिएन । सडक तथा यातायतका साधनहरु नभएकाले हिडेँरनै आवतजावत	घरको सङ्ख्यामा बृद्धि भएका छन । खानेपानी योजना सञ्चालनमा छ, सामान्य मोटर बाटोको निर्माण भएको, विद्यालय भवनको निमार्ण	पक्की घर, पक्की बाटो, विद्यालयको पुर्वाधारमा वृद्धि, खानेपानी तथा सिँचाइको राम्रो व्यवस्था भएको हुने

नोटः यस दुई तिन वर्षको अन्तरालमा बाटो घाटोको विकास चाहीँ धेरै देखिएको छ साथै कृषि तथा पशु विमा कंम्पनीहरु वढेको छ भने अन्य विषयहरुमा खासै परिवर्तन देखिएको छैन ।

२.१० स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधिको लेखाङ्कन

यस अनुसूचीमा उल्लेख भएका सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका औजारको प्रयोगबाट समुदायमा विपद्को सामना गर्न अपनाउने गरिएका विधिहरूको सूची तयार गरिएको छ जसमा स्थानीय ज्ञान, सीप र विधिको समेत सूचीकरण गरिएको छ । यसले विपद्को समना गर्न भविष्यमा अपनाउनु पर्ने विधिको पहिचान गर्नेछ जसबाट स्थानीय ज्ञान र सीपको प्रबर्द्धन गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

तालिका 22 स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधिको लेखाङ्कन

क्र. सं.	विपद्को प्रकार	विपद् भएको वर्ष/महिना	विपद् पहिले गरिएका पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्य		विपद् को सामानाको लागी विपदको समय र पछि अपनाइएको विधिहरु	
			व्यक्तिगत रूपमा	सामुहिक रूपमा	व्यक्तिगत रूपमा	सामुहिक रूपमा
१	वन्यजन्तु आतंक	हरेक मौसम तथा दिन	वारीमा झाँकि राख्ने गरेको	छलफल तथा सामुहिक रुपमा सरोकारवाला निकायहरुमा निवेदन	समुदायमा सरसल्लाह भाडा ठटाएर	सामुहिक रुपमा जानकारी गराउने
२	कृषिमा रोग किरा प्रकोप	हरेक मौसम		उन्नत प्रविधिको तालिम, सामुहिक छलफल	कृषि प्राविधिक को सहयोग सल्लाह	विभिन्न निकायमा राहतको लागी सहयोग माग

३	बाढी	२०७१, २०७२	वृक्षारोपण गर्ने गरेको	सुरक्षित स्थानमा बस्नको लागि सल्लाह सुझाव	आफन्त तथा छरछिमेकमा सहयोग माग	विभिन्न निकायमा राहतको लागी सहयोग माग
४	चट्याङ्ग	२०६१	विजुली को स्वीचअफ गर्ने गरेको		घाईतेलाई अस्पताल सम्म लैजाने	घाईतेको उपचार र राहतको लागि पहल
५	खडेरी	प्रत्येक वर्ष	वृक्षारोपण गर्ने गरेको, पानीका मुहान संरक्षण गरेको	खाली पाखामा वृक्षारोपण, पानीको मुहान संरक्षण गर्ने गरेको	आफन्त तथा छरछिमेकमा सहयोग माग	विभिन्न निकायसंग सहयोगको माग
६	आगलागी	हरेक वर्ष साथै २०६४, २०४२	आगजन्य बस्तु बच्चाको पहँचबाट टाढा राख्ने गरेको	आगलागी सम्बन्धि समुदायमा छलफल चलाउने गरेको	सहयोगको लागी गुहार माग	विभिन्न निकायमा राहतको लागी सहयोग माग
७	हुरिबतास	हरेक बर्ष साथै २०५१, २०६२, २०७२, २०७५	सुरक्षित आवास बनाउने	सुचना बोर्ड राख्ने	सुरक्षित आवास बनाउने	सचेतना मूलक सुचना बोर्ड राख्ने
८	मानव रोग	हरेक बर्ष	सुरक्षित आवास	सुचना बोर्ड राख्ने	स्वास्थ्य परिक्षण गर्नु	सचेतना मूलक सुचना बोर्ड राख्ने

नोटः यस दुई तिन वर्षको अन्तरालमा यस स्थानीय ज्ञान तथा सिपमा खासै परिवर्तन देखिएको छैन ।

२.११ समुदाय तथा वडाहरूको सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण

सङ्कटासन्नता स्तरीकरण : विगतको ३० वर्षको समय रेखाबाट आएको सूचनाको आधारमा क्षति विश्लेषण गरी त्यबाट प्राप्त अङ्कभारलाई जोडेर समुदाय र वडाको उच्च, मध्यम र न्यून गरी तीन वर्गमा निम्नअनुसार सङ्कटासन्नता स्तरीकरण गरिएको छ ।

तालिका 23 विभिन्न क्षेत्रबाट प्राप्त अङ्कभार

वडा नं	मानविय क्षति	प्रभावित परिवार	घरको क्षति	आर्थिक क्षति	क्षेतियोग्य भूमि र वन	सामाजिक क्षति	विगतमा भएका विपद्का घटनाक्रम	बाली लगाउने वा भित्र्याउने समयमा आएको परिवर्तन	तापक्रममा आएको परिवर्तन	जोखिमले भविष्यमा पार्न सक्ने असर	श्रोतको उपलब्धता तथा .	संस्थागत क्षमता	जनसंख्याको विश्लेषण	स्थानिय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रपिसद्य	जम्मा अंक
१	६	३	३	३	२	१	३	२	२	३	२	१	१	२	३४
२	६	३	३	३	२	१	३	२	३	३	२	१	३	२	३७
३	६	३	३	३	३	१	३	२	२	३	२	२	१	२	३६
४	६	३	३	३	३	१	३	२	२	३	२	२	१	२	३६
५	६	३	३	३	३	१	३	२	२	३	३	२	२	३	३९
६	६	३	३	३	३	१	३	२	२	३	३	२	२	३	३९
७	६	३	३	३	३	१	३	२	२	३	३	२	३	३	४०
८	६	३	३	३	२	१	३	२	२	३	२	१	१	२	३४
९	६	३	३	३	२	१	३	२	२	३	२	२	१	२	३५

तालिका 29 अङ्कभारअनुसारको सङ्कटासन्न वर्गीकरण

क्र.स	**अङ्कभार**	**वडा**	**स्तर**
१	३८ भन्दा माथी अङ्कभार	५, ६, ७	उच्च सङ्कटासन्न
२	२४ देखि ३८ अङ्कभार सम्म	१, २, ३, ४, ८, ९	मध्यम सङ्कटासन्न
३	२३ भन्दा कम अङ्कभार	०	न्यून सङ्कटासन्न

नोटः यस दुई तिन वर्षको अन्तरालमा यस सङ्कटासन्न वर्गीकरण अन्तर्गत वडा ३ र ४ पनि उच्च जोखिम हुनुपर्ने देखिन्छ र यस **स**ङ्कटासन्न वर्गीकरणलाई ५ बर्षमा बृहत पुनरावलोकन गरी सच्याउन पर्ने देखिन्छ।

२.१२. सामुदायिक भवन (आश्रयस्थल) को भौगोलिक विवरण

बाढि तथा आगलागिजस्ता विपद्का घटना भई आपतकालीन अवस्थामा आश्रयस्थलको आवश्यकता हुदा यस्ता भवनहरुको समुचित व्यवस्थापनको अति महत्वपूर्ण भूमिका हुने गर्छ। हालसम्म वडा ३ मा दुईवटा, ४ मा एउटा, ५ मा एउटा र ७ मा दुई वटा गरी जम्मा ६ वटा भवन निर्माण भएको छ। साथै वडा २ मा प्रस्तावित भवनको प्रक्रिया भैरहेको छ भने कम्तीमा वडा ६ मा एउटा अर्को भवनको पनि आवश्यकता देखिन्छ। विस्तृत विवरण तालिका ३१ मा देखाईएको छ।

तालिका 30 आपत्कालिन आश्रयस्थलको विवरण

वडा नं.	टोल	अक्षांस र देशान्तर	समुद्रीसतह देखि माथि (मिटर)
३	साईपुर	२८°१'५३.५३" ८१°५३'५६.८१"	१७८
३	खैरहनी	२८°२'३.८८" ८१°५४'३३.१३"	१८२
४	पशरामपुर	२८°२'४५.७८" ८१°५२'२०.१७"	१७४
५	ललही	२८°२'५५.६४" ८१°५१'४७.०३"	१७९
७	देउपुरा	२८°१'२२.७९" ८१°४६'०.४८"	१६२
७	नेवुवाटार	२७°५८'३०.६५" ८१°४५'५५.७२"	१५३

प्रस्तावित आपत्कालिन आश्रयस्थलको विवरण

वडा नं.	टोल	अक्षांस र देशान्तर	समुद्रीसतह देखि माथि (मिटर)
२	टिकुलीपुर	२८°६'४.७७" ८१°४८'११.००"	१७५

खण्डः तीनः दिर्घकालिन सोच, परिदृश्य, लक्ष्य, नीति तथा रणनीति

३.१ दिर्घकालिन सोंच

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यलाई संस्थागत गरि विपद् उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्ने यस योजनाको दिर्घकालिन सोंच रहेको छ ।

३.२ परिदृश्य

विपद् जोखिम न्यूनीकरणका तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरुमा समुदायको अधिकतम सहभागिता मार्फत हरेक समुदायको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण गर्दै कार्यान्वयन गर्ने र विपद्बाट हुने मानविय, सामाजिक, आर्थिक, भौतिक तथा जीविकोपार्जनका साधनहरुमा हुने क्षतिमा कम गर्दै समुदायको उत्थानशीलतालाई सुदृढ गर्नु यस निर्देशिकाको परिदृश्य हुनेछ ।

३.३. ध्येयः

विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यलाई आवधिक र वार्षिक विकास योजनामार्फत् विषयगत विकास योजनामा समाहित गर्दै विपद्का समयमा मानवीय सेवालाई प्रभावकारी बनाएर राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको उत्थानशीलता अभिवृद्धि गर्नु यस योजनाको ध्येय रहेको छ ।

३.४ लक्ष्य

गाउँपालिका रहेको विपद्को सङ्कटासन्नता, जोखिम र क्षमता विश्लेषण गर्ने र सोही बमोजिम विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकीकरण गर्दै स्थानीय विकास प्रक्रियामा मुलप्रवाहीकरण गरी विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्न योगदान पु-याउनु रहेका छ ।

३.५ उद्देश्य

यस गाउँपालिकामा उपलब्ध स्रोत, साधन, सीप र ज्ञानको अधिकतम उपयोग गर्दै विपद् तथा जलवायु उत्थानशील क्रियाकलापलाई विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरण गर्ने आधार तयार गर्नु यस योजनाको मूल उद्देश्य रहनेछ । यस योजनाका पूरक उद्देश्य निम्नअनुसार छन् :

- जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल प्रभावको सामना क्षमता विकास गर्नु,
- राप्तीसोनारी गाउँपालिकामा विद्यमान रहेका विपद्जन्य सङ्कटासन्नता र जोखिम कम गरी सुरक्षित समुदायको विकास गर्नु,
- समुदायमा रहेको विपद्जन्य सङ्कटासन्नता र जोखिम व्यवस्थापनका लागि गाउँपालिकाबाट तयार तथा कार्यान्वयन हुने विकास योजनामा सम्भावित जोखिम न्यूनीकरणका लागि कार्यक्रममा र बजेटको व्यवस्थापन सुनिश्चित गरी विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनीकरणका कार्यलाई सुनिश्चित गर्नु,
- सम्भावित विपदबाट बच्ने उपायहरूको खोजी गरी आवश्यक पूर्वतयारी गर्नु,
- विपदमा परेका व्यक्ति, परिवार र समुदायलाई तत्काल उद्धार गरी मानवीय सेवा प्रदान गर्न स्थानीय स्तरमा भएका साधन-स्रोतको उचित रूपमा उपयोग गर्दै संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, जिसस र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिबाट सहयोग लिएर प्रभावित परिवारलाई सहयोग उपलब्ध गराउनु ।
- स्थानीय तहका नीति तथा विकास कार्यक्रममा सबै क्षेत्र र वर्ग (महिला , बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, दलित, आदिवासी, जनजाति, प्रकोप प्रभावित, जलवायुजन्य प्रभावित वा सङ्कटासन्न समुदाय तथा व्यक्तिहरू, मधेसी, मुश्लिमजस्ता वर्ग एवं नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी परिभाषित

गरेका वर्ग) को समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनलाई संस्थागत गर्न मार्ग प्रशस्त गर्नु ।

३.६ यस अद्यावधिक योजनाको आवश्यकता तथा महत्व

विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना आफैँमा विकास योजना होइन । यस योजनाले गाउँपालिकाका सङ्कटासन्न र जोखिममा रहेका समुदाय केन्द्रित रहेर समग्र विकासलाई दिगो, भरपर्दो, विपदबाट सुरक्षित बनाउँदै जलवायु परिवर्तनको प्रभावको सामना गर्न समेत महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नेछ । त्यसैले यस योजनाका महत्व निम्नअनुसार रहेका छन् :

- यस योजनाले विपद् पहिले गर्नु पर्ने जोखिम व्यवस्थापन तथा न्यूनीकरण र विपद् पूर्वतयारीका कार्य सुनिश्चित गर्ने हुँदा विपद्का कारण हुने क्षतिलाई कम गर्न मार्गनिर्देश गर्दछ ।
- गाउँपालिकाको वार्षिक योजनामा विपद् जोखिम व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी कार्यक्रम समावेश गर्न र बजेट विनियोजन गर्न प्रेरित गर्दछ ।
- जलवायु परिवर्तनका कारण समुदायका जीविकोपार्जनका सम्पत्तिमा पर्नसक्ने प्रतिकूल प्रभावको पहिचान गरी त्यस्ता प्रभाव कम गर्न वा सामना गर्ने विकल्पको खोजी गरी उत्थानशीलता अभिवृद्धिको मार्ग प्रशस्त गर्नेछ ।
- विपद् र जलवायु परिवर्तनबाट जीवन, जीविकोपार्जन र विकासका विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव कम गर्ने उपाय अवलम्बन गर्दछ ।
- गाउँपालिकामा सामाजिक तथा आर्थिक विकास र मानवीय सहयोगका क्षेत्रमा काम गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय, राष्ट्रिय, स्थानीय गैरसरकारी संस्था वा समुदायका कार्यक्रम स्वीकृति र कार्यान्वयनका सन्दर्भमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यक्रम तय गर्न मार्ग प्रशस्त गर्नेछ ।
- विपद्को समयमा प्रभावित परिवार वा समुदायको उद्धार र राहत व्यवस्थापन वा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित गर्ने सुनिश्चितता दिन्छ ।
- विपद्पछि गर्नु पर्ने पुनर्निर्माण र पुनःस्थापनका कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन दिशानिर्देश गर्नेछ ।
- विपद् जोखिम व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यमा “सबै जुटुन् र केही नछुटुन्“ भन्ने अवधारणाअनुरुप लैङ्गिक तथा सामाजिक सामाजिक समावेशीकरणलाई सुनिश्चित गर्न मार्गदर्शन गर्नेछ ।

३.७ नीति

गाउँपालिकामा रहेका सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी तथा सार्वजनिक निकाय तथा संघसंस्थाहरुसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिहरुको गठन गर्ने तथा उक्त समिति मार्फत समितिका सदस्य तथा पदाधिकारी एवं समुदायका व्यक्तिहरुलाई विपद् तथा जलवायु सम्बन्धिका गतिविधिहरुमा सहभागिता गराई क्षमता विकास गर्नेछ ।

३.८ रणनीति

यस योजनाको सफल कार्यान्वयनका लागि निम्न रणनीति अवलम्बन गरिनेछः

- गाउँपालिकाबाट स्वीकृत विपद् तथा जलवायु उत्थानील योजना गाउँ कार्यपालिका, गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णयमा विभिन्न शाखा, वडा कार्यालय र समुदायमार्फत् कार्यान्वयन गर्न प्राथमिकता दिनेछ ।
- योजनाको कार्यान्वयन गाउँपालिकाको आवधिक तथा वार्षिक कार्यक्रममा समायोजन गरी कर्यान्वयन गरिनेछ ।
- यस योजनाको कार्यान्वयन तथा व्यवस्थापन पद्धतिमा समयानुकूल सुधार गरी व्यवस्थापनमा आवश्यकताअनुसार सुधार गरिनेछ ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी आयोजना तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनलाई निरन्तरता दिन प्राथमिकताका आधारमा बहूवर्षीय कार्यक्रम तयार गरी आवश्यक बजेटको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- योजनाका प्राथिमकतालाई परियोजनाको रूपमा समेत विकास गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँसभाबाट स्वीकृत योजना गाउँपालिकाका विषयगत इकाई वा कार्यालय, समुदाय, सङ्घसंस्था तथा निजी क्षेत्र एवं समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समितिसमेतको सहयोग लिई कार्यान्वयन गर्नेछ ।

खण्ड - ४ : स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना

४.१ जोखिम विश्लेषण

तालिका 24 जोखिमयुक्त वस्तीको पहिचान

वडा नं	जोखिम	बस्ती वा टोलको नाम
१	बाढीको जोखिम	सिक्टा, जरुवा, सौँरी, बारा टोल, बैरीया भम्का, बाघखोर, धानखेत भवानीयापुर, तितिन घारी, गाभर
	आगलागी	जरुवा, सौरी, बाघखोर, कुसुम, खोकरी, दुवेरी, चप्परगौडी
	वन्यजन्तु आतंक	सिक्टादेखि बर्दापुरसम्मको सम्पूर्ण बस्ती, पश्चिम राप्तीवारीपारीको बस्ती
	सडक दुर्घटना	कुसुमदेखि बैंसखोला, बाघखोर विधालयदेखि बाघखोर खोलासम्म, सौरी बस्तीदेखि कालेखोलासम्म, गाबर मोड, सिक्टा मोड, गाबर पश्चिम मोड, सिक्टा गाउँ बस्तीदेखि पूर्व २ कि.मी.
	हावाहुरी	जरुवा, सौरी, बाघखोर, कुसुम, खोकरी, दुवेरी, चप्परगौडी
२	बाढीको जोखिम	महेन्द्रपुर (७५ घर), टिक्लीपुर (३०० घर), शमसेरगंज (८० घर), राजपुर (९१ घर), कचनापुर (५०० विगाहा खेत) अम्रवा, टिक्लिपुर
	डुबान	गुरुवा खोला, हदेवा खोला, अम्रवा, टिक्लिपुर, राजपुर, समशेरगंज
	आगलागी	कचनापुर, टिक्लीपुर, शमसेरगंज, राजपुर
	हावाहुरी	वडाको ६०% घरहरु
	वन्यजन्तु आतंक	कचनापुर, टिक्लीपुर, शमसेरगंज, राजपुर, हरदेवा, गोबारपुर, मदुवा, मदुई
३	बाढीको जोखिम	जंग्पुर, शाहीपुर
		ठूलो खैरेनी, सिनाबाज, गलराबास, नवलपुर, बैसा, भगवतीपुर
	डुबान	भगौतिपुर, नवलपुर, भवनीयापुर, खैरेनी, सिनाबास, गलराबास, शाहीपुर, जगंपुर, नारायणपुर, सिसवा, जगपुर
	हावाहुरीको जोखिम	वडा कै ५० प्रतिशत घरहरु जोखिममा
	वन्यजन्तु आतंक	बैसा, भगौतीपुर, वनघुसरी, नवलपुर, गदराबास, सिनाबास
	आगलागी	बैसा, भगौतीपुर, वनघुसरी, नवलपुर, गदराबास, सिनाबास
४	बाढीको जोखिम	लालपुर (१०० घर), भगवनापुर (२६ घर), पसरामपुर (७० घर), राजपुर (१२० घर), देउपुरा र सूर्यलालपुर (२५० घर), धामपुर (८० घर), बन्तरी (५० घर), कुम्भर, नयाँबस्ती, लट्ठापुर, गौरीगाउँ, राम कुट्टी, माहु, सुर्यलालपुर, डङपुर, रेउपुरवा
	वन्यजन्तु आतंक	सूर्यलालपुर, देउपुरा, लट्ने, राजपुर, कुम्भर, शिवलालपुर, कुम्भर (क), कुम्भर (ख), लटनिया, नयाँबस्ती, परसना, माहु, रामकुट्टी
	आगलागी	ललवपुर, प्रसोहनी, सुर्यलालपुर, नयाँ बस्ती, बबैटोल
	हावाहुरी	कुम्भर (क), कुम्भर (ख), नयाबस्ती
५	बाढी	ललही, विनौना, चाचरफर्का, गोरधुई गाउँ, आलीनगर, पथरैया, सुनटेपरी, भगडा

	हावाहुरी	भुवरभवानी, चिलरीया, आलीनगर, ज्ञानज्योति,
	वन्यजन्तु आतंक	सन्तपुर, जबरपुर, नयाँबस्ती, विनौना, वनजरीया गाउँ, वनतरी गाउँ
	सडक दुर्घटना	चिलरीया, विनौना चोक, चाचरफर्का, आलीनगर
	आगलागी, हावाहुरी	चिलरीया, विनौना चोक, चाचरफर्का, आलीनगर
६	बाढीको जोखिम	गुलरी, टेपरी, डाँडा टेपरी, लक्ष्मीपुर, राजपुर, मेहमानपुर, पनेरीया, सिधनवा, जोरैया, कमैया डाँडा, खल्ला टेपरी, पधनाहा
	हावाहुरी	वडाकै ३०% घरहरु जोखिममा
	सडक दुर्घटना	जोरैया, पधनहा, मेहेमानपुर, टेपरी चोक
	वन्यजन्तु आतंक	ठाँडापूर्व, ढलैया, जोरैया, पधनवा, हल्लरहवा, खल्लाटेपरी, टेपरी
	आगलागि र हावाहुरीको जोखिम	ठाँडापूर्व, ढलैया, जोरैया, पधनवा, हल्लरहवा, खल्लाटेपरी, टेपरी
७	बाढीको जोखिम	पहाडीपुर, गेन्दहवा, भरथा, खल्ला झगडिया, बसन्तापुर, भवनीयापुर, पीप्रहवा, देउपुरा, सर्रा, भदुवा नदी छेउछाउ बस्ती, निवुवाटार, सैयापुर, खैरहवा, सोनपुर, नन्कोपुर, शान्तिपुर
	आगलागि र वन्यजन्तुको जोखिम	बसन्तापुर, गेन्दवा, भरथा, पीप्रहवा, देउपुरा, भवनीयापुर, शान्तिपुर, लालपुर
	हावाहुरीको जोखिम	बसन्तापुर, गेन्दवा, भरथा, पीप्रहवा, देउपुरा, भवनीयापुर, शान्तिपुर, लालपुर
	सडक दुर्घटना	राधाकृष्ण चोक, भिलोनिया मोड
८	बाढी र डुबान	जिरा बजार, बालापुरको बेलगैडा (४० गाउँ), खल्ला गाउँ टोल (१०० घर), बिच गाँउ (७० घर)
	वन्यजन्तु आतंक, आगलागीको जोखिम	ओभरी गाउँ, बालापुर, पेरेनीको खल्ला, अमुवा
	हावाहुरीको जोखिम	ओभरी गाउँ, बालापुर, पेरेनीको खल्ला, अमुवा
९	बाढीको जोखिम	महादेवा (२५० घर), बुचुवापुर (३५ घर), पश्चिम पूर्व (५ घर), उद्दाइन (२० घर), खैरी (३० घर), ढकेरी (६० घर), गुर्रा गाँउ (५० घर), गुरुवा गाउँ, नयागाँउ
	वन्यजन्तु आतंक	ढकेरी, गुर्रा गाँउ, खैरी, उद्दाइन, बुचुवापुर, महादेवा
	आगलागी, हावाहुरीको जोखिम	ढकेरी, गुर्रा गाँउ, खैरी, उद्दाइन, बुचुवापुर, महादेवा

४.२ स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील सम्बन्धि क्रियाकलापहरु

जोखिम न्यूनीकरण:

तालिका 25 जोखिम न्यूनीकरणतर्फको क्रियाकलाप तथा बजेट

क्र सं	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित लागत (रु लाख)	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	**बाह्य (सहयोगी)**	
१	वाढी तथा खोलाले सामाजिक, आर्थिक, प्राकृतिक, भौतिक, मानविय क्षति पुर्‍याएको	• जोखिम रहेको स्थलमा प्राविधिकले अध्ययन गरी रोकथाम तथा अल्पीकरणका लागि कार्य गर्ने • पानी निकासाको लागी नाला व्यवस्थापन गर्ने • खहरे खोला किनार नजीक रहको वस्तीहरुको जोखिम कम गर्न आरसिसी ढलान गरी पर्खाल लगाउने • जीर्ण रहेका सम्पुर्ण पुल मर्मत गर्ने • खोलाको किनार नजिक रहेका बस्तीहरुमा रिटेनिङ वाल, पक्की तटबन्ध र जैविक तटबन्ध लगाउने • मुहान संरक्षण गर्ने • भूक्षय नियन्त्रण गर्ने • वृक्षारोपण गर्ने	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	२०	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	सिचाई डिभिजन जिसस, गाँउपालिका, वडा कार्यालय, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	हरेक वर्ष
२	सडक र जंगलको भलले सडक तथा भवनमा जोखिम पुर्याउनु	सडक नालि निर्माण	गाँउपालिका, वडा तथा समुदाय	५०	गाँउपालिका तथा वडा कार्यालय	सडक डिभिजन, भूसंरक्षण, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	वर्षको १ पटक
३	रोग महामारी लाग्नु	स्वास्थ्य शिविर	गाँउपालिका, वडा तथा समुदाय	१५	गाँउपालिका तथा वडा कार्यालय	जि.स.स, स्वास्थ्य	वर्षको १ पटक

						चैकि, रेडक्रस, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	
४	सार्वजनिक तथा सुरक्षित स्थलको कमी हुनु	सार्वजनिक आश्रय भवनको निर्माण गर्ने (वडा नं २ र ६ मा कम्तीमा एक एक वटा आवश्यक)	गाँउपालिका, वडा तथा समुदाय	२०	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	२०८२ साल भित्र
५	खानेपानीको मुहान सुक्ने जोखिम	खानेपानीको मुहान संरक्षण, मर्मत	गाँउपालिका, वडा तथा समुदाय	१०	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	सिचाई डिभिजन, जिसस, गाँउपालिका, वडा कार्यालय, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	नियमित
६	वाढिका कारण बाटो व्यवस्थित नभएको	वाटो मर्मत, सरसफाई तथा व्यवस्थापन, सडक किनार नालाकौ व्यवस्थापन	गाँउपालिका, वडा तथा समुदाय	२०	गाँउपालिका तथा वडा कार्यालय	गाँउपालिका तथा वडा कार्यालय, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	नियमित
७	सामुदायिक वन क्षेत्रमा आगलागीबाट धनजनको क्षति	आगलागी सम्वन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम जोखिम स्थानमा अग्नी रेखा निर्माण वस्ती व्यवस्थापन गर्ने जोखिम स्थानमा अग्नी रेखा निर्माण जोखिम स्थानमा रहेका विधुतको पोल र विधुतीय लाइनहरु व्यवस्थापन गर्ने	गाँउपालिका, वडा तथा समुदाय	१८	गाँउपालिका तथा वडा कार्यालय	डिभिजन वन कार्यालय, गाँउपालिका तथा वडा कार्यालय, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	हरेक वर्ष
८	खेतीबालीमा रोग	उन्नत जातको विउ वितरण, माटो परिक्षण,	गाँउपालिका, वडा तथा	१०	गाँउपालिका, वडा	गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	नियमित

			समुदाय		कार्यालय, समुदाय		
९	हावाहुरी	• हावाहुरी सम्बन्धि अध्ययन गरी छाना नउडाउन गर्नु सकिने विधिबारे अध्ययन गर्ने • हावाहुरीको समयमा सुरक्षित रहने बारे सचेतना अभिवृद्धि गर्ने • बस्ती छेउछाउका ढल्न र झर्न लागेका रुखहरु, हांगाविगाहरु काट्ने वा हटाउने	गाँउपालिका, वडा तथा समुदाय	१०	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, समुदाय	गाँउपालिका तथा वडा कार्यालय, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	नियमित
१०	सडक दुर्घटना	• जोखिम क्षेत्रमा ट्राफिक नियम सम्बन्धि जनचेतना जगाउने कार्य गर्ने • जोखिम मोडहरुमा जनचेतनामुलक होर्डिङ बोडहरु राख्ने • मोडहरुमा ट्राफिक नियम बोर्डहरु। सिग्नलहरु राखे • हुलाकी राजमार्गमा गतिको विशेष निगरानी गर्ने	गाँउपालिका, वडा तथा समुदाय	२७	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, समुदाय	गाँउपालिका तथा वडा कार्यालय, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	नियमित
११	वन्यजन्तु आक्रमण र बालीनालीको क्षति गर्ने	• वन्यजन्तु नियन्त्रण सम्बन्धि नीति बनाउने र कार्यान्वयन गर्ने • जंगलको छेउछाउको बस्तिमा तारबार घेर्ने • जंगली जनावरले क्षति नगर्ने किसिमको बाली लगाउने	गाँउपालिका, वडा तथा समुदाय	१५	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, समुदाय	गाँउपालिका तथा वडा कार्यालय, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	नियमित
१२	पशु रोग	पशु चिकित्सक क्लिनीक संचालन गर्ने पशु प्राविधिकसंग परामर्श गर्ने पशु रोग सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम चलाउने	गाँउपालिका, वडा तथा समुदाय	१०	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, समुदाय	गाँउपालिका तथा वडा कार्यालय, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	नियमित

		उन्नत बाखापालन सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने, पशु बिमा गर्ने					
१३	कृषि रोग	कृषि बालीको बीउ र तरकारीको बीउ वितरण गर्ने उन्नत तरकारी खेती गर्न तालिम गराउने अनुकुलनका उपायहरु करेसाबारी, थोपा सिंचाई, प्लाष्टिक टनेल खेती सम्बन्धि जनचेतनामूलक तालिम संचालन गर्ने जलवायू परिवर्तन सम्बन्धि र वृक्षारोपण सम्बन्धि जनचेतानामुलक तालिम र क्षमता अभिवृद्ध गर्ने, बाली बिमा गराउने	गाँउपालिका, वडा तथा समुदाय	२०	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, समुदाय	गाँउपालिका, कृषि शाखा तथा वडा कार्यालय, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	नियमित
१४	खुल्ला चौपाया	खुल्ला चौपाया व्यवस्थापन गर्ने नीति बनाई कार्यान्वयन गर्ने, गौशालाको व्यवस्था र क्षमता वृद्धि गर्ने, गौशालाको हेरालु व्यवस्था गर्ने	गाँउपालिका, वडा तथा समुदाय	५	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, समुदाय	गाँउपालिका, पशु शाखा तथा वडा कार्यालय, गैसस, विभिन्न अन्य संस्थाहरु	नियमित

नोटः स्थलगत अध्ययन तथा जोखिम नक्सांकनको आधारमा वडा नं. २ र ६ मा एक एक वटा सुरक्षित आश्रयस्थल निर्माण गर्नुपर्ने तथा अद्यावधिक कार्यशाला गोष्ठिमा सरोकारवालासंगभएको छलफलका आधारमा वन्यजन्तु आक्रमण र बालीनालीको क्षतिका लागि विषेश कार्यक्रम लागु गर्नुपर्ने देखिएकोले लागत थप गरिएको छ ।

तालिका 26 बाढीको जोखिम न्यूनीकरणतर्फको क्रियाकलाप तथा बजेट

क सं	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित लागत (रु लाख)	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	**बाह्य (सहयोगी)**	
१	वडा नं.१ को सौरी खोला, काले खोला, बैरीया खोला, गाबर खोला र राप्ती नदीले बस्तिको जमिन कटान गरेको र बस्ति नै डुबानको जोखिममा रहेको	• ओजखोला र खोकरी बस्तीको खोला किनारमा रिटेनिङ वाल लगाउने • पूर्व सूचना प्रणालीको स्थानिय स्तरमै स्थापना गर्ने • खुल्ला चरिचरणमा रोक लगाउने	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	९०	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला सिचाँई डिभिजन, गैसस, अन्य सम्बन्धित संघसस्थाहरु	२०८१ साल भित्र
२	वडा नं. २ को मटैया, हरदेवा, गुरुवा खोला, कचनापुर, अमरवा, टिक्लिपुर, समशेरगंज, राजपुर, मदुई बस्तीमा डुबान हुने गरेको साथै मुगुवा, परुवा, दोन्द्रा खोलाहरुको छेउछाउको बस्तीमा कटानको जोखिम	• पानीको उचित तरिकाले निकासा गर्नको लागि कुलो निर्माण गर्ने • हर्देवादेखि टिक्लिपुरसम्म तटबन्ध गर्ने • वृक्षारोपण गर्ने • अग्गो स्थानमा आश्रय भवनको निर्माण गर्ने	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	७५	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला सिचाँई डिभिजन, गैसस, अन्य सम्बन्धित संघसस्थाहरु	२०८१ साल भित्र
३	वडा नं. ३ को जंग्पुर, शाहीपुर, ठूलो खैरेनी, सिनाबाज, गलराबास, नवलपुर, बैसा, भगवतीपुर, नारायणपुर, सिसवा	• वर्का खोला भगवतीपुर देखि भवानीयापुर सम्म, • अजगरुवा खोला नवलपुर देखि भगवतीपुर सम्म, • चपरसोता वनघुर्सी देखि नारायणपुर सम्म,	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	२५०	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला सिचाँई डिभिजन, गैसस, अन्य	२०८२ साल भित्र

	बस्तीका घरहरु बाढीको जोखिममा	• बैंस देखि शाहीपुर हुँदै जंगपुरसम्म, • नारायणपुर ठूलोखैरेनी हुँदै शाहीपुरसम्म तटबन्ध गर्नुपर्ने • नवलपुर, गलराबासको अग्गो स्थानमा आश्रय भवनको निर्माण गर्ने				सम्बन्धित संघसस्थाहरु	
४	वडा नं. ४ को लालपुर, परसरामपुर, धामपुर राप्ती नदिको जोखिममा रहेको भने कुम्भर (क), कुम्भर (ख), नयाँबस्ती, लड्डापुर मोरङगा खोलाको जोखिममा रहेको मोरङगा खोलाले राप्ती सोनारी अस्पताल बाढीको जोखिममा रहेको	• कुम्भर (क) देखि कुम्भर (ख) खहरे खोलाको किनारमा तटबन्ध गर्ने • जरकुसे देखि बैजापुर सम्म को क्षेत्रमा जैविक तटबन्ध लगाउने • बैजापुर देखि लालपुरसम्म तटबन्ध लगाउने • डुबान क्षेत्रमा पानिको उचित निकासा गर्ने • बल्छैया खोला किनारमा जैविक तटबन्ध गर्ने • माहु र रामकुट्टी गाउँको खोला किनारको क्षेत्रमा जैविक तटबन्ध गर्ने • मलैया खोलाको किनारको छेउछाउमा जैविक तटबन्ध गर्ने • फोहोर व्यवस्थापन गर्ने • बैजापुर, सुर्यलालपुर, रामकुट्टी स्थलहरुमा आश्रय भवन निर्माण गर्ने • राप्ती सोनारी अस्पताल रहेको क्षेत्रमा आरसिसी ढलान गरी पर्खाल लगाउने	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	३००	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला सिचाँई डिभिजन, गैसस, अन्य सम्बन्धित संघसस्थाहरु	२०८३ साल भित्र

५	वडा नं. ५ मा खहरे खोलाको नजिकमा रहेको बस्तीहरु बाढीको जोखिममा रहेको	• खहरे खोला किनार नजिक रहेको बस्तीहरुको जोखिम कम गर्न जैविक तटबन्ध र वाल लगाउने • वडामा प्राविधिकले अध्ययन गरी विनौना देखि मधुवा जाने निर्माणाधीन पुलसम्म तटबन्ध लगाउने • धुमैया खालाको मुहान र बल्छैयाको मुहान सरसफाई गर्ने र तारबार गर्ने • वृक्षारोपण गर्ने, खुल्ला चरिचरण बन्द गर्ने • अग्लो स्थानमा आश्रय भवन निर्माण गर्ने	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	२५०	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला सिचाँई डिभिजन, गैसस, अन्य सम्बन्धित संघसस्थाहरु	२०८२ साल भित्र
६	वडा नं. ६ मा गुलरी, टेपरी, डाँडा टेपरी, लक्ष्मीपुर, राजपुर, मेहमानपुर, पनेरीया, सिधनवा, जोरैया, कमैया डाँडा, खल्ला टेपरी, पधनाहा बाढीको जोखिममा	• राप्तीको पुलदेखि विसम्भरपुरसम्म तटबन्ध गर्ने • खुल्ला चरिचरणको नियन्त्रणको लागि घुम्ति चरिचरणको व्यवस्था गर्ने • महिमानपुर, खल्लाटेपरी, गुलरी स्थलहरुमा आश्रय भवन निर्माण गर्ने • खहरे खोला छेउछाउमा जैविक तटबन्ध गर्ने	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	२५०	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला सिचाँई डिभिजन, गैसस, अन्य सम्बन्धित संघसस्थाहरु	२०८३ साल भित्र
७	वडा नं. ७ नव निर्मित बाटाको छेउछाउमा नालाको व्यवस्थापन नभएर डुबानको जोखिम	• नव निर्मित बाटाको छेउछाउमा नालाको व्यवस्थापन गर्दै पानीको निकासाको उचित व्यवस्थापन गर्नुपर्ने (सोनपुर, सर्री स्कुल नजिक, गैंदहवा देखि बसन्तापुर जाने बाटो, पहाडीपु देखि बसन्तापुर सम्म	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	३००	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला सिचाँई डिभिजन, गैसस, अन्य	२०८३ साल भित्र

	विसमभरपुर तटबन्ध जिर्ण अवस्थामा रहेको खल्ला झगडिया स्पर जिर्ण अवस्थामा	• विसमभरपुर तटबन्धको उचित व्यवस्थापन गर्नुपर्ने • पदनाह देखि विसमभरपुर सम्म तटबन्ध गर्नुपर्ने • खल्ला झगडियाको ३०० मिटरमा रहेको स्परको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने • सिरहवा खोलाको छेउछाउमा रहेको बस्तीमा तटबन्ध गर्नुपर्ने • गेन्दहवा भर्खा, खल्ला झगडिया, पहाडीपुर, सर्रा, पिप्रहवा, बसन्तापुर, भवनीयापुर क्षेत्रमा आश्रय भवन निर्माण गर्ने				सम्बन्धित संघसस्थाहरु	
८	वडा नं. ८ परुवा खोला र झिँझरी खोलाको नजिकको बस्तीहरु बाढीको जोखिममा रहेको	परुवा खोला छेउको बस्ती बालापुर, ओभरी, पेरानी, धर्मौती मा तटबन्ध गर्ने झिँझरी खोलाले कटानको जोखिममा रहेका नयाँगाउमा तटबन्ध गर्ने ढल निकासको व्यवस्थापन गर्ने जिरो बजार नजिक आश्रय भवनको निर्माण गर्ने	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	१५०	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला सिचाँई डिभिजन, गैसस, अन्य सम्बन्धित संघसस्थाहरु	२०८२ साल भित्र
९	वडा नं. ९ झिँझरी बाघेसाल सिँचाई बाढीले कटान गरिराखेको सिक्टा सिँचाई आयोजनाको पानी उपभोग गर्न नपाएको	झिँझरी बाघेसाल सिँचाई क्षेत्रमा तबन्ध गर्नुपर्ने फोहोर व्यवस्थापन गर्ने सिँचाईको आवश्यकता रहेकोले नहरको व्यवस्थापन गर्ने आश्रय भवनको स्थापना गर्ने	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	१८०	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला सिचाँई डिभिजन, गैसस, अन्य सम्बन्धित संघसस्थाहरु	२०८२ साल भित्र

तालिका 27 सर्पदंशको जोखिम न्यूनिकरण तर्फको क्रियाकलापहरु

क सं	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित लागत	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	**बाह्य (सहयोगी)**	
१	वडा नं. १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९ मा मानविय क्षति	• सर्पदंश उपचार केन्द्रको प्रभावकारी रुपमा व्यवस्थापन र संचालन गर्ने • सर्पदंशबा जोगिने उपाय सम्बन्धि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने • प्राथमिक उपचार गर्न सक्ने दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	१०	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	गाँउपालिका, वडा कार्यालय, गैसस, अन्य सम्बन्धित संघसस्थाहरु	नियमित

तालिका 28 वन्यजन्तुबाट अन्नबालीको क्षति, पशुचौपायाको क्षति, मानविय क्षति हुने जोखिम न्यूनिकरणको क्रियाकलापहरु

क सं	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित लागत	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	**बाह्य (सहयोगी)**	
१	वडा नं. १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९ मा बाँदर, बँदेलबाट अन्नबाली र बाघ र चितुवाबाट मानविय र पशुचौपायाको क्षति	• वन्यजन्तु आतंक नियन्त्रण गर्नको लागि डिभिजन वन कार्यालय, बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज, मध्यवर्ति उपभोक्ता समितिसँग समन्वय गर्ने • बस्ती क्षेत्रमा तारजालीले घेरबार गर्ने • उक्त क्षेत्रको जंगलमा वन्यजन्तुले खाने प्रकारको फलहरु रोप्ने • बाली फल्ने समयमा वन्यजन्तु धपाउनको लागि हेरालुको व्यवस्थागर्ने • प्रत्येक वडामा वन्यजन्तु नियन्त्रण कोष स्थापना गर्ने • वन्यजन्तु आतंकबाट भएको क्षतिको राहतको प्रावधानबारे जनचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने • वन्यजन्तुबाट बाली संरक्षण गर्ने विधि सम्बन्धि चेतानामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने • आयआर्जनको वैकल्पिक सिपमूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	१५	गाउँपालिका, वडा	डिभिजन वन कार्यालय, सब डिभिजन वन कार्यालय, सामुदायिक वन, बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज, मध्यवर्ति उपभोक्ता समिति, अन्य सम्बन्धित संघसस्था	नियमित

तालिका 29 हावाहुरी जोखिम न्यूनिकरणको क्रियाकलापहरु

क सं	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित लागत	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	**बाह्य (सहयोगी)**	
१	वडा नं. १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९ मा जंगल छेउमा बसोबास रहेका कच्चि र फुसको घरहरु जोखिममा	• सिकर्मी, डकर्मीलाई हावाहुरी प्रतिरोधात्मक संरचना निर्माण सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने • हावाहुरीले छाना नउडाउन बलियो गरी छाना मर्मत गर्ने • बस्तीमा ढल्न लागेका रुखहरु, हाँगाविगाँहरु काट्ने वा हटाउने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	१०	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	नियमित

तालिका 30 खुल्ला चौपायाको जोखिम न्यूनिकरणको क्रियाकलापहरु

क सं	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित लागत	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	**बाह्य (सहयोगी)**	
१	वडा नं. १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९ मा छाडा गाईले खेतीबाली नष्ट गरिदिएको	• गौशाला संचालन गर्ने निति बनाउने र कार्यान्वयन गर्ने • गौशाला संचालनको लागि कर्मचारीको व्यवस्था गर्ने • गैशालाको दिगोपनाको लागि संकलन हुने मलको बिक्री बाट आयस्रोत सिर्जना गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	३	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	नियमित
२	वडा नं. ३, ४, ५, ६, ७ मा गाउँघरको छाडा छोडिएका कुकुरको समूहको आतंक	• छाडा छोडिएका कुकुर व्यवस्थापनको लागि निति बनाएर कार्यान्वयन गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	२	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	नियमित

तालिका 31 सडक दुर्घटना जोखिम न्यूनिकरणका क्रियाकलापहरु

क सं	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित लागत	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	**बाह्य (सहयोगी)**	
१	वडा नं. १ को जरुवा, सौरी, बाघखोर, कुसुम, खोकरी, दुवेरी, चप्परगौडी	• ्जोखिम युक्त मोडहरुमा सिग्नलहरु राख्ने • चोक चोकमा ट्राफिक नियम सम्बन्धि र जनचेतनामूलक होर्डिङ बोर्डहरु राख्ने • सडकको चौडाई बढाउने • ट्राफिक नियम सम्बन्धि जनचेतना जगाउने कार्य गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	३	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	१ वर्ष
२	वडा नं. २ को कचनापुर, टिक्लीपुर, शमसेरगंज, राजपुर	• जोखिम युक्त मोडहरुमा सिग्नलहरु राख्ने • चोक चोकमा ट्राफिक नियम सम्बन्धि र जनचेतनामूलक होर्डिङ बोर्डहरु राख्ने • सडकको चौडाई बढाउने • ट्राफिक नियम सम्बन्धि जनचेतना जगाउने कार्य गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	३	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	१ वर्ष
३	वडा नं. ३ को बैसा, भगौतीपुर, वनघुसरी, नवलपुर, गदराबास, सिनाबास	• जोखिम युक्त मोडहरुमा सिग्नलहरु राख्ने • चोक चोकमा ट्राफिक नियम सम्बन्धि र जनचेतनामूलक होर्डिङ बोर्डहरु राख्ने • ट्राफिक नियम सम्बन्धि जनचेतना जगाउने कार्य गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	३	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	१ वर्ष

४	वडा नं. ४ को ललवपुर, प्रसोहनी, सुर्यलालपुर, नयाँ बस्ती, बबैटोल	• चोक चोकमा ट्राफिक नियम सम्बन्धि र जनचेतनामूलक होर्डिङ बोर्डहरु राख्ने • ट्राफिक नियम सम्बन्धि जनचेतना जगाउने कार्य गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	३	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	१ वर्ष
५	वडा नं. ५ को सन्तपुर, जबरपुर, नयाँबस्ती, विनौना, वनजरीया गाउँ, वनतरी गाउँ	• चोक चोकमा ट्राफिक नियम सम्बन्धि र जनचेतनामूलक होर्डिङ बोर्डहरु राख्ने • ट्राफिक नियम सम्बन्धि जनचेतना जगाउने कार्य गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	३	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	१ वर्ष
६	वडा नं. ६ को ठाँडापूर्व, ढलैया, जोरैया, पधनवा, हल्लरहवा, खल्लाटेपरी, टेपरी	• चोक चोकमा ट्राफिक नियम सम्बन्धि र जनचेतनामूलक होर्डिङ बोर्डहरु राख्ने • ट्राफिक नियम सम्बन्धि जनचेतना जगाउने कार्य गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	३	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	१ वर्ष
७	वडा नं. ७ को बसन्तापुर, गेन्दवा, भरथा, पीप्रहवा, देउपुरा, भवनीयापुर, शान्तिपुर, लालपुर	• चोक चोकमा ट्राफिक नियम सम्बन्धि र जनचेतनामूलक होर्डिङ बोर्डहरु राख्ने • ट्राफिक नियम सम्बन्धि जनचेतना जगाउने कार्य गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	३	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	१ वर्ष
८	वडा नं. ८ को ओभरी गाउँ, बालापुर, पेरेनीको खल्ला, अमुवा	• चोक चोकमा जोखिम युक्त मोडहरुमा सिग्नलहरु राख्ने • ट्राफिक नियम सम्बन्धि र जनचेतनामूलक होर्डिङ बोर्डहरु राख्ने • सडकको चौडाई बढाउने • ट्राफिक नियम सम्बन्धि जनचेतना जगाउने कार्य गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	३	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	१ वर्ष

९	वडा नं. ९ को ढकेरी, गुर्रा गाँउ, खैरी, उद्दाइन, बुचुवापुर, महादेवा	• चोक चोकमा जोखिम युक्त मोडहरुमा सिग्नलहरु राख्ने • ट्राफिक नियम सम्बन्धि र जनचेतनामूलक होर्डिङ बोर्डहरु राख्ने • सडकको चौडाई बढाउने • ट्राफिक नियम सम्बन्धि जनचेतना जगाउने कार्य गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	३	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	१ वर्ष

तालिका 32 आगलागी जोखिम न्यूनिकरणका क्रियाकलापहरु

क्र सं	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानित लागत	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	**बाह्य (सहयोगी)**	
१	वडा नं. १ को जरुवा, सौरी, बाघखोर, कुसुम, खोकरी, दुवेरी, चप्परगौडी बस्तीहरु आगलागीको जोखिममा	• ्आगलागी सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने • बस्ती व्यवस्थापन गर्ने • सामुदायकि वन क्षेत्र,सामुदायिक वन र बस्ती बीचको जोखिम स्थानमा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने • आगलागी नियन्त्रण गर्ने र आगलागी हुन नदिन गरिने उपायहरुको बारेमा चेतना वृद्धि गर्ने • प्रज्वलनशिल प्रदार्थहरु बालबालिको पहूँचमा नराख्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	२	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	नियमित
२	वडा नं. २ को कचनापुर, टिक्लीपुर, शमसेरगंज, राजपुर बस्तीहरु आगलागीको जोखिममा	• आगलागी सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने • बस्ती व्यवस्थापन गर्ने • सामुदायकि वन क्षेत्रको जोखिम स्थानमा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	२	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	नियमित

		• आगलागी नियन्त्रण गर्ने र आगलागी हुन नदिन गरिने उपायहरुको बारेमा चेतना वृद्धि गर्ने • प्रज्वलनशिल प्रदार्थहरु बालबालिको पहूँचमा नराख्ने					
३	वडा नं. ३ को बैसा, भगौतीपुर, वनघुसरी, नवलपुर, गदराबास, सिनाबास बस्तीहरु आगलागीको जोखिममा	• आगलागी सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने • बस्ती व्यवस्थापन गर्ने • सामुदायकि वन क्षेत्रको जोखिम स्थानमा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने • आगलागी नियन्त्रण गर्ने र आगलागी हुन नदिन गरिने उपायहरुको बारेमा चेतना वृद्धि गर्ने • प्रज्वलनशिल प्रदार्थहरु बालबालिको पहूँचमा नराख्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	२	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	नियमित
४	वडा नं ४ को ललवपुर, प्रसोहनी, सुर्यलालपुर, नयाँ बस्ती, बबैटोल बस्तीहरु आगलागीको जोखिममा	• आगलागी सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने • बस्ती व्यवस्थापन गर्ने • सामुदायकि वन क्षेत्रको जोखिम स्थानमा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने • आगलागी नियन्त्रण गर्ने र आगलागी हुन नदिन गरिने उपायहरुको बारेमा चेतना वृद्धि गर्ने • प्रज्वलनशिल प्रदार्थहरु बालबालिको पहूँचमा नराख्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	२	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	नियमित
५	वडा नं ५ को सन्तपुर, जबरपुर, नयाँबस्ती, विनौना, वनजरीया गाउँ,	• आगलागी सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने • बस्ती व्यवस्थापन गर्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	२	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	नियमित

	वनतरी गाउँ बस्तीहरु आगलागीको जोखिममा	• सामुदायकि वन क्षेत्रको जोखिम स्थानमा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने • आगलागी नियन्त्रण गर्ने र आगलागी हुन नदिन गरिने उपायहरुको बारेमा चेतना वृद्धि गर्ने • प्रज्वलनशिल प्रदार्थहरु बालबालिको पहूँचमा नराख्ने					
६	वडा नं ६ को ठाँडापूर्व, ढलैया, जोरैया, पधनवा, हल्लरहवा, खल्लाटेपरी, टेपरी बस्तीहरु आगलागीको जोखिममा	• आगलागी सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने • बस्ती व्यवस्थापन गर्ने • सामुदायकि वन क्षेत्रको जोखिम स्थानमा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने • आगलागी नियन्त्रण गर्ने र आगलागी हुन नदिन गरिने उपायहरुको बारेमा चेतना वृद्धि गर्ने • प्रज्वलनशिल प्रदार्थहरु बालबालिको पहूँचमा नराख्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	२	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	नियमित
७	वडा नं ७ को बसन्तापुर, गेन्दवा, भरथा, पिप्रहवा, देउपुरा, भवनीयापुर, शान्तिपुर, लालपुर बस्तीहरु आगलागीको जोखिममा	• आगलागी सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने • बस्ती व्यवस्थापन गर्ने • सामुदायकि वन क्षेत्रको जोखिम स्थानमा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने • आगलागी नियन्त्रण गर्ने र आगलागी हुन नदिन गरिने उपायहरुको बारेमा चेतना वृद्धि गर्ने • प्रज्वलनशिल प्रदार्थहरु बालबालिको पहूँचमा नराख्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	२	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	नियमित

८	वडा नं ८ को ओभरी गाउँ, बालापुर, पेरेनीको खल्ला, अमुवा बस्तीहरु आगलागीको जोखिममा	• आगलागी सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने • बस्ती व्यवस्थापन गर्ने • सामुदायकि वन क्षेत्रको जोखिम स्थानमा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने • आगलागी नियन्त्रण गर्ने र आगलागी हुन नदिन गरिने उपायहरुको बारेमा चेतना वृद्धि गर्ने • प्रज्वलनशिल प्रदार्थहरु बालबालिको पहूँचमा नराख्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	२	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	नियमित
९	वडा नं ९ को ढकेरी, गुर्रा गाँउ, खैरी, उद्दाइन, बुचुवापुर, महादेवा बस्तीहरु आगलागीको जोखिममा	• आगलागी सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने • बस्ती व्यवस्थापन गर्ने • सामुदायकि वन क्षेत्रको जोखिम स्थानमा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने • आगलागी नियन्त्रण गर्ने र आगलागी हुन नदिन गरिने उपायहरुको बारेमा चेतना वृद्धि गर्ने • प्रज्वलनशिल प्रदार्थहरु बालबालिको पहूँचमा नराख्ने	गाउँपालिका, वडा, समुदाय	२	गाउँपालिका, वडा	सम्बन्धित संघसस्था	नियमित

४.३ पूर्वतयारी योजना

तालिका 33 पूर्वतयारी योजनाका क्रियाकलापहरु

क्र. स.	विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरु	मुख्य जिम्मेवारी	श्रोतको व्यवस्था	
				आन्तरिक	**बाह्य**
१	प्रकोपबाट विशेष गरी बाढी, भूकम्पबाट १५ वटा विद्यालयमा क्षति भएको, पाठ्य सामाग्रीहरु नष्ट भएको र वालवालिकाको पठन पाठन अवरुद्ध हुन सक्ने	विपद्को जोखिममा रहेका विद्यालयहरुको पहिचान गर्ने	शिक्षा शाखा	वडा, गाउँपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था
		विद्यालयहरुमा प्राथमिक उपचारका सामाग्रीहरुको व्यवस्था गर्ने र प्राथमिक उपचार तालिम दिने	शिक्षा शाखा	वडा, गाउँपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था
		विपद्को समयमा सर्म्पक गर्न सवै सम्वन्धित कार्यालयहरुको फोन नं र सर्म्पक व्यक्तिको फोन नं संकलन गरी राख्ने	शिक्षा शाखा	वडा, गाउँपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था
		शैक्षिक सामाग्रीहरु जस्तै स्टुडेन्ट किट, कापी, कलम, पेन्सिल इरेजरहरु पहिले नै भण्डारण गरी राख्ने	शिक्षा शाखा	वडा, गाउँपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था
		अस्थायी सिकाई केन्द्र संचालनको लागि आवश्यक पर्ने सामाग्रीहरु कसरी जुटाउने भन्ने वारेमा पहिला नै तयारी गर्ने	शिक्षा शाखा	वडा, गाउँपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था
		अस्थायी सिकाई केन्द्र निर्माणका लागि पहिला नै तालिम दिएर दक्ष जनशक्ति वनाउने	शिक्षा शाखा	वडा, गाउँपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था
		शिक्षकहरुलाई आपत्कालिन अवस्थामा दिइने शिक्षावारे तालिम दिने	शिक्षा शाखा	वडा, गाउँपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था
२	बाढी, हावाहुरी तथा भूकम्पबाट १००० घरधुरी र ५००० जनसंख्या प्रभावित भै लत्ताकपडा, पकाउने भांडाकुंडाको अभाव हुन सक्ने	प्रारभ्मिक द्रुत लेखाजोखा सम्वन्धि तालिम दिने, राहत वितरणको लागि दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने	रेडक्रस	वडा, गाउँपालिका	संघ संस्था, क्लवहरु
		राहत सामाग्री भण्डारणको लागि गोदाम घरको व्यवस्थापन गर्ने	रेडक्रस	वडा, गाउँपालिका	संघ संस्था, क्लवहरु

		राहत सामाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने र भण्डारण गरी राख्ने	रेडक्रस	वडा, गाउँपालिका	संघ संस्था, क्लवहरु
		राहत सामाग्रीको समय समयमा निरिक्षण गरी विग्रन नदिन कार्य गर्ने	रेडक्रस	वडा, गाउँपालिका	संघ संस्था, क्लवहरु
		आपतकालिन कोष खडा गर्ने	रेडक्रस	वडा, गाउँपालिका	संघ संस्था, क्लवहरु
३	बाढी, हावाहुरी तथा भूकम्पबाट १००० घरधुरी र ५००० जनसंख्या प्रभावित खाद्यान्न नष्ट भएको र खाद्द अभाव भएको गर्भवती, सुत्केरी र वालवालिकालाई पोषण अभाव हुन सक्ने	तयारी खानेकुराहरु जस्तै चिउरा, दालमोठ, चाउचाउ, विस्कुट, भुजा, भुजियाहरु आपत्कालिन अवस्थामा उपलव्ध गराउन होलसेल व्यापारीसंग पहिला नै संझौता गर्ने	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	सम्बन्धित संघ संस्था
४	भूकम्प, बाढी र हावाहुरीबाट स्वास्थ्य संरचनाहरु भत्केको, ५०० जना मानिसहरु घाइते भएको, स्वास्थ्य उपचार सम्वन्धि सामाग्रीहरु क्षति हुन सक्ने	आधारभूत अति आवश्यक औषधीहरु, प्राथमिक उपचारका सामाग्रीहरु प्रत्येक वडा स्तरको स्वास्थ्य संस्थाहरुमा भण्डारण गरी स्टक राख्ने	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	सम्बन्धित संघ संस्था
		स्वास्थ्य र पोषणसंग सम्वन्धित श्रोत साधनका पहिचान र परिचालन नीति वनाउने	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	सम्बन्धित संघ संस्था
		प्रभावितहरुको लागि विशेष गरी गर्भवती र सुत्केरी महिला र वालवालिकाको पोषणको अवस्था वारे सरोकारवालासंग पूर्वतयारी वैठक वसी योजना तयार गर्ने	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	सम्बन्धित संघ संस्था
५	भूकम्प, बाढी र हावाहुरीबाट १००० घर परिवार र ५००० जनसंख्या प्रभावित साथै खानेपानीका टंकी, पाइपलाइनमा क्षति र धाराहरु विग्रेकोले खानेपानी तथा सरसफाईको लागि पानीको अभाव भएको र शिविरमा शौचालयको अभाव हुन सक्ने	खानेपानी तथा सरसफाईको लागि विपद् व्यवस्थापन कोष निर्माण गर्ने, खानेपानी वितरणको लागि १००० लिटरको खानेपानी टंकीहरु खरिद गरी भण्डारण गर्ने वा खानेपानी सप्लायर्स संग पहिला नै संझौता गर्ने, शौचालय निर्माणका लागि १०० थान अस्थायी प्यान,	खानेपानी समिति	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	सम्बन्धित संघ संस्था

		सिट, प्लाष्टिक आदि खरिद गरी भण्डारण गर्ने			
		१० वटा डस्टविनहरु खरिद गरी भण्डारण गर्ने	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	सम्बन्धित संघ संस्था
		खानेपानी शुध्दिकरणका सामाग्रीहरु जस्तै पियुषहरु भण्डारण गरी राख्ने	खानेपानी समिति	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	सम्बन्धित संघ संस्था
६	भूकम्प, बाढी, हावाहुरीबाट वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकलाई समस्या हुने, वालवालिकाहरु वेचविखनमा पर्न सक्ने र यौन दुर्व्यवहार हुन सक्ने	सुरक्षित स्थानहरुको पहिचान गर्ने, मनोसामाजिक परामर्श दिन सक्ने दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने, र सर्म्पकमा रहने स्यानीटरी प्याडहरु संकलन गरी भण्डार गरी राख्ने, समुदायमा संरक्षण सम्वन्धि तालिम दिने	महिला समिति	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	आमा समुहहरु, महिला, समुहहरु, सम्बन्धित संघ संस्था, नेपाल प्रहरी
७	हावाहुरी, बाढी तथा भूकम्पबाट १०० भन्दा बढी पशुगोठहरु भत्केको र पशुहरु १००० भन्दा बढी गाई, भैंसी, वाखा, सुंगुर मरेको र त्यति नै संख्यामा घाइते हुन सक्ने	आपतकालिन अवस्थामा पशु चौपायाहरुलाई आवश्यक पर्ने दाना, पराल, औषधीहरु भण्डारण गरी राख्ने, अस्थायी गोठ निर्माणको लागि आवश्यक पर्ने सामाग्रीहरु वांस, डोरी, किला कांटी, टिन, त्रिपालको व्यवस्था गर्ने	कृषी र पशु शाखा	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	संघ संस्थाहरु
		आपतकालिन अवस्थाको लागि आवश्यक पर्ने भेटनरी प्राविधिक तयार गर्ने	कृषी र पशु शाखा	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	संघ संस्थाहरु
		आपतकालिन अवस्थामा वितरण गर्न विउ विजनहरु भण्डारण गरी राख्न	कृषी र पशु शाखा	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	संघ संस्थाहरु
		पशुधनको विमा गर्ने	कृषी र पशु शाखा	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	संघ संस्थाहरु
८	भूकम्प, बाढी र हावाहुरीबाट १००० घर परिवार र ५००० जनसंख्या प्रभावित, मानिसहरुको मृत्यु भएको, घाइते भएको र भग्नावशेषमा मानिसहरु पुरिएको अवस्थामा हुन सक्ने	खोज तथा उद्धार गर्न सक्ने टोली तयारी अवस्थामा राख्न विभिन्न सरकारी र नीजी अस्पतालसंग भएका एम्वुलेन्स संग समन्वय गर्ने, वडा स्तरमा खोज तथा उद्धार तालिम दिन सक्ने दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने	वडा विपद व्यवस्थापन समिति	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, संघ संस्थाहरु

		उद्धारका सामाग्रीहरु जस्तै प्लाष्टिक, लाईफ ज्याकेट, डोरी, गैटी, वेल्चा आदि व्यवस्था गरी वडा स्तरमा राख्ने	वडा विपद व्यवस्थापन समिति	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, संघ संस्थाहरु
९	भूकम्प, बाढी र हावाहुरीबाट १००० घरहरु आंशिक या पूर्णरुपमा क्षति भै र ५००० जनसंख्यालाई आवासको समस्या हुन सक्ने	१००० घर परिवारको लागि आवश्यक पर्ने टहरा निर्माण गर्न त्रिपाल, वांसहरु, किलाकांटी, डोरीहरु संकलन गरी भण्डारण गरी राख्ने	वडा विपद व्यवस्थापन समिति	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, संघ संस्थाहरु
		आपतकालिन अवस्थामा आवश्यक पर्ने त्रिपाल, डोरी, किलाकांटी, जस्तापाता आदि उपलब्ध गराउन व्यापारीहरु संग स्टयाण्ड वाई सम्झौता गर्ने	वडा विपद व्यवस्थापन समिति	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, संघ संस्थाहरु
१०	आवासको समस्या, विधालयहरु भत्किएकोले पठनपाठनको समस्या, साथै खाद्दान्न, गैर खाद्द सामाग्री र खानेपानी र सरसफाई सम्वन्धि सूचनाको अभाव र समन्वय गर्न कठिनाइ हुन सक्ने	सूचना संकलन, विश्लेषण, प्रशोधन र प्रसारणका लागि दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने र तालिम दिने पूर्व सूचना प्रणाली सम्वन्धि समुदायलाई तालिम, अभिमुखिकरण र सामाग्रीहरु वितरण गर्ने आपतकालिन अवस्थामा माहामारी फैलिन नदिन, वेचविचखन, दूर्व्यवहार, हिंसा, लुटपाट सम्वन्धि सचेतना फैलाउन मिडियासंग संम्झौता गर्ने	वडा विपद व्यवस्थापन समिति	वडा, गाउँपालिका, समुदाय	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, संघ संस्थाहरु
११	बाढी र आगलागिको विषयमा कृतिम घटना अभ्यासको कमि	बाढीको लागि मनसुन आउनु पूर्व तथा आगलागिको लागि ग्रीष्म ऋतु पूर्व वर्षमा कम्तीमा एक पटक कृतिम घटना अभ्यासका गराउनु उपयूक्त	गाँउपालिका, तथा वडा कार्यालय	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	जिसस, जिविव्यस, कोहलपुर स्थित जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय तथा अन्य सम्बन्धित संघ संस्था

४.४ प्रतिकार्य योजना

तालिका 34 प्रतिकार्य योजनाका क्रियाकलापहरु

क.स.	विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरु	मुख्य जिम्मेवारी	श्रोतको व्यवस्था		सयम अवधी
				आन्तरिक	**बाह्य**	
१	सबै सरोकारवालाहरुलाई विपद्वारे जानकारी नहुनु	प्रकोपको पूर्व सूचना र विपद्को सूचना सम्प्रेषण	स्थानीय तथा सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, विद्यालय तथा समुदाय	स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिल्ल प्रशासन कार्यालय (जिप्रका०	० देखि १ घण्टा भित्र
२	विपद् जोखिम घटाउन संस्थागत प्रयास नहुनु, कार्यदल सक्रिय रुपमा परिचालन नहुनु	स्थानीय तथा सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिको वैठक	स्थानीय तथा सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय	
३	खोज उद्धार र प्राथमिक उपचारका लागि थप सहयोग आवश्यक भएमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय लगायतसँग समन्वय निरन्तर नहुनु	खोज उद्धार र प्राथमिक उपचारका लागि थप सहयोग आवश्यक भएमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय लगायतसँग समन्वय गर्ने	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय	० देखि २४ घण्टा भित्र
४	घाइते, हराइरहेका तथा विस्थापितको सूची अद्यावधिक राख्ने तथा द्रुत सर्वेक्षण तथ्याङ्क संकलन नहुनु	घाइते, हराइरहेका तथा विस्थापितको सूची अद्यावधिक राख्ने तथा द्रुत सर्वेक्षण तथ्याङ्क संकलन	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय	
५	विपद् प्रभावित र आन्तरिक विस्थापितका लागि आधारभूत खाद्य सामग्री तथा अस्थायी वसोवासको अभाव हुनु	विपद् प्रभावित र आन्तरिक विस्थापितका लागि आधारभूत खाद्य सामग्री तथा अस्थायी वसोवासको प्रबन्ध गर्नु	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय	

६	अपनाउनु पर्ने सावधानीहरु तथा सार्वजनिक आह्वान विषयक सूचनाहरु आवश्यकता अनुसार नियमित प्रवाह हुन नसक्नु	समुदायलाई सचेत गराउन स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कार्यदलहरु, समुदाय, प्रकोपसँग सम्बन्धित सरकारी गैरसरकारी निकायहरु, सञ्चार माध्यम आदिबाट प्राप्त तथ्यगत पूर्वसूचना, आपत्कालीन चेतावनी अपनाउनु पर्ने सावधानीहरु तथा सार्वजनिक आह्वान विषयक सूचनाहरु आवश्यकता अनुसार नियमित प्रवाह गर्ने ।	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय	
७	प्रभावित परिवार को दर्ता तथा खोजी कार्य, प्रभावित परिवारलाई पहिचान पत्र (टोकन) वितरण र तथ्यांक व्यवस्थापन प्रभावकारी नहुनु	प्रभावित परिवार को दर्ता तथा खोजी कार्य, प्रभावित परिवारलाई पहिचान पत्र (टोकन) वितरण र तथ्यांक व्यवस्थापन	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय	
८	आवास तथा गैरखाद्य सम्बन्धी प्रतिकार्यमा ध्यान नजानु	आवास तथा गैरखाद्य सम्बन्धी प्रतिकार्य	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	२४ देखि ४८ घण्टा भित्र
९	खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी प्रतिकार्यमा धेरै ध्यान नजानु	खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी प्रतिकार्य	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	
१०	खाद्य व्यवस्थापन राम्रो नहुनु	खाद्य व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रतिकार्य	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय विपद्	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस,	

			व्यवस्थापन समिति		सुरक्षा निकाय, जिप्रका	
११	गुनासा, लैङ्गिक हिंसा तथा विवादका घटना देखिनु	गुनासा, लैङ्गिक हिंसा तथा विवाद व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रतिकार्य	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	
१२	स्वास्थ्य तथा पोषणमा समस्या आउनु	स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धी प्रतिकार्य	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	
१३	पानी शुद्धिकरणका लागि सामग्री अपुग हुनु	पानी शुद्धिकरणका लागि अपुग सामग्रीको लेखाजोखा र व्यवस्थापन	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	
१४	फोहर व्यवस्थापन नहुनु, महामारी फैलिनु	महामारी नियन्त्रणका लागि फोहर व्यवस्थापन	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	
१५	मापदण्डका भाँडावर्तन, इन्धन, लुगाफाटो, कम्बल, परिवार, बालबालिका, महिलाका लागि आवश्यक पर्ने स्वास्थ्य प्रबर्द्धन सामग्रीको कमी	मापदण्डअनुसार खाना बनाउने भाँडावर्तन, इन्धन, लुगाफाटो, कम्बल, परिवार, बालबालिका, महिलाका लागि आवश्यक पर्ने स्वास्थ्य प्रबर्द्धन सामग्रीजस्ता गैरखाद्य सामग्रीको सेट वितरण गर्ने	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	४८ देखि ७२ घण्टा भित्र
१६	खाद्य सामग्री अपुग	खाद्य सामग्री वितरण	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	
१७	शिक्षाको व्यवस्थापन नहुनु	आपत्कालीन शिक्षाको व्यवस्थापन	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय तथा वडा विपद्	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस,	७२ घण्टा देखि ७

			व्यवस्थापन समिति		सुरक्षा निकाय, जिप्रका	दिन भित्र
१८	गुनासा, लैङ्गिक हिंसा तथा विवादका घटना देखिनु	गुनासा, लैङ्गिक हिंसा तथा विवाद व्यवस्थापन सम्बन्धी थप प्रतिकार्य	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	
१९	बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखामा ध्यान नजानु	बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	
२०	स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बसी आगामी योजनाबारे छलफल कम हुन सक्ने	स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	७ दिन देखि २ साता भित्र
२१	मनोसामाजिक स्थितिमा बिचलन आउनु	मनोसामाजिक परामर्श	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	
२२	पुर्नबास र पुर्नस्थापना प्रतिकार्य सुरु नहुनु	स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बसी पुर्नबास र पुर्नस्थापना प्रतिकार्य सुरु गर्नुपर्ने	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	२ साता देखि १ महिना भित्र
२३	पुर्नस्थापना प्रतिकार्य सुरु नहुनु	पुर्नस्थापना प्रतिकार्य क्रमश प्राथकिमताका आधारमा संकटासन्न वर्गका आधारमा सुरु गर्ने	गाँउपालिका, वडा, स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाँउपालिका, वडा, तथा समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय, जिप्रका	

नोटः प्रतिकार्य चरणको लागि जिल्लास्थित मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना र जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई पनि आधार लिएर जिल्ला विपद् जोखिम व्यवस्थापन समितिसंग समन्वयात्मक सहकार्य गनुपर्ने आवश्यक देखिन्छ ।

४.५ पुर्नलाभ (पुर्नस्थापना र पुर्ननिर्माण) का क्रियाकलापहरू

विपद् पश्चात्का पुर्नलाभ अर्न्तगत पुर्नस्थापना र पुर्ननिर्माणका क्रियाकलापहरू (विपद समयका प्रतिकार्यका कार्यहरु सकिएपछि ३ महिना देखि २ वर्ष सम्म । यस गाँउपालिका क्षेत्र भित्र कुनै पनि विपद्को घटना भइसकेपछि त्यसबाट परेको प्रभाव र भएको क्षतिको विश्लेषण गरी जनजीवनलाई सामान्य बनाउन, पूर्ण विस्थापित परिवारको पुन:स्थापना गर्न, क्षतिग्रस्त भौतिक संरचनाको मर्मत-सम्भार तथा पुनर्निर्माण गर्न र भविष्यमा पर्नसक्ने त्यस्तै विपद्को सामना गर्न आवश्यक क्रियाकलापलाई समेटेर निम्न बमोजिमको उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका 35 पुर्नलाभा कार्य योजनाका क्रियाकलापहरु

क्र.स.	सम्भावित समस्या	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				आन्तरिक	**बाह्य**	
१	शुद्ध खानेपानीको विस्तार नहुनु	वडाभरी शुद्ध खानेपानीको विस्तार	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	सिचाई डिभिजन, जिसस, गाँउपालिका, वडा कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
२	माटो परिक्षण सम्बन्धि जनचेतना कमी	माटो परिक्षण सम्बन्धि जनचेतना मुलक कार्यकम	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	सिचाई डिभिजन, जिसस, गाँउपालिका, वडा कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
३	माटो परिक्षण नगरी कृषि गर्नु	माटो परिक्षण	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	कृषि कार्यालय, जिसस, गाँउपालिका, वडा कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
४	स्थानिय जातका वाली वीउबाट कम उत्पादन	उन्नत जातका वाली वीउ वितरण	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	कृषि कार्यालय, जिसस, गाँउपालिका, वडा कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
५	कुखुरा, बाखा, बंगुर पालनको व्यवसायिकरण नहुनु	व्यवसायिक कुखुरा, बाखा, बंगुर पालन तालिम	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	पशु सेवा कार्यालय, जिसस, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
६	अगुवा कृषक तालिम नहुनु	अगुवा कृषक तालिम (तरकारी, फलफुल)	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	कृषि कार्यालय, पशु सेवा कार्यालय, जिसस, गाँउपालिका, वडा कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
७	माछा पालन व्यवसायिकरण नहुनु	व्यवसायिक माछा पालन तालिम	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	कृषि कार्यालय, पशु सेवा	वर्षको १ पटक

					कार्यालय, जिसस, गाँउपालिका, वडा कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	
८	रसायनिक विषाधि प्रयोग बढ्नु	जैबिक मल र विषाधि तयारी तालिम	गाँउपालिका	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	कृषि कार्यालय, पशु सेवा कार्यालय, जिसस, गाँउपालिका, वडा कार्यालय	वर्षको १ पटक
९	कृषि र पशु विमाबारे चेतना नहुनु	कृषि र पशु विमा वारे जनचेतना	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	कृषि कार्यालय, पशु सेवा कार्यालय, जिसस, गाँउपालिका, वडा कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
१०	उन्नत जात तथा पोषिलो घाँसको ज्ञान र पहुँच नहुन	उन्नत जात तथा पोषिलो घाँस वितरण	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	कृषि कार्यालय, पशु सेवा कार्यालय, जिसस, गाँउपालिका, वडा कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
११	एग्रोभेट क्षमता अभिवृद्धि नहुनु	एग्रोभेट क्षमता अभिवृद्धि तालिम	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	सहकारी डिभिजन, पशु सेवा कार्यालय,कृषि कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
१२	पशुरोग देखापर्नु	पशु शिविर तथा औषधि वितरण	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	जिसस, पशु सेवा कार्यालय, कृषि कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
१३	पशु नश्ल सुधार कार्यक्रम लागु नभएको	पशु नश्ल सुधार कार्यक्रम तथा उन्नतजातको बाखा, बोका, सुगुँर वितरण	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	पशु सेवा कार्यालय,कृषि कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
१४	गोठ सुधार नहुनु र मलमा कृषि पोषण ह्रास हुनु	गोठ सुधार कार्यक्रम	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	पशु सेवा कार्यालय,कृषि कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
१५	भेटनरी जनशक्तिको अभाव	भेटनरी तालीम	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	पशु सेवा कार्यालय,कृषि	वर्षको १ पटक

					कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	
१६	मौसमी तथा बेमौसमी खाद्यन्नको अभाव हुनु	मैसमी तथा बेमौसमी खाद्य गोदाम तथा सामुदायिक सुपथ खाद्य पसल	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	पशु सेवा कार्यालय, कृषि कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
१७	खाद्यन्नको अभाव हुनु	खाद्य तथा सुरक्षित माछा मासु बजार व्यवस्थापन	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	पशु सेवा कार्यालय, कृषि कार्यालय, सहकारी कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
१८	वृक्षारोपण (बहुआयामीक बिरुवा) र घाँसको महत्व थाहा नहुनु	वृक्षारोपण (बहुआयामीक बिरुवा, जडिबुटि) र घाँस (अम्रिसो, नेपिएर) रोपण	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	डिभिजन वन कार्यलय, कृषि कार्यालय, सहकारी कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
१९	वन पैदावार खपत बढ्दो, अतिक्रमण बढ्दो, भुक्षयको जोखिम	वन व्यवस्थापन तालीम, वनको महत्वबारे तालिम	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	डिभिजन वन कार्यलय, कृषि कार्यालय, सहकारी कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
२०	विरुवा अभाव भुक्षयको जोखिम	नर्सरी निर्माणका साथै नर्सरी निर्माण तालिम	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	डिभिजन वन कार्यलय, कृषि कार्यालय, सहकारी कार्यालय, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
२१	सुरक्षित वसोवास तथा निमार्ण सम्वन्धि चेतनाको कमी	सुरक्षित वसोवास तथा निमार्ण सम्वन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	जिसस, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
२२	सुचना प्रविधि सम्बन्धि जानकारको कमी	कम्पुटर शिक्षाको लागि कम्पुटर सहयोग	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा, समुदाय	जिसस, सम्बन्धित संघ संस्था	वर्षको १ पटक
२३	सुचना तथा प्रविधिमा आवश्यक मानवस्रोतको कमी	सुचना तथा प्रविधिमा आवश्यक मानवस्रोतको व्यवस्था	गाँउपालिका, वडा	गाँउपालिका, वडा	जिसस, सम्बन्धित संघ संस्था	नियमित

खण्ड - ५ : योजना कार्यान्वयन, योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा अद्यावधिक

५.१ योजना कार्यान्वयन रणनीति

- विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालाई गाउँ कार्यपालिकाको बैठक र गाउँ सभाका सदस्यहरुबीच छलफल गरी स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिले स्पीकृत गर्नेछ । सोको स्वीकृतिसँगै यसका क्रियाकलापहरुको नेतृत्व गाउँपालिकाले गर्नेछ ।
- यस योजनाको सफल कार्यान्वयन र समन्वयात्मक भूमिकाका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ को दफा १७ अनुकूल हुने गरी निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको नेतृत्वमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति गठन भएको छ । मूलतः यस गाउँपालिकामा गठन भएको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले यसको नेतृत्व गर्नेछ ।
- राप्ती सोनारी गाउँपालिकाका जनशक्ति तथा स्थानीय समुदायलाई तालिम प्रदान गर्दै जलवायु परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापनका लागि परिचालन गरिनेछ ।
- स्थानीयस्तरका ज्ञान, सिप, अभ्यास एवम् नवीनतम प्रविधिलाई आवश्यक्ता अनुरुप जलवायु परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापनका लागि कार्यान्वयन गरिनेछ । आवश्यक्ता अनुसार सम्बन्धित निकायहरुसँग समन्वय गरी नमुना प्रदर्शनी तथा स्थलगत अनुसन्धानका कार्यक्रहरु गरिनेछ ।
- योजना कार्यान्वयन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ । जलवायु परिवर्तन र विपद्को प्रभाव तथा जोखिमबाट भूमिहीन लगायत विपन्न महिला, दलित, जनजाती, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, बालबालिका आदि वर्गमा पर्ने बढी र फरक प्रभाव पर्ने कुरालाई मध्यनजर गरी यस योजनाको कार्यान्वयन प्रक्रियामा समेत सो वर्गलाई विशेष प्राथमिकताका साथ सहभागीता गरिनेछ ।
- विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि विपद् व्यवस्थापनको हरेक चक्रमा चरण विशेष कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- यस योजनालाई वार्षिक एवं आवधिक योजनामा समायोजन गरिनेछ । यस योजनाको कार्यान्वयनलाई नीतिगतरुपमा नै प्राथमिकतामा राखी हरेक वार्षिक योजना तर्जुमा प्रक्रियामा कार्यक्रम हेरी टोल विकास समिति, वडा तथा गाउँपालिकास्तरीय कार्यक्रममा समावेश गरी आवश्यक बजेट विनियोजनका साथ कार्यान्वयन गर्ने/गराइनेछ ।
- स्थानीय सरकारका वार्षिक योजनामा समावेश नभएका योजनालाई वडामार्फत गाउँपालिका, विषयगत कार्यालयहरु, जिल्ला समन्वय समिति, प्रदेश तथा संघिय सरकारमा पठाई समायोजन तथा कार्यान्वयनका लागि पहल गरिनेछ ।
- यस योजनाका कार्यलाई स्थानीय स्तरमा विद्यमान सरकारी, गैरसरकारी तथा सामुदायिक समूह, संस्था, क्लब तथा उपभोक्ता समितिहरुमार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- यस योजनाअन्तर्गतका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय तथा लक्षित वर्गको अपनत्वका साथै कार्यक्रमको दिगो प्रभावका लागि आधारभूत सचेतीकरण तथा क्षमता विकास, न्यूनतम स्थानीय योगदान/श्रमदान र समन्वयात्मक सहयोगलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- योजना कार्यान्वयनको प्रगति विश्लेषण गरी सोको प्रतिवेदन वार्षिक वा अर्धवार्षिक रुपमा तयार गरी सम्बन्धित निकायहरुमा पठाइनेछ । तर कुनै दातृ वा सहयोगी संस्था वा निकायसँग गरेको सम्झौताका आधारमा मासिक/त्रैमासिकरुपमा पठाउनुपर्ने भएमा सो सम्झौतालाई ध्यानमा राखी सोहीबमोजिम प्रतिवेदन तयार गरी पेस गरिनेछ ।

- यस योजना विभिन्न निकायमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगका लागि पेश गरी आवश्यकता अनुसार ताकेता गरिनेछ। योजना कार्यान्वयनका क्रममा वा कार्यान्वयनपश्चात देखिएका सफलताका कथाहरु अभिलेखीकरण गरी प्रचारप्रसार गरिनेछ।

५.२ योजनाको अनुगन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन

गाउँपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण गर्दा विभिन्न सरोकारवाला पक्षहरुसँग छलफल गरी सरोकारवालाको प्रत्यक्ष सहभागितामा निर्माण गरिएको हो। यो योजनाको कार्यान्वयनको अनुगमन कम्तीमा पनि वार्षिक रुपमा गरिनेछ। अनुगमनका लागि समितिका पदाधिकारीहरुलाई अनुगमन सम्बन्धी अभिमुखीकरणमा सहभागी गराई मूल्याङ्कन गरिनेछ।

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिले यस योजना बमोजिम सञ्चालित कार्यक्रम कार्यान्वयनको प्रगति निरीक्षण गर्ने, कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा देखिएका समस्या तथा कमी/कमजोरीलाई सुधार गर्दै छिटो समाधानका लागि समन्वयात्मक र रचनात्मक भूमिका निर्वाह गर्नेछ। यसरी नै अनुकूलन तथा विपद् उत्थानशील कार्ययोजनालाई सघाउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले सिकाइ, चिन्तन मनन र पृष्ठपोषणका लागि अवसर प्रदान गर्दछ। यस अन्तर्गत निम्न बमोजिमको कार्यहरु समावेश भएको छ।

- योजनाको प्रभावकारिता कार्यान्वउन भए/नभएको अनुगमन तथा सुपरीवेक्षणका लागि गाउँपालिका आफैं, सम्बन्धित वडा तथा समितिहरु सक्रिय रहनेछन्। साथै आवश्यकताअनुसार अलग्गै अनुगमन वा सल्लाहकार समिति गठन गरी पचािलन गर्न सकिनेछ।
- गाउँपालिकालले आफ्नो वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा यो योजना कार्यान्वयनको समेत अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नेछ।
- गाउँपालिकामा गठन भएको अनुगमन समितिले जलवायु परिर्वत अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारीता समेत मूल्याङ्कन गरी आवश्यकता अनुसार सिफारिस गर्नेछ।
- यस उत्थानशील योजना कार्यान्वयन गर्ने संस्थाहरुले आफ्नो अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन आफ्नो सम्बन्धित कार्यालयका साथै गाउँपालिकामा बुझाउने छन्।
- गाउँपालिलकाले प्रत्येक ६/६ महिनामा विषयगत कार्यालय तथा वडाको सहभागितामा यस योजनाका समीक्षा गर्नेछ जसमा कुन सरकारी कार्यालयले जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका के विषयहरु योजना गरिएका थिए र कति कार्यान्वयन भए र आगामी ६ महिनामा के काम गर्ने भन्ने योजना बनाइनेछ।

५.३ योजनाको अद्यावधिक तथा बृहत पुनरावलोकन

योजना कार्यान्वयनका क्रममा भएका पाठ सिकाइ, अनुभव र चुनौती, सुधार गर्नुपर्ने विषयवस्तु समावेश गरी सहज र प्रभावकरी बनाउनका लागि योजनालाई आवश्यकताअनुसार अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ। यो योजनाको कुल अवधि ५ वर्ष राखिएकाले हाल तयार गरिएको यस अद्यावधिक योजना अन्तर्गत यस योजनालाई बृहत पुनरावलोकन २०८३ भित्र गरिनेछ। वृहत पुनरावलोकन गर्दा यस अद्यावधिक योजनामा समेटिएका सिकाईका विषयवस्तुलाई आधार बनाउन सकिने छ।

५.४ योजनाको प्रभावकारीता र सिकाई

राप्ती सोनारी गाउँपालीका अन्तर्गत तयार गरिएको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७८ अलिक अस्पष्ट र कार्यान्वयन गर्न चुनौतिपूर्ण देखिएको महसुस भएको छ। यो योजना तयार गर्दै गर्दा समुदायलाई मध्यनजर गरी जवाफदेही र समुदायमा अपनत्व बढाउने सवालमा चुकेको पाईएको छ। गाउँपालीका तथा वडास्तरमा बनेका योजना समितिका पदाधिकारीलाई थाहा नहुनु र समय समयमा यो विषयमा सरोकारवालाहरुको समन्वयात्मक बैठक नियमित नहुनुले यो कुरालाई पष्ट्याउँछ। यसलाई संक्षिप्त र कार्यान्वयनयोग्य उपायहरू समावेश गरी विपद् र जलवायु

सहनशील समुदाय निर्माण गर्न यस योजनालाई वृहत पुनरावलोकन गरी परिमार्जन गर्न आवश्यक छ। यस योजनालाई अद्यावधिक गर्दै गर्दा प्रभावकारी कार्यान्यन होस भनी यो नीतिगत सारांशलाई प्रस्तुत गरिएको छ। तल उल्लेख गरिएका मुख्य कार्यान्वयन उपायहरू फिल्ड सर्वेक्षण, जोखिम परिदृश्य र कार्यशालाका प्रतिक्रिया अनुसार सिफारिस गरिएका छन ।

१. वडास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरूको ज्ञान तथा सीप बढाउन नियमित क्षमता अभिवृद्धि तालिम र कार्यशालाहरू अत्यावश्यक छन् ।
२. बाढी र आगलागीको घटनाबाट बच्न आपतकालीन तयारीका लागि समय-समयमा कृतिम घटना अभ्यास (मोक/ ड्रिल) गर्न आवश्यक छ।
३. स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन कोषका लागि सञ्चालन चार्टर तयार गर्नु, र कोष विनियोजनमा जवाफदेहिता र पारदर्शिता प्रवर्द्धन गर्न सुशासन अभ्यासलाई प्रोत्साहन दिनु महत्त्वपूर्ण छ। साथै उक्त कोषलाई वडास्तरबाटै सञ्चालत गर्न बैंकिंग सुविधा प्रदान गरी आवश्यक प्रक्रियाका लागि गाउँपालीकाले समन्वयन गरिदिनु पर्ने।
४. जोखिमयुक्त क्षेत्रहरू लक्षित गर्दै घरधुरी सर्वेक्षणको अद्यावधिक डाटा तयार हुनु आवश्यक छ।
५.सरोकारवालाबीच समन्वयात्मक सम्बन्धमा बढावादिई जीविकोपार्जन योजनाहरूलाई सशक्त बनाई समुदायको उत्थानशीलता क्षमता वृद्धि गर्न अत्यावश्यक छ। यसका साथै, खडेरी तथा डुबान प्रतिरोधी बाली प्रजातिहरूको उपलब्धता सहित स्मार्ट कृषि अभ्यासलाई जोड दिनु आवश्यक छ।
६. स्थानीय सुशासन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरुबिचको अपनत्व बलियो बनाई विपद् तयारी र स्रोत परिचालनका प्रयासहरू प्रभावकारी सञ्चालन गर्न आवश्यक छ।
७. स्थापना भएका सामुदायिक आश्रयहरूको नियमित मर्मत र थप आश्रयस्थलको लागि उपयुक्त स्थानहरूको नक्सांकन आवश्यक छ।
८. बाढी तथा वातावरणीय संरक्षणका लागि वृक्षारोपण कार्यक्रमको लागि स्थल चयनको उपयुक्त नक्सांकन आवश्यक छ।
९. बस्ती अनुसारको विस्तृत मूल्याङ्कन गरी कल्भर्ट, ग्याबियन वाल, र अन्य नदी प्रशिक्षण जस्ता बाढी संरक्षण गतिविधि सञ्चालन गर्न आवश्यक छ।
१०.जोखिम-संवेदनशील भू-उपयोग योजना तयार गर्न विस्तृत अध्ययन आवश्यक छ।
११.नदीका सामग्रीहरूको निकासीका लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनमाका आधारमा बाढी संवेदनशीलतासँग मेल खाने थ्रेसहोल्ड स्थापना गर्न आवश्यक छ, र नियमित अनुगमन गर्नुपर्ने देखिन्छ।
१२. विशेषगरी वडा नं.२ मा जङ्गली जनावर अतिक्रमण नियन्त्रणका लागि विशेष कार्यक्रम लागु गर्न आवश्यक छ।
१३. विद्यालय स्तरमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धि छुट्टै कोर्स स्थापना गर्नु आवश्यक छ जस्ले नयाँ पुस्ताका लागि सुरक्षित संस्कृति संबद्धनमा योगदान पुऱ्याउन सक्छ।
१४.सुरक्षित पानीमा पहुँच सुनिश्चित गर्न पानी, सरसफाइ, र स्वच्छताको कार्यक्रम नियमित हुनु जरुरी छ।
१५.सहभागीतामूलक अवधारणा अवलम्बन गरी स्थानीय योजनालाई विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहिकरण गरी परम्परागत तथा वैज्ञानिक ज्ञानलाई समाहित गराई विपद् र जलवायु उत्थानशील समुदाय निर्माण गर्न आवश्यक छ।

अनुसूचीहरु

अनुसूची १: सङ्कटासन्नता स्तरीकरण अङ्कभार आधार

क्र. सं	सङ्कटासन्नता मापनका सुचकहरु	मापन गर्ने तरिका	अङ्कभार
१	मानविय क्षति	०-१ जनाको मृतु= न्युन	२
		२-५ जनाको मृतु= मध्यम ४	४
		५ भन्दा बढी = उच्च ६	६
२	प्रभावित परिवार	५० परिवार = न्युन	१
		५१-१०० = मध्यम	२
		१०१ भन्दा बढी = उच्च	३
३	घरको क्षति	०-१० घरको क्षति= न्युन	१
		११-५० = मध्यम	२
		५० भन्दा बढी = उच्च	३
४	आर्थिक क्षति	०-१ लाखको क्षति= न्युन	१
		१-५० लाखको क्षति= मध्यम	२
		५० लाख भन्दा बढी = उच्च	३
५	खेतीयोग्य भूमि र वनक्षेत्रको क्षति	५ विगाहाको क्षति= न्युन	१
		५-५० विगाहाको क्षति= मध्यम	२
		५१ भन्दा माथिको क्षति = उच्च	३
६	सामाजिक क्षति	मानिस, वालवच्चा हराएमा, महिला हिंसाका घटना, चोरी डकैतिका घटना वा अन्य घटना मध्ये कुनै एक भएमा = न्युन	१
		मानिस, वालवच्चा हराएमा, महिला हिंसाका घटना, चोरी डकैतिका घटना वा अन्य घटना मध्ये कुनै दुवै भएमा = मध्यम	२
		मानिस, वालवच्चा हराएमा, महिला हिंसाका घटना, चोरी डकैतिका घटना वा अन्य समाजिक अपराधका घटना सवै भएमा = उच्च	३
७	विगतमा भएका विपद्का घटनाक्रम	१-२ विपद् भएको = न्युन	१
		२-५ विपद् भएको = मध्यम	२
		५ भन्दा वढी विपद् भएको = उच्च	३
८	वालि लगाउने वा भित्राउने समयमा आएको परिवर्तन	१० दिन भन्दा कम = न्युन	१
		१०-२० दिन सम्म = मध्यम	२
		२० दिन भन्दा बढी = उच्च	३
९	तापक्रकममा आएको परिवर्तन	महशुस भएको = न्युन	१
		महशुस भएको तर असर कम देखिएको = मध्यम	२
		वालि, वनस्पति लोप भएको = उच्च	३

१०	जोखिमले भविश्यमा पार्न सक्ने असर	खोला, पहिरो नजिक रहेको वस्तिको जनसंख्या १० प्रतिशत भन्दा कम भएमा= न्युन	१
		पानिको प्रयाप्तामा कमि वा बढी, ढल वा फोहर व्यवस्थापनमा नभएको वा खोला, पहिरो नजिक रहेको वस्तिको जनसंख्या १०-३० प्रतिशत भएमा= मध्यम	२
		पानिको प्रयाप्तामा कमि वा बढी, ढल वा फोहर व्यवस्थापनमा नभएको वा खोला वा पहिरो नजिक रहेको वस्तिको जनसंख्या ३० प्रतिशत भन्दा बढी भएमा वा जनावर आतङक वा खुल्ला क्षेत्रको कमी= उच्च	३
११	स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच	स्रोतको प्रर्याप्तता भएको र पहुँच भएको = न्युन	१
		स्रोतको प्रर्याप्तता भएको तर पहुँच नभएको = मध्यम	२
		स्रोतको कमि = उच्च	३
१२	संस्थागत क्षमता	संस्था भएको र विपद्मा काम गर्ने सामर्थ राख्ने = न्युन	१
		संस्था रहेको तर विपदमा काम गर्न सक्ने क्षमता नभएको वा संस्था वारे समुदायलाई जनकारी नै नभएको = मध्यम	२
		संस्था धेरै टाढा भएको वा संस्था नैं नभएको = उच्च	३
१३	जनसंख्याको विश्लेषण	अपाङता भएका व्यक्ति, गर्भवति महिला, पाँच वर्ष भन्दा मुनिका वालवालिका, ६० वर्ष भन्दा माथिका जनसंख्या २० प्रतिशत भन्दा कम भएमा = न्युन	१
		अपाङता भएका व्यक्ति, गर्भवति महिला, पाँच वर्ष भन्दा मुनिका वालवालिका, ६० वर्ष भन्दा माथिका जनसंख्या २०-४० प्रतिशत भएमा = मध्यम	२
		अपाङता भएका व्यक्ति, गर्भवति महिला, पाँच वर्ष भन्दा मुनिका वालवालिका, ६० वर्ष भन्दा माथिका जनसंख्या ४० प्रतिशत भन्दा बढी भएमा = उच्च	३
१४	स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधि	स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधिको प्रयोग गरी विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका असरलाई न्युनिकरण गर्न प्रयोग भएको = न्युन	१
		स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता भएको तर प्रयोग नभएको वा प्रविधिको प्रयोग नभएको = मध्यम	२
		नयाँ वस्ति तथा प्रविधिको प्रयोग नभएको = उच्च	३

नोटः यस योजना अन्तर्गतको यस सङ्कटासन्नता स्तरीकरण अङ्कभारका आधारलाई बृहत पुनरावलोकन गरी आवश्यक परिमार्जन गर्न आवश्यक छ ।

अनुसूची २: राप्ती सोनारी गाउँपालिका तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति

राप्ती सोनारी गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति

क्र.सं	नाम थर	प्रतिनिधित्व/संस्था	पद	मोबाइल नं
१	तप्त बहादुर पोडेल	अध्यक्ष/ राप्तीसोनारी गापा	अध्यक्ष	९८५८०२३१२७
२	मनीषा सिंह थारु	उपाध्यक्ष/ राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८६७९५४४७४
३	यम बहादुर खड्का	वडा अध्यक्ष/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८४८०१००३८
४	ज्ञानेन्द्र वली	वडा अध्यक्ष/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८४१४७८५५८
५	मीन कुमार थारु	वडा अध्यक्ष/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८४८२२२३९४
६	मिनराज खड्का	वडा अध्यक्ष/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८५८०३८०००
७	झगरु थारु	वडा अध्यक्ष/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८५८०२६९३३
८	लवराज खरेल	वडा अध्यक्ष/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८५८०२६९३३
९	राम लखन थारू	वडा अध्यक्ष/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८५८०३०४८८
१०	सालिकराम डांगी	वडा अध्यक्ष/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८४८२३९०७०
११	सोहन लाल थारू	वडा अध्यक्ष/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८५८०२३२७५
१२	दान बहादुर ऐडी	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य	९८५८०५५५१६
१३	राम मणि बस्नेत	शिक्षा शाखा/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८४७८४६९३६
१४	गौरव लामिछाने	लेखा शाखा/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८५८०५६६०७
१५	जय बहादुर कार्की	पशु शाखा/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८४८०२८१६४
१६	सुरेश शर्मा	स्वास्थ्य शाखा/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८४९२७५४६१
१७	चंदा शाही	कृषि शाखा/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८४६७४७६४३
१८	नारायण शर्मा	जिन्सी शाखा/राप्तीसोनारी गापा	सदस्य	९८५८०४१४१२
१९	धनसिंह ओली	नेरेसो कचनापुर	सदस्य	९८४८०८५२३७
२०	भीम राणा	नेका पार्टी प्रतिनिधी	सदस्य	९८४१६७९५७२
२१	प्रकाश सुबेदी	स.प्र.बल	सदस्य	९८५१२७२०४८
२२	लेखराज वाली	नेरेसो कुशुम	सदस्य	९८४८०१८२५८
२३	मिलन ध्वज खान	नेपाली सेना	सदस्य	९८०४५३४७४४
२४	हरिद्वार थारु	बेस बाँके	सदस्य	९८४८३७१२०२
२५	यज्ञनारायण शर्मा	नेरेसो फत्तेपुर	सदस्य	९८४८०२९१६४
२६	सुशील चौधरी	विपद् विज्ञ	सदस्य	९८४८२३९७०७
२७	दोलख डांगी	नेपाल रेडक्रस	सदस्य	९८५८०२०९५९
२८	प्रकाश सूबेदी	स.प्र.बल	सदस्य	९८५१२७२०४९
२९	डम्मर सुनार	बी-ग्रुप	सदस्य	९८५८०६७०१५
३०	भीम राणा	नेपाली काग्रेस	सदस्य	९८४१६७९५७२
३१	तुल्सी धारु	नेकापा एमाले	सदस्य	९८४८०३५०४६
३२	चीम बहादुर घती	नेकापा माओबादी	सदस्य	९८५८०३५८३१
३३	जीवन न्यौपाने	शिक्षा शाखा/राप्तीसोनारी गा.प.	स.सचिव	९८५८०२५९८०

वडा विपद् व्यवस्थापन समितिहरु

वडा नं १

क्र.स.	नाम	पद	प्रतिनिधित्व/पद	सम्पर्क नम्बर
१	यम बहादुर खड्का	अध्यक्ष	वडा अध्यक्ष	
२	यम कुमारी वली	सदस्य	वडा सदस्य	
३	निर्मला वि.क.	सदस्य	वडा सदस्य	
४	चुर्ण बहादुर भण्डारी	सदस्य	वडा सदस्य	
५	भरत कुमार बुढाथोकी	सदस्य	वडा सदस्य	
६	रुपेश कुमार श्रेष्ठ	सदस्य सचिव	वडा सचिव	
७	मोहन राज डाँगी	सदस्य	ने.का.	
८	सुरेश महरा	सदस्य	ने.का.पा अध्यक्ष	
९	हरि भक्त डाँगी	सदस्य	रा.प्रा.पा. अध्यक्ष	
१०	लेखराज वली	सदस्य	नेपाल रेडक्रस कुशुम शाखा	
११	गेहेन्द्र कुमार खडका	सदस्य	कुशुम ग्रामिण विकास	
१२	द्रोण बहादुर खडका	सदस्य	इलाका प्रहरी इन्चार्ज	
१३	सत्य कुमार बुढाथोकी	सदस्य	सशस्त्र बेश क्याम	
१४	इश्वरी देवकोटा	सदस्य	वास नेपाल	
१५	अमर सिंह महतरा	सदस्य	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	
१६	दिपक कुमार वली	सदस्य	सामाजिक परिचालक	
१७	मधुकर वली	सदस्य	सामाजिक परिचालक	
१८	नन्द बहादुर धर्ती	सदस्य	सामाजिक परिचालक	
१९	चुर्ण बहादुर कुमाल	सदस्य	समाजसेवी	

वडा नं २

क्र.स.	नाम थर	पद	प्रतिनिधित्व/संस्था र पद	सम्पर्क नं
क्र.स.	**नाम**	**पद**	**प्रतिनिधित्व/पद**	**सम्पर्क नम्बर**
१	ज्ञानेन्द्रराज ओली	अध्यक्ष	वडा अध्यक्ष	९८४१४७८५५१
२	दीर्घ बहादुर बुढाथोकी	सदस्य	वडा सदस्य	९८४८२१८८२०
३	छविलाल कामी	सदस्य	वडा सदस्य	९८४४८१४३८०
४	राधा कुमारी पुन	सदस्य	वडा सदस्य	९८६४३५२४६२
५	सिर्जना सार्की	सदस्य	वडा सदस्य	९७४६४०५९०२
६	नारायण विष्ट	सदस्य सचिव	वडा सचिव	९८४७९३७२७९
७	विष्णु बहादुर खडका	सदस्य	इलाका प्रहरी इन्चार्ज	
८	जगत चौधरी	सदस्य	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	९८४८०७०४६४
९	मदन कुमार ओली	सदस्य	ने.का.पा एमाले अध्यक्ष	९८४८२२३०९८
१०	नन्दलाल बस्नेत	सदस्य	नेपाली काँग्रेस सभापति	९८५८०२९३८५
११	यमुना गोसाई	सदस्य	नेपाल रेडक्रस कुशुम शाखा	९८४८१७८२४२
१२	रुपा वली	सदस्य	स्वास्थ्य स्वयं सेविका	९८४८०५८५७९
१३	लक्ष्मण प्रसाद आर्चाय	सदस्य	लक्ष्मी मावि प्र.अ.	९८५८०७००१७
१४	सृष्टि शर्मा	सदस्य	बाल क्लब अध्यक्ष	

वडा नं ३

क्र.स.	नाम	पद	प्रतिनिधित्व/पद	सम्पर्क नम्बर
१	मिन कुमार चौधरी	अध्यक्ष	वडा अध्यक्ष	९८४८२२२३९४
२	सुमित्रा कुमारी थारु	सदस्य	वडा सदस्य	९८४५६०११५०
३	रिता दमाई	सदस्य	वडा सदस्य	९८६८०५३९५२
४	मंगल बहादुर वली	सदस्य	वडा सदस्य	९८४४८७८७२२
५	पुन्वा थारु	सदस्य	वडा सदस्य	९८४८२६००२१
६	शंकर महतरा	सदस्य	ने.कांग्रेस सभापति	९८४८०२३६७४
७	विर बहादुर थारु	सदस्य	ने.क.पा.एमाले अध्यक्ष	९८४८१७५५९५
८	हरी बहादुर थारु	सदस्य	ने.क.पा.मा.के.अध्यक्ष	९८५८०२६५१६
९	हिरामणी थारु	सदस्य	आ.स्वास्थ्य चौकी प्रमुख	९८५८०२४४१०
१०	प्रविन डि.सी	सदस्य	प्रहरी चौकी धामपुर प्रमुख	९८५७८९०३८८
११	तुलसी राम थारु	सदस्य	जेष्ठ नागरिक	९८४८०३००२९
१२	शुकमान थारु	सदस्य	युवा क्लब	९८४८२६००३३
१३	राम कृष्ण थारु	सदस्य	स्थानिय रेडक्रस सदस्य	९७६५३८४९७७
१४	देवी भण्डारी	सदस्य	शिक्षक प्रतिनिधि	९८४८२४४७११
१५	प्रेम डाँगी	सदस्य	बाल क्लब	९८६६१७८९३१
१६	सिता थारु	सदस्य	म.स्वा.स्व.से।	
१७	बुद्धिराज भण्डारी	सदस्य सचिव	वडा सचिव	९८४८११२९३८

वडा नं ४

क्र.स.	नाम	पद	प्रतिनिधित्व/पद	सम्पर्क नम्बर
१	मिनराज खडका	अध्यक्ष	वडा अध्यक्ष	९८६८०३८०००
२	मंगरे थारु	सदस्य	वडा सदस्य	९८६२३१९६३२
३	नुमा वि.क.	सदस्य	वडा सदस्य	९८४९७३३४६५
४	मदन थारु	सदस्य	वडा सदस्य	९८४८१७६९२३
५	सोहनी थारु	सदस्य	वडा सदस्य	९८४४८१४६४०
६	होम सुर्य के.सी	सदस्य सचिव	वडा सचिव	९८४८०९२८५९
७	तिर्थ रोकाय	सदस्य	इलाका प्रहरी इर्न्चाज	
८	मनिराम थारु	सदस्य	ने.का.पा एमाले अध्यक्ष	९८४२८०२३६६
९	कान्छा थारु	सदस्य	नेपाली काँग्रेस सभापति	९८४८१७७४९५
१०	राज कुमार थारु	सदस्य	ने.का.पा. माओवादी	९८४९८९६५५६
११	हेम राज खत्री	सदस्य	नेरेसो कुशुम शाखा	९८४४८८७८१७
१२	डा.राम शाह	सदस्य	राप्तीसोनारी अस्पताल	९८६९२५४१७९
१३	चन्द्र सिंह थारु	सदस्य	युवा	९७४२८१४५५८
१४	राज कुमार थारु	सदस्य	युवा क्लब अध्यक्ष	९८४८०५२५०२
१५	लक्ष्मी थारु	सदस्य	अष्टम साना किसान	९८४८२२९७८८

वडा नं ५

क्र.स.	नाम	पद	प्रतिनिधित्व/पद	सम्पर्क नम्बर
१	झगरु थारु	अध्यक्ष	वडा अध्यक्ष	९८४८०१७१७०
२	सिता थारु	सदस्य	वडा सदस्य	९८६५५२३९९०
३	कमला वि.क.	सदस्य	वडा सदस्य	९८४३५३६५७३
४	गोविन्द जोसी	सदस्य	वडा सदस्य	९८६६०८५००८
५	शेर बहादुर कामी	सदस्य	वडा सदस्य	९८४८१६६६१८
६	पविन पुन	सदस्य	ने.क.पा.मा.के.अध्यक्ष	९८६१५९०१३८
७	बालक राम थारु	सदस्य	ने.क.पा.एमाले सचिव	९८४८२१८६०६
८	बाल किसुन थारु	सदस्य	नेपाली काँग्रेस सभापति	९८४४८०४०५८
९	चन्द्र गिरी	सदस्य	एकीकृत समाजवादी अध्यक्ष	
१०	हेमराज खत्री	सदस्य	नेपाल रेडक्रस	९८४४८८७८१७
११	संन्दिप थारु	सदस्य	स्वास्थ्य चौकी प्रमुख	९८६८००२७५७
१२	राम बली थारु	सदस्य	समाज सेवी	९८४८२४००९९
१३	रेग बहादुर खड्का	सदस्य	ने.का.पा. माओवादी सचिव	९८४४८८२९९६
१४	गणेश बहादुर भण्डारी	सदस्य	समाजसेवी	
१५	गंगा कुमारी वली	सदस्य	सामाजिक परिचालक	९८६१८२५४३४
१६	संगिता खत्री	सदस्य	पशु प्रविधिक	
१७	कर्णपाल महरा	सदस्य	कार्यक्रम सहयोगी	९८६८१२५२६३
१८	खडक बहादुर वि.क.	सदस्य	इलाका प्रहरी	
१९	रामरती थारु	सदस्य	महिला समाजसेवी	९८६१३४४८८९
२०	हुम कुमारी डाँगी	सदस्य सचिव	वडा सचिव	९८४८२४४११२

वडा नं ६

क्र.स.	नाम	पद	प्रतिनिधित्व/पद	सम्पर्क नम्बर
१	लवराज खरेल	अध्यक्ष	वडा अध्यक्ष	
२	राम बहादुर थारु	सदस्य	वडा सदस्य	
३	लक्ष्मी थारु	सदस्य	वडा सदस्य	
४	नर बहादुर पुन	सदस्य	वडा सदस्य	
५	पतरी कुमारी दमाई	सदस्य	वडा सदस्य	
६	मोहन कुमार भडेल	सदस्य	प्र. स.नि	
७	ओम प्रकाश पुन	सदस्य	सिद्धेश्वर मावि प्र.अ.	
८	राम बहादुर रेउले	सदस्य	का.प्र.पा	
९	धनीराम थारु	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	
१०	टीकाराम वली	सदस्य	कृषि प्राविधिक	
११	प्रेम कुमारी खडका	सदस्य	पशु प्राविधिक	
१२	शुशिला थारु	सदस्य	समाजसेवी	
१३	सुरेन्द्र कुमार वर्मा	सदस्य	सदस्य	
१४	नियामत अलि साई	सदस्य	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	
१५		स.सचिव	वडा सचिव	

वडा नं ७

क्र.स.	नाम	पद	प्रतिनिधित्व/पद	सम्पर्क नम्बर
१	राम लखन थारु	अध्यक्ष	वडा अध्यक्ष	९८५८०३०४८८
२	इलाही गद्दी	सदस्य	वडा सदस्य	
३	जीत बहादुर थारु	सदस्य	वडा सदस्य	
४	मिना कुमारी बुढा	सदस्य	वडा सदस्य	
५	जगराना रैदास	सदस्य	वडा सदस्य	
६	लोक बहादुर बेहरा	सदस्य	प्र. स.नि	
७	यज्ञ नारायण शर्मा	सदस्य	नेपाल रेडक्रस सभापति	
८	मनोज कुमार मिश्रा	सदस्य	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	
९	सावितराम मौर्य	सदस्य सचिव	वडा सचिव	

वडा नं ८

क्र.स.	नाम	पद	प्रतिनिधित्व/ संस्था र पद	सम्पर्क नं
१		संयोजक	वडा अध्यक्ष	
२		सदस्य	वडा सदस्य	
३		सदस्य	वडा सदस्य	
४		सदस्य	वडा सदस्य	
५		सदस्य	वडा सदस्य	
६		सदस्य	कृषि प्राविधिक	
७		सदस्य	स्वास्थ्य चौकी	
८		सदस्य	प्रहरी चौकी सम्शेरगञ्ज	
९		सदस्य	नेपाल रेडक्रस शाखा	
१०		सदस्य	नेपाली काँग्रेस	
११		सदस्य	नेकपा	
१२		सदस्य	सशस्त्र प्रहरी सम्शेरगञ्ज	
१३		सदस्य	जेष्ठ नागरीक	
१४		सदस्य	गैरसरकारी संस्था	
१५		सचिव	वडा सचिव	

वडा नं ९

क्र.स.	नाम	पद	प्रतिनिधित्व/ संस्था र पद	सम्पर्क नं
१		संयोजक	वडाध्यक्ष	
२		सदस्य	वडा सदस्य	
३		सदस्य	वडा सदस्य	
४		सदस्य	वडा सदस्य	
५		सदस्य	वडा सदस्य	

६		सदस्य	पशु शाखा कार्यालय	
७		सदस्य	विधालय	
८		सदस्य	विधालय	
९		सदस्य	प्रहरी चौकी ढकेरी	
१०		सदस्य	नेपाली काँग्रेस	
११		सदस्य	स्वाथ्य चौकी ढकेरी	
१२		सदस्य	रा.प्र.पा	
१३		सदस्य	नेपाल रेडक्रस	
१४		सदस्य	सामुदायिक वन	
१५		सदस्य	बालक्लब	
१६		सदस्य	महिला सहकारी	
१७		सचिव	वडा सचिव	

अनुसूची ३: राप्ती सोनारी गाउँपालिका संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणको नक्सा

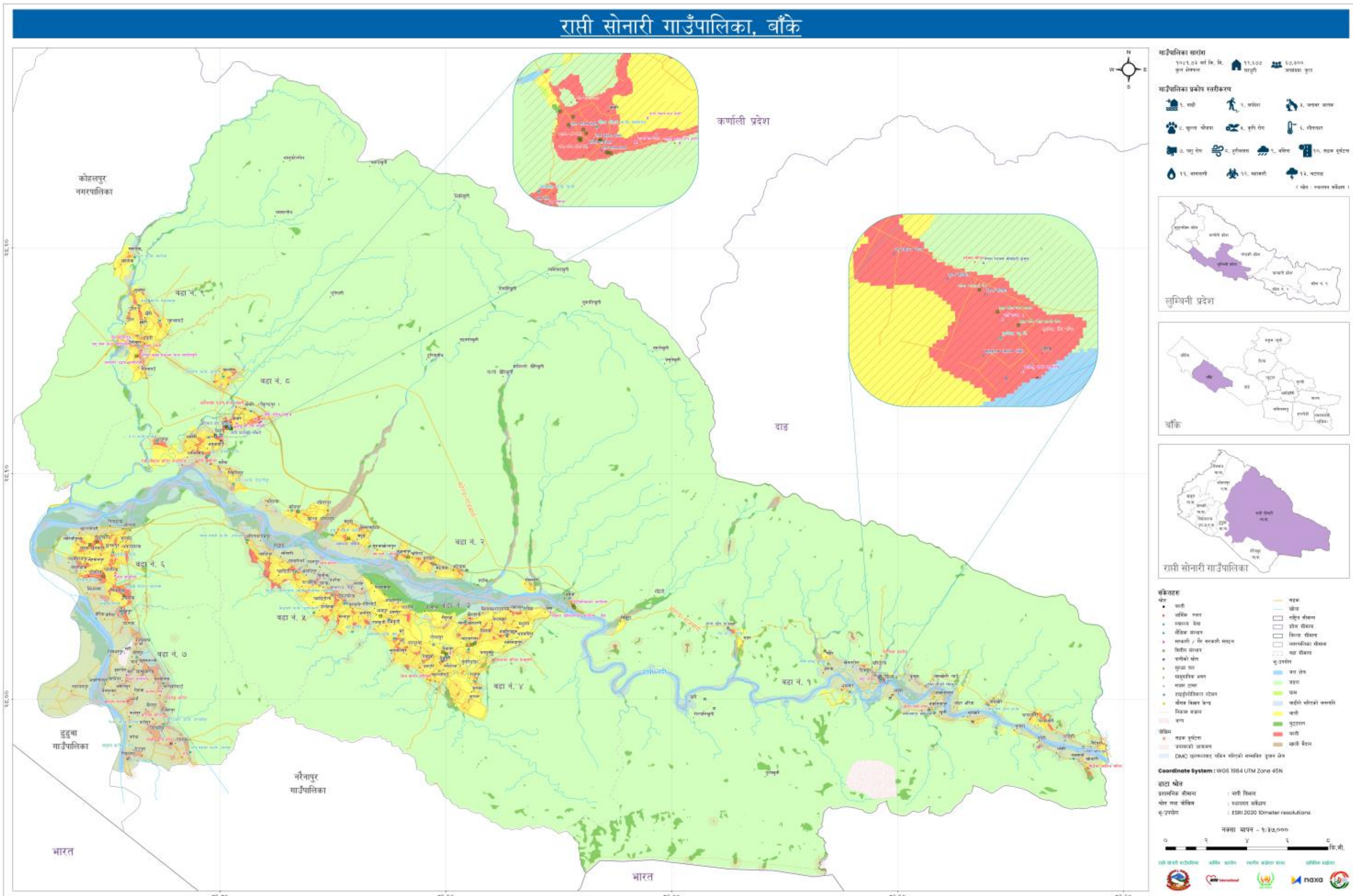

नोटः यस योजना अन्तर्गतको यस सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणको नक्सांकन बृहत पुनरावलोकनको समयमा आवश्यक परिमार्जन गरीने छ ।

अनुसूची ४: राप्ती सोनारी गाउँपालिकामा गरिने खेतीको विवरण

वडा नं. १

खेती गरिने मुख्य बाली	लगाउने समय	बाली थन्क्याउने समय	उत्पादन	प्रयोग गरिने मल	बिउको उपलब्धता
धान	जेठ असार	असोज कार्तिक	१ विगाहमा २० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
गहुँ	कार्तिक	फागुन चैत्र	१ विगाहमा १५ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
आलु	असोज कार्तिक	पुस माघ	१ कट्ठामा ५ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
तोरी	असोज कार्तिक	माघ फागुन	१ विगाहमा ५ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
मकै			१ कट्ठामा १० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउक

वडा नं. २

खेती गरिने मुख्य बाली	लगाउने समय	बाली थन्क्याउने समय	उत्पादन	प्रयोग गरिने मल	बिउको उपलब्धता
धान	जेठ असार	असोज कार्तिक	१ विगाहमा ५० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
गहुँ	कार्तिक	फागुन चैत्र	१ विगाहमा २० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
आलु	असोज कार्तिक	पुस माघ	१ कट्ठामा ५ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ

नोट : मकै र तोरी लोप भएको

वडा नं. ३

खेती गरिने मुख्य बाली	लगाउने समय	बाली थन्क्याउने समय	उत्पादन	प्रयोग गरिने मल	बिउको उपलब्धता
धान	जेठ असार	असोज कार्तिक	१ विगाहमा ३० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
गहुँ	कार्तिक	फागुन चैत्र	१ विगाहमा १५ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
आलु	असोज कार्तिक	पुस माघ	१ कट्ठामा १.५ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
तोरी	असोज कार्तिक	माघ फागुन	१ विगाहमा १० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
मकै			१ कट्ठामा १० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउक

वडा नं. ४

खेती गरिने मुख्य बाली	लगाउने समय	बाली थन्क्याउने समय	उत्पादन	प्रयोग गरिने मल	बिउको उपलब्धता
धान	जेठ असार	असोज कार्तिक	१ विगाहमा २० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
गहुँ	कार्तिक	फागुन चैत्र	१ विगाहमा १५ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
आलु	असोज कार्तिक	पुस माघ	१ कट्ठामा ४ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
तोरी	असोज कार्तिक	माघ फागुन	१ विगाहमा ४ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
मकै			१ कट्ठामा १५ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउक

वडा नं. ५

खेती गरिने मुख्य बाली	लगाउने समय	बाली थन्क्याउने समय	उत्पादन	प्रयोग गरिने मल	बिउको उपलब्धता
धान	जेठ असार	असोज कार्तिक	५७८.०१ हेक्टर क्षेत्रफलमा ९१३४.१२ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
गहुँ	कार्तिक	फागुन चैत्र	५७८.०१ हेक्टर क्षेत्रफलमा १७३५ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
मकै			१ विगाहमा १० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
आलु	असोज कार्तिक	पुस माघ	१ विगाहमा ८ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
तोरी	असोज कार्तिक	माघ फागुन	१ विगाहमा ५ लम्बर	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ

वडा नं. ६

खेती गरिने मुख्य बाली	लगाउने समय	बाली थन्क्याउने समय	उत्पादन	प्रयोग गरिने मल	बिउको उपलब्धता
धान	जेठ असार	असोज कार्तिक	१ विगाहमा ३० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
गहुँ	कार्तिक	फागुन चैत्र	१ विगाहमा १५ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
आलु	असोज कार्तिक	पुस माघ	१ कट्ठामा ४ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ

तोरी	असोज कार्तिक	माघ फागुन	१ विगाहमा ७ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
मकै			१ कठ्ठामा ४ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउक

वडा नं. ७

खेती गरिने मुख्य बाली	लगाउने समय	बाली थन्क्याउने समय	उत्पादन	प्रयोग गरिने मल	बिउको उपलब्धता
धान	जेठ असार	असोज कार्तिक	१ विगाहमा ४० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
गहुँ	कार्तिक	फागुन चैत्र	१ विगाहमा ३० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
आलु	असोज कार्तिक	पुस माघ	१ विगाहमा ५० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
तोरी	असोज कार्तिक	माघ फागुन	१ विगाहमा ५ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ

वडा नं. ८

खेती गरिने मुख्य बाली	लगाउने समय	बाली थन्क्याउने समय	उत्पादन	प्रयोग गरिने मल	बिउको उपलब्धता
धान	जेठ असार	असोज कार्तिक	१ विगाहमा २० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
गहुँ	कार्तिक	फागुन चैत्र	१ विगाहमा १० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
आलु	असोज कार्तिक	पुस माघ	१ कठ्ठामा ४ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
तोरी	असोज कार्तिक	माघ फागुन	१ विगाहमा २ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
मकै			१ कठ्ठामा १० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउक

वडा नं. ९

खेती गरिने मुख्य बाली	लगाउने समय	बाली थन्क्याउने समय	उत्पादन	प्रयोग गरिने मल	बिउको उपलब्धता
धान	जेठ असार	असोज कार्तिक	१ विगाहमा ३० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
गहुँ	कार्तिक	फागुन चैत्र	१ विगाहमा २० क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ

आलु	असोज कार्तिक	पुस माघ	१ कट्ठामा ५ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ
तोरी	असोज कार्तिक	माघ फागुन	१ बिगाहमा २ क्विन्टल	गोठे मल तथा रासायनिक मल	स्थानिय/उन्नत बिउ

नोटः यस योजना अन्तर्गतको खेती बालीको तथ्यांकमा उल्लेख्य परिवर्तन नदेखिएकोले यसको बृहत पुनरावलोकन गर्ने समयमा आवश्यक परिमार्जन गरीने छ ।

अनुसूची ५: राप्ती सोनारी गाउँपालिकामा भएको विपद्को घटना विवरण

वडा	प्रकोपको घटना	भौतिक क्षति (घरको क्षति)	आर्थिक क्षति	मानविय क्षति	प्राकृतिक क्षति बिघामा	प्रभावित परिवार
१	पाँच भन्दा बढी विपद् भएको	१२४, १ पुल	अनुमानित २५००००००	२०८	२०	पुरै समुदाय
२	पाँच भन्दा बढी विपद् भएको	१०२३	अनुमानित १५००००००	६५	२४	पुरै समुदाय
३	५ भन्दा माथि	१०८३	अनुमानित ३ करोड	१२४	१२७	पुरै समुदाय
४	५ भन्दा माथि	५८४	अनुमानित ५ करोड ५० लाख	१२६	१०००	पुरै समुदाय
५	५ भन्दा माथि	४२० घर १ विधालय	अनुमानित ६ करोड	४६	१२० बिगाहा	पुरै समुदाय
६	५ भन्दा माथि	४३० घर, १ राइस मिल, १ विधालय	अनुमानित ७ करोड	१२३	२२०० बिगाहा	पुरै समुदाय
७	५ भन्दा माथि	५२५८ घर, ५ विधालय	अनुमानित २० करोड	३२	३१०० बिगाहा	पुरै समुदाय
८	५ भन्दा माथि	११०	अनुमानित ३ करोड ५० लाख	१२०	३७ बिगाहा	पुरै समुदाय
९	५ भन्दा माथि	१३	अनुमानित २ करोड	१००	१५ बिगाहा	पुरै समुदाय

नोटः केहि बाढी, आगलागी तथा वन्यजन्तुको असर वाहेक पछिल्लो दुई तिन वर्षमा अन्य ठुलो क्षति नभएकोले क्षतिको विस्तृत विवरण बृहत पुनरावलोकनको समयमा गरीनेह छ ।